Jaargang 111. Vrijdag, 13 Augustus 1852. No. 65.

GRONINGER COURANT.

ALGEMEEN DAGBLAD voor de Stad en Provincie Groningen.

Bij deze Courant wordt aan de geabonneerden verzonden: *Bijblad* no. 18, inhoudende *Kort Verslag van de Handelingen der Provinciale Staten van Groningen.*

AFKONDIGING.

De BURGEMEESTER EN WETHOUDERS van *Groningen* doen te weten, dat door den RAAD dier Gemeente in zijne Vergadering van den 21sten Julij 1852 is vastgesteld de volgende verordening:

REGLEMENT op de **WEKELIJKSCHE VEEMARKT** in de Gemeente ***GRONINGEN.***

De RAAD der Gemeente *Groningen;*

Gelet op zijn besluit van den 9den Junij 1852, waarbij is vastgesteld eene **VERORDENING** omtrent de **WEKELIJKSCHE VEEMARKTEN**, en uitvoering willende geven aan het bij dat Besluit onder no. 5 bepaalde;

Gehoord de voordragt van den BURGEMEESTER namens de Commissie, bedoeld in art. 166 der Gemeentewet;

Gezien art. 167 der Gemeentewet;

Heeft besloten als volgt:

Art. 1. Er zal, behalve de op de Ossenmarkt plaats hebbende Voor- en Najaars-Veemarkten, ingesteld bij Reglement gepubliceerd den 17den April 1830 en gewijzigd volgens publicatie van den 5den October 1840, eene **WEKELIJKSCHE VEEMARKT** in deze Gemeente gehouden worden.

Art. 2. Die Veemarkt zal éénmaal in de week plaats hebben, op elken Dingsdag, die niet valt in de bij artikel 1 bedoelde Voor- en Najaars-Veemarkten.

Art. 3. Voor die Veemarkt wordt aangewezen de Straat aan de Zuid- en Oostzijde van het Nieuwe of Noorder Kerkhof. Zij begint te negen uur voormiddags en eindigt te twee uur namiddags. Het Vee zal één uur voor den aanvang kunnen worden aangevoerd, en niet langer dan één uur na het einde mogen blijven staan.

Art. 4. Op deze plaats en op geene andere openbare plaatsen in deze Gemeente zullen worden ter Markt gebragt alle Runderen en Kalveren. — Schapen, Lammeren en Varkens zullen er ook worden toegelaten, blijvende het evenwel geoorloofd om deze op elken Marktdag te koop aan te bieden op de Oostzijde van de Groote Markt, overeenkomstig artikel 395 van het Reglement van Policie van den 11den November 1822.

Art. 5. Ieder zal zijn Vee plaatsen naar aanwijzing van den daarmede door Burgemeester en Wethouders belasten Beambte.

Art. 6. Het Vee zal alleen ingaan aan de Westzijde der Straat ten Zuiden van het Nieuwe Kerkhof.

Art. 7. Het Reglement, gearresteerd den 15den September 1817 en art. 400 van het Reglement van Policie van den 11den November 1822, en alle andere bepalingen betrekkelijk de thans elken Marktdag plaats hebbende wekelijksche Veemarkten zijn ingetrokken.

Art. 8. Ieder, die iets doet of nalaat, strijdig met dit reglement, verbeurt eene boete van één gulden.

Art. 9. Deze verordening begint te werken met den 1sten Januarij 1853.

En zal dit besluit aan Gedeputeerde Staten dezer provincie worden medegedeeld.

Gedaan te *Groningen*, ter openbare Raadsvergadering van den 21sten Julij 1852.

De Burgemeester: (get.) VAN IMHOFF.
De Secretaris: (get.) VAN UILDRIKS, *L. S.*

Zijnde deze Verordening aan de Gedeputeerde Staten van *Groningen*, volgens hun berigt van den 29sten Julij 1852, no. 55, in afschrift medegedeeld.

En is hiervan afkondiging geschied, waar het behoort, den 6den Augustus 1852.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: VAN UILDRIKS, *L. S.*

NOTIFICATIE.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS der Gemeente *Groningen*, brengen, volgens art. 219, al. 3, der GEMEENTEWET, ter openbare kennis, dat de **REKENING** van de **ONTVANGSTEN** en **UITGAVEN** dezer GEMEENTE over het dienstjaar **1851**, op den 31sten Julij 1852 met de BESCHEIDEN aan den RAAD overgelegd, op de SECRETARIJ dezer Gemeente voor een ieder ter lezing is nedergelegd van en met WOENSDAG den 4den tot en met WOENSDAG den 18den Augustus 1852, en dat zij in afschrift, tegen betaling der kosten, algemeen verkrijgbaar is gesteld.

En zal deze bekendmaking in de *Groninger Courant* worden geplaatst en aangeplakt, waar het behoort.

Gedaan te *Groningen* den 2den Augustus 1852.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: VAN UILDRIKS, *L. S.*

NOTIFICATIE.

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van de Gemeente *Groningen* maken bekend, dat wegens noodzakelijke HERSTELLING, de **PASSAGE** met **RIJTUIGEN** over de **KLAPBRUG** in de ***BOVEN-WILDERVANK***, van DINGSDAG den 17den tot en met ZATURDAG den 21sten dezer, zal zijn **GESTREMD.**

GRONINGEN, 12 Augustus 1852.

Burgemeester en Wethouders: VAN IMHOFF.
De Secretaris: VAN UILDRIKS, *L. S.*

AANBESTEDING.

Op WOENSDAG den 18den Augustus 1852, des voormiddags te 10 uur, zal door CURATOREN der HOOGESCHOOL te *Groningen*, in bijzijn van den HOOFDINGENIEUR van den WATERSTAAT in het 1ste District, aan het LOKAAL van evengemelde HOOGESCHOOL, worden aanbesteed:

Het **BOUWEN** van een **BADHUIS** en eene **TURFLOODS**, benevens het UITVOEREN van EENIGE ANDERE WERKEN bij het algemeen PROVINCIAAL STADS en AKADEMISCH ZIEKENHUIS, met de LEVERANTIE van al de daartoe benoodigde MATERIALEN.

Deze Aanbesteding zal geschieden bij inschrijving en opbod.

Het Bestek der bovengemelde Aanbesteding zal ter lezing liggen ten KANTORE van den HOOFDINGENIEUR van den WATERSTAAT alhier, ten KANTORE van den SECRETARIS van CURATOREN der HOOGESCHOOL en bij den Koffijhuishouder H. KOMDEUR, op den hoek van het Monnikenholm.

GRONINGEN, 9 Augustus 1852.

RAADSVERGADERING.

Zaturdag den 14den Augustus 1852, des middags te 12 uur.

NIEUWSTIJDINGEN.

ITALIE.

De Oostenrijksche consul te Genua had, op het vernemen van het overlijden van zekeren persoon, die Lombardijer van geboorte was, de zegels laten leggen op zijne goederen met het doel om de belangen der erfgenamen te waarborgen. Bij het ontzegelen en het opmaken van den inventaris der papieren en eigendommen van dien persoon, bleek het dat hij een rentmeester van de onlangs in Italië ontdekte revolutionnaire vereeniging was. Men ondekte tevens, dat de briefwisseling geschiedde door middel van zakdoeken, waarvan de kleuren door bewassching verdwenen om de voorschriften der hoofden van het complot zigtbaar te maken.

— Voor den krijgsraad te Mantua staan thans 83 personen, waaronder een bisschop en 13 geestelijken, te regt.

DUITSCHLAND.

Men schrijft uit Frankfort den 6den Aug.: „Gisteren hield de Bondsvergadering hare gewone zitting; daarin werd echter nog niets aangaande het begin der vakantie vastgesteld. Aan de Hannoversche regering heeft zij medegedeeld, dat de tegenwoordige constitutie in Hannover onderscheidene bepalingen behelst, welke men als strijdig beschouwt met het monarchale beginsel en met de voorschriften der Bondswetten; tevens werd de wensch te kennen gegeven, dat de Hannoversche regering daarin op de meest gepaste wijze mogt voorzien. Met levendige belangstelling ziet men het antwoord te gemoet."

— Aan den voorzitter der Bondscommissie voor de marine, is onlangs door een' instrumentmaker te Frankfort eene mededeeling gedaan omtrent de uitvinding van een nieuw stelsel van propulsie voor schepen van alle grootte. De machine, welke aan alle schepen kan worden aangebragt en de snelste beweging, zelfs kringvormige, gedurende uren lang op dezelfde plaats veroorlooft, slechts weinig kosten zal en geringe ruimte inneemt, is hoogst eenvoudig. De uitvinder is uitgenoodigd zich over Weenen naar Triëst te begeven, om proeven met zijne machine te nemen. Hij verlangt tot éénige belooning een octrooi voor eene reeks van jaren in Oostenrijk en de overige Duitsche staten.

— Over de zaak van den Sondtol wordt thans door Pruissen met ernst onderhandeld.

— De redactie der *Neue Pr. Ztg.* berigt, dat de hoofddirecteur van politie haar op ministeriëel rescript heeft doen aanzeggen, hare vijandige artikelen tegen vreemde staten en speciaal tegen den President der Fransche republiek niet voort te zetten, dewijl er anders afdoende maatregelen tegen haar blad zullen genomen worden.

— De koninklijke akademie van wetenschappen te Berlijn heeft op nieuw de volgende prijsstof opgegeven: „Een onderzoek van den turf, inzonderheid met het oog op de aanwending van dien en van de asch daarvan als meststof." Deze prijsvraag was reeds in 1849 uitgeschreven, om in den loop der drie eerstkomende jaren te worden beantwoord; doch de akademie had daarop geen antwoord ontvangen.

— Een cabrioletkoetsier te Berlijn was op den bok van zijn rijtuig in slaap gevallen, en vergeefs meldden zich eenige personen bij hem aan, die, zich niet geroepen voelende hem bij den arm te schudden, onverrigter zake moesten aftrekken. Eindelijk kwam er een, die deze poging om hem te doen ontwaken in 't werk stelde, en dadelijk was de koetsier allerdienstvaardigst gereed om op te rijden. De politie leverde echter, op grond van het reglement, eene aanklagt tegen hem in bij de regtbank, dewijl hij niet tot de afreis gereed was geweest. De regter sprak hem vrij, dewijl hij bereid was toen men hem wakker had gemaakt, en hij in de physieke onmogelijkheid verkeerde, om de aanvrage tot vervoer bereidwillig te beantwoorden terwijl hij sliep, en *eene physieke onmogelijkheid niet strafbaar was.* De politie heeft zich in hooger beroep voorzien.

— De oplage van het Woordenboek van *Grimm*, welke op 5000 exemplaren was gesteld, is na de uitgave van de 1ste aflevering, tot 10,000 moeten vermeerderd worden.

— Aan een' boekhandelaar te Leipzig, die de baden in Bohemen wilde gebruiken, is een pas geweigerd; geen der vrijwilligers, die in 't Sleeswijk-Holsteinsche leger tegen Denemarken gediend hebben, worden op Oostenrijksch gebied toegelaten.

— Men meldt uit Hannover, dat de decreten betrekkelijk de uitvoering der organieke wetten, waarover zulke langdurige en talrijke twisten hebben plaats gehad, thans stellig in de eerste helft dezer maand zullen uitgevaardigd worden.

— De stad Bremen zal een infanterie-bataillon oprigten van 650 man, waarbij zullen worden toegelaten alle ongehuwde geschikte Duitsche manschappen, die van hunne distriktsoverheden een attest van goed gedrag en vervulde militaire dienstpligt kunnen overleggen, tegen een handgeld van 20 gulden en 400 daarenboven voor vijf jaar dienst. Behalve deze 420 guldens, ontvangen zij 5 guldens soldij per maand, dagelijks 1½ pond brood, ½ pond vleesch, enz., vrije woning, vuur en licht, en jaarlijks eene nieuw tenue.

— De Koning van Denemarken heeft den 4den Aug. de *Volksthing* ontbonden; dadelijk zijn de herkiezingen begonnen.

— Op de Russisch-Pruissische grenzen is het toezigt zeer scherp; op elke 250 passen staan dag en nacht schildwachten (kozakken), om de sluikerij tegen te gaan.

— Volgens eene mededeeling uit Weenen, zoude kort na de op den 14den dezer verwachte terugkomst van den Keizer *Frans Joseph*, de reeds vier jaren bestaande staat van beleg dier stad worden opgeheven.

— In een gedeelte van Polen is onlangs de wetsbepaling weder van kracht verklaard, volgens welke niemand, tenzij hij den ouderdom van 60 jaar bereikt hebbe, zonder schriftelijk verlof eenen baard mag dragen. Op de laatste kermis te Korieglon waren uit de naburige dorpen een aantal nette baarden aanwezig, toen te midden der algemeene vrolijkheid de burgemeester ze allen door de politie naar het stadshuis liet brengen, waar aan hen die geene kwitantie van betaald regt noch schriftelijk verlof konden toonen, door een zestal daartoe gerequireerde barbiers de baard werd weggenomen.

GROOT-BRITTANJE.

LONDEN, 8 Augustus.

De eerste kolom van het nieuwe kristallen paleis, hetwelk in het park tusschen Anerley en Norwood, tot ontspanning en tevens tot onderrigt van het publiek, zal daargesteld worden, is — zoo als reeds is berigt — eergisteren, in het bijzijn van een groot aantal aanzienlijke personen, door den heer *S. Laing*, één der directeuren, met groote plegtigheid opgerigt. Dit gebouw, waarvan tevens een gedeelte voor verzamelplaats van modellen van alle nieuwe uitvindingen en grootsche voorwerpen van nijverheid in Engeland bestemd is, zal, zoowel in- als uitwendig, in smaak en fraaiheid dat van de wereldtentoonstelling in 1851 verre overtreffen.

— Dezer dagen is hier eene grootsche onderneming tot stand gekomen, welke voor handel en verkeer gewigtige gevolgen zal hebben. Door het volteekenen van een kapitaal, ten bedrage van verscheiden honderdduizend ponden sterling, is men in staat gesteld, eene Engelsch-continentale stoombootgemeenschap op uitgebreide schaal te grondvesten. Twintig stoomschepen zullen de havens van Amsterdam, Rotterdam, Hamburg, Bremen, Swinemunde, Koppenhage en Stokholm met Londen, Liverpool en Plijmouth in versnelde gemeenschap brengen. Zoo zal men b. v. in 44 uren van Koppenhage en in 46 uren van Swinemunde te Londen kunnen zijn. Deze onderneming belooft ruime renten.

— Volgens de Londensche handelsberigten van den 6den dezer, is de prijs der koffij een tot twee shilling de honderd pond gerezen ten gevolge eener beschikking van het departement van financiën van den 3den dezer, waarbij het in 1840 veroorloofde verkoopen van met cichorei of andere stoffen vermengde koffij verboden wordt; cichorei of andere op koffij gelijkende stoffen mogen voortaan wel verkocht worden, doch niet onder den naam van koffij noch met deze vermengd.

FRANKRIJK.

PARIJS, 8 Augustus.

De *Moniteur* bevat eenige dekreten, waarbij aan eenige tijdelijke ballingen de terugkomst in Frankrijk wordt toegestaan. Zij zijn de heeren *Duvergier de Hauranne*, *Chambolle*, *Thiers*, *de Remusat*, *Jules de Lasteyrie*, gen. *Leydet*, *Ant. Thouret.* (Deze allen zijn volksvertegenwoordigers, die den 2den December tegen den *coup d'état* protesteerden, en van de mairie van het 10de arrondissement gevankelijk naar Mazas werden gevoerd.)

Nog is het verbod om in Frankrijk verblijf te houden, opgeheven voor de bekende drie berglieden, de heeren *Michel* (van Bourges) *Joly* en *Theodore Bac*; voorts voor *Renaud*, *Signard*, *Belin*, *Besse* en *Millotte.*

(Men maakt de opmerking dat de meeste teruggeroepen volksvertegenwoordigers tot de Orleanistische partij behooren, waaruit men afleidt, dat alle uitzigt op eene zamensmelting van de beide takken der Bourbons vervlogen is.

Daar de President de eerste terugroeping deed uitgaan van het staatsministerie, heeft hij willen toonen dat hij daartoe het initiatief heeft genomen; de volgende zouden op de gewone wijze door het ministerie van justitie geschieden.

Men zegt dat op den 15den dezer weder aan eenige zich buitenlands bevindende Franschen verlof zal worden gegeven om naar hun vaderland terug te keeren.

Opmerkelijk is het, dat voor de gratis voorstelling van den 14den Aug. op het *Théatre Français* is bepaald *Cinna of de goedertierenheid van Augustus.*)

— De verwerping door de Tweede Kamer der Staten Generaal in Nederland van het ontwerp tot goedkeuring van het traktaat met Frankrijk, is alhier niet zonder indruk gebleven, ofschoon zij op de beurs, waar die aangelegenheid verhandeld is, geen invloed gehad heeft op den stand der fondsen. Het Elyseesch dagblad *le Bulletin de Paris* vormt den wensch, „dat het voorbeeld van Nederland niet door België zal gevolgd worden, en dat deze laatste mogendheid den weg zal bewandelen, dien een beginsel van regtschapenheid aan alle natiën schijnt voor te schrijven."

— Eenige personen, die den President meermalen te St. Cloud bezoeken, verzekeren, dat hij niet voornemens is, van zijn huwelijk grooten ophef te maken; hij zou zich daaromtrent dus hebben uitgelaten: „De heer *Louis Bonaparte* huwt eene edele jonkvrouw uit het huis van Wasa, anders is zulks niet; verre van te verlangen, dat deze vereeniging het minste Keizerlijk karakter hebbe, wil ik haar zelfs, in mijne stelling als President der republiek, alles ontnemen, wat daarin officiëels kan gelegen zijn; zonder dat zou ik niet aan een einde geraken met de diplomatieke notificatiën en verzoeken om inlichting."

— L.l. Donderdag heeft de heer *Nisart*, inspecteur-generaal in den hoogen raad van het openbaar onderwijs, verslag uitgebragt uit naam der commissie, belast met het onderzoek van het ontwerp tot regeling der studiën in de afdeeling letterkunde op de hooge normaalscholen. Onder de voorgestelde wijzigingen in het reglement behoort, dat aan de lijst der Grieksche en Latijnsche auteurs wordt toegevoegd eene keur van Grieksche kerkvaders en stukken, getrokken uit *Tertulianus* en den H. *Augustinus*, alsmede de aanbeveling, dat de keus der profane texten geschiede met dat voorbehoud, 'twelk het zedelijk belang van het onderwijs vereischt.

— De tijdingen uit Cayenne zijn in alle opzigten gunstig. De 1900 aangevoerde gedeporteerden verkeerden in goeden gezondheidstoestand.

— De heer *Arago* heeft een artikel geplaatst in het dagblad voor den landbouw, waarin hij betoogt, dat alle weêrsvoorspellingen sinds jaren op zijn' naam uitgegeven geheel buiten hem omgingen; hij noemt het eene onmogelijkheid het weder te voorspellen.

Van den 9den. De nationale almanak voor 1852 deelt eene opgave mede van de zamenstelling van het *civiele* en *militaire huis* des Presidents. Het eerste bevat de volgende departementen: dat der paleizen, met een gouverneur, onder-gouverneur, prefect en onder-prefect; — het kabinet; — de bibliotheek; — het departement van den stalmeester; — dat van den jagermeester; — van den ceremoniemeester; — intendance; — bureau van onderstand; — partikuliere cassette; — geneeskundige dienst; — het militaire huis bevat de dienst der adjudanten 10 in getal, en die der ordonnans-officieren ten getale van 11.

— Er zijn thans nog 69 oud-vertegenwoordigers uit Frankrijk gebannen.

BELGIE.

BRUSSEL, 10 Augustus.

Het is niet te verwonderen, dat op dit oogenblik van niets anders gesproken wordt, dan van het handelstraktaat met Frankrijk, 'twelk den 10den Augustus afloopt. Men mag verwachten, dat er maatregelen zullen zijn genomen, om eene stremming of belemmering van de nog bestaande handelsbetrekkingen te verhoeden, en men kan niet veronderstellen, dat het bewind van België last zoude hebben gegeven, om de uit Frankrijk komende goederen op dezelfde wijze en overeenkomstig de wet op de differentiële regten te belasten, als die, welke uit andere landen worden ingevoerd. De Fransche dagbladschrijvers gewagen dan ook reeds van eene tijdelijke verlenging van het bestaande verdrag, behoudens eenige meerdere toegeeflijkheid van de zijde van België op den invoer van het zout.

(Volgens de Parijsche *Patrie*, zouden de grondslagen van het provisioneel traktaat met België zijn als volgt: het traktaat zou verlengd worden voor zes maanden, namelijk tot Januarij 1853. Als hoofdvoorwaarde van de vernieuwing van het traktaat stelt de Fransche regering, dat daarin een artikel zal worden opgenomen tot de onderdrukking van den nadruk. De Belgische regering, hoewel dit artikel in beginsel goedkeurende, *dringt echter op eene compensatie aan*, waaromtrent men het nog niet eens moet wezen.)

— De heer *Verhaegen*, de voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers in de laatste zittingen, is bij den Koning ontboden. Het heeft niet weinig bevreemding gebaard dat tot beëindiging der ministeriële krisis de raad of de medewerking ingeroepen wordt van den staatsman, die sedert lang openlijk aan het hoofd der warme liberalen staat, en wiens herkiezing tot voorzitter der Kamer op grond hiervan thans reeds van de zijde der conservative of zoogenoemde klerikale partij aan alle gematigd denkenden ontraden wordt.

— Onze lezers weten, dat de tweede Kamer der Hollandsche Staten Generael geweigerd heeft het handelsverdrag goed te keuren, door het gouvernement van *Willem III* met Frankryk gesloten. Het artikel van dit verdrag, hetwelk grootendeels de oorzaek van die verwerping was, is datgene, waerby het nadrukken, en het verspreiden en verkoopen van nagedrukte Fransche werken, in Holland, werd verboden.

Drukt men in Holland zoo veel na? Worden er zoo vele nagedrukte fransche werken verkocht en gelezen, dat het, onder het oogpunt van handel en nyverheid, eene opoffering voor Holland kan heeten, dit artikel aen te nemen? Geenszins. In Holland worden weinig of geene fransche werken nagedrukt, worden er al niet veel fransche boeken gelezen. De leden der Tweede Kamer hebben dus eene andere reden moeten gehad hebben, om zich te verzetten tegen het artikel betreffende den nadruk, en die reden is eenvoudig de nationale weerdigheid.

Inderdaed, door 't aennemen van dit artikel, zoude Holland zich in een zekeren zin, den douanier gemaekt hebben van Frankryk; het zoude zich gelast hebben met eenen heelen hoop onderzoekingen, nasporingen, moeijelykheden, om de regten der fransche schryvers te handhaven, en daerdoor werkelyk zyne weerdigheid hebben te kort gedaen. Voegt men nu daerby, dat Frankryk op het aennemen van dit artikel als eene eerste voorwaerde aendrong, en dat het als naer gewoonte zich tegenover het kleine land weêr een toon van

gezag, van overmoed veroorloofde, dan zal men ligt begrypen hoe dit alles de hollandsche vertegenwoordigers sterk gekrenkt hebbe, en hun dede besluiten het verdrag te verwerpen.

De verwerping is met eenparigheid en te midden van de grootste stilte gestemd: de leden der tweede kamer gevoelden het gewigt van hunne zending. Zy begrepen, dat zy op dit oogenblik een besluit namen, welks gevolgen zeer ernstig moesten wezen, daer hun gedrag in deze zaek de kleinere landen moest toonen, hoe zy zich, in het belang hunner eigene weerdigheid te houden hebben, tegenover de grootere, wanneer deze hunne overmagt willen misbruiken, om hunnen wil aen zwakkeren op te dringen.

Hopen wy, dat dit voorbeeld niet zal verloren zyn en dat zoo eens onze representanten te beslissen hebben over een verdrag met Frankryk, zy niet minder krachtdadig de weerdigheid en het belang van België zullen weten te handhaven, als de tweede Kamer onzer noorderburen zulks voor Holland deed. (*Vl. Stem.*)

NEDERLAND.

GRAVENHAGE, 10 Augustus.

De zaak der stenographie is dezer dagen definitief geregeld, en zijn dien ten gevolge in dienst van de beide Kamers der Staten Generaal benoemd: tot eersten stenograaph, de heer *C. A. Steger*; en tot gewone stenographen, de heeren *G. Keller*, *A. L. A. Ising*, *J. H. Bool*, *J. B. Rietstap* en mr. *E. L. van Emden*; terwijl voorloopig aan het korps blijven toegevoegd de heeren *M. E. J. Lastdrager* en *L. van Lier*.

— Langs den Hollandschen spoorweg zijn Zondag vervoerd 2700 personen.

De extra-trein van den Rijnspoorweg vervoerde 1138 personen en gaf eene opbrengst van *f* 2066,05.

De vreemdeling, die de tentoonstelling te Arnhem bezoekt, betaalt daarvoor 30 cents, behalve op Woensdag en Zaturdag, als wanneer de entrée op 75 cents is gesteld.

Van den 11*den*. Aan de commissie tot het doen van onderzoek naar en het uitbrengen van verslag over een aan de tegenwoordige staatsinrigting en wetgeving meest passend stelsel van politiewet, is bij Koninklijk besluit van den 30sten Julij l.l. (*Staatsblad* no. 135) eene verlenging toegestaan van den termijn voor het in te leveren verslag tot den 30sten Sept. aanst.

Naar men verneemt, is die commissie in de maanden Mei, Junij en Julij, onder de leiding van den heer mr. *H. Provo Kluit*, als voorzitter, dikwerf en langdurig vergaderd geweest, en houdt de heer mr. *J. W. Tydeman*, medelid en secretaris der commissie, zich thans onledig met het opstellen van een uitgebreid rapport.

AMSTERDAM, 10 Augustus.

Gisteren hield de *Vereeniging tot bevordering van de belangen des Boekhandels* hare 35ste algemeene vergadering in den *Franschen Tuin*, in de Plantaadje, alhier. De heer *J. H. Gebhard* bekleedde den voorzittersstoel. Meer dan 80 leden der vereeniging woonden die vergadering bij, die van 10 uur 's voormiddags tot 6 uur 's avonds duurde, en waarin onderscheidene voorstellen, met betrekking tot het doel der instelling, werden behandeld.

— De maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen* hield heden morgen in het kerkgebouw der Doopsgezinde gemeente alhier, hare 68ste jaarlijksche algemeene vergadering. Het geschiedde onder voorzitting van den hooggel. heer mr. *H. Beijerman*, die de werkzaamheden opende met eene korte rede. Naar aanleiding van de vraag: van welke beginselen men bij het onderwijs op de gemengde scholen moet uitgaan, beschouwde de spreker *de geschiedenis des vaderlands als een kostbaar erfgoed van Nederlandsche kinderen*, ten gevolge waarvan die geschiedenis hun niet mag onthouden, noch verminkt voorgesteld worden.

Vervolgens werd door den algemeenen secretaris voorgedragen het algemeen *Verslag* van den toestand en de werkzaamheden der maatschappij, — waarvan wij het volgend ontleenen:

De maatschappij is het 69ste jaar van haar bestaan ingetreden met 677 honoraire en 13,976 contribuërende, te zamen 14,653 leden.

Onder toepassing van het reglement voor de bekrooning van edelmoedige daden, zijn wederom eereblijken toegewezen aan 64 personen, die door menschlievende bedrijven of blijken van hulpvaardigheid zich onderscheiden hebben.

Eenige vrienden van volksbeschaving in België hebben eene poging aangewend, aldaar eene soortgelijke maatschappij *tot nut van 't algemeen* op te rigten. Die poging intusschen schijnt tot dusver niet geslaagd.

Daarna werd verslag gedaan wegens de uitgeschrevene prijsvragen. Hieruit bleek, o. a., dat er *geene* antwoorden zijn ingekomen op prijsvraag no. 1.

Dat er antwoorden zijn ontvangen, doch *geene* bekrooning had plaats gehad ten aanzien van de vragen no. 2 en 3.

Dat er op de prijsstoffe no. 4, Een volksleesboekje: *Eigen brood bovenal*, drie antwoorden waren ingekomen, waarvan no. 3, geteekend: *Eigen brood bovenal*, de bekrooning heeft mogen verwerven. Bij de opening van het hierbij behoorende naambriefje, deed zich als schrijver van dit prijsantwoord kennen de heer *J. R. Eilers Koch*, V. D. M., te *Nieuwe Pekela*.

— Alhier is aangebragt de per stoomboot *Concordia* van Londen aangekomen olifant, bestemd voor den Zoölogischen tuin alhier. Terstond na de ontscheping te Rotterdam is het dier per spoortrein herwaarts gezonden.

— De heer *C. Scheffer*, ingenieur der 1ste kl. bij de marine, heeft in eene brochure een belangrijk plan uitgewerkt tot daarstelling van eene driemaandelijksche pakket-vaart van passagiers en goederen tusschen Nederland en Java met ijzeren schroef-stoomschepen. Hij rekent den overtogt in 70 dagen, dus slechts eenige dagen langer als de overland-mail te kunnen doen.

Van den 11*den*. Wij zijn verzocht te melden, dat de heer *van Sonsbeeck* niet voornemens is, vooreerst zijn ontslag als minister van buitenl. zaken te vragen. (*H.B.*)

— Sedert eenigen tijd is hier ter stede gesproken van eene vreeselijke ontdekking, die in een kerkelijk weeshuis in de nabijheid der hoofdstad zoude zijn gedaan. Een opzigter of vader van dat gesticht zoude eenige der aan zijn opzigt toevertrouwde kinderen gedurende eenige jaren tot de gruwelijkste zonden hebben gedwongen of verleid. Wij vernemen, dat dit gerucht zich, helaas! schijnt te bevestigen, dat er althans een geregtelijk onderzoek begonnen is en eene inhechtenisneming heeft plaats gehad.

HAARLEM, 7 Augustus.

Dezer dagen is op den drooggemaakten grond van het Haarlemmermeer, op de hoogte van Lutke-meertje, eene verzameling van menschen-beenderen ontdekt, welke men, op goeden grond, kan houden voor de overblijfselen van het kerkhof van het dorp Nieuwekerk, 'twelk, volgens zekere kaart van 1531, daar gelegen is geweest, doch door het meerwater overstroomd en verlaten is geworden. Het heeft niet aan personen ontbroken, die zich zeer bereidvaardig hebben betoond, om zich van dat gebeente meester te maken en het weg te voeren, doch de bevoegde overheid heeft daarin voorzien, en deze lieden zijn door de hulp-marechaussée afgewezen.

UTRECHT, 5 Augustus.

Door de Surinaamsche dagbladen is een gedeelte van een' brief openbaar gemaakt, geschreven door eenige der Europesche kolonisten, afkomstig van het etablissement Groningen, thans gevestigd aan het kanaal naar Kwatta. Wij worden in staat gesteld dien brief in zijn geheel hier mede te deelen, 't geen we des te gereeder doen, naardien niet alleen de eigenaardigheid er van den brief belangwekkend maakt, maar ook de inhoud gewigtig is in de tegenwoordige omstandigheden, nu er veel sprake is van eene kolonisatie van Suriname door Duitschers, en in de Kamer dat onderwerp bepaaldelijk zal worden behandeld.

Uit de woorden der landlieden, hunnen hartelijken afscheidsgroet aan den beminden landvoogd, blijkt het toch, hoezeer eene kolonisatie door Duitschers, in Suriname vooral, met leede oogen zou worden aangezien, terwijl geene verduitsching noodig is, daar Nederlanders met vrucht in dat heerlijk klimaat kunnen werkzaam wezen, om gemakkelijk te voorzien in eigen behoeften en in die van gezinnen, indien slechts ijverige en met het land bekende mannen hen behulpzaam zijn, hun met raad en daad ter zijde staan, en hoe de gerepatrieerde Gouverneur, bij zooveel goeds als hij in de kolonie stichtte, bovenal der kolonie nuttig was door de werkzaamheid, die hij bij de vrije bevolking wist op te wekken, en zóó op te wekken, dat het de aandacht trok van vreemde magten, en dat de handenarbeid, vroeger eene schande voor den vrije, die zich er aan waagde, thans in Suriname naar waarde geschat en geëerd wordt.

De brief der boeren luidt letterlijk als volgt:

Den Hoog WElGeboren Heer Generaal Majoor R. F. Baron VAN RADERS Out Gouvernur van Surnamen.

De Colonisten Gevestig Aan Et Kanaal &c

„Geeven met verschuldigeden Agting En Eerbiet – Ons hertelijk Dank Met Deze te kennen — En Hoopen Dat wij in U: H: W: Geb: Gedagten zullen Blijven.

„Wij Ja onze Kinderen zal zegennen UE Gedenken als onssen Weldoener. Hun zallen wij in prenten — Dat zoolang Een Telg van U: E: Naam Bestad Met agting en Dank UEd te Gedenken.

„Toen ons De Ziekten op Groningen aantasten En onze Dierbaren panden ons ontrukten – waart — Gij et die ons Lavenis det toekoomen, toen de noot Nijpende was verschaften Gij ons onder stuinnig.

„U: E: Hard Gevoelde ons Leet – Gij Gevoelde wat et is vader te zijn — en Geen voor uitzig voor onze kinderen te Hebben.

„Hier Door Meenden wij verpligt te zijn om Groningen te verlaten – En Een werkkring te zoeken om Door eigen vlijt Een Beter voor uit zig – voor onzen Kinderen te Hebben.

„Toen was U onze Eenige Steun, op U was onze Hoop Gevestig En Niet te vergeef Hadden we UE Dele verzogt.

„Hier van kan zig ieder overtuigen die Aan Het kanaal een Bliek werp op onze Toestand die voor ruim Een Jaar nog nog Aller truerig was – Uit Geput an liggaam En ziel kwammen commigten van ons uit et – Boven Lant. Nies Hebbende als Een sobere kleeding om ons Liggaam – te Dekken al wat ons over Gebleven was, ziek en uit Geput – werden wij in Et Hospertaal op Genomen en Hersteld Zijnde Had U Liefde vollen zorg ons in stad Gesteld om te Bewijzen dat Alleen Alleen verkeerde Maatreegelen ons tot Den Bedelstaf zou Gebragt Hebben.

„U: H: W: Geboren Heef ons Hier voor Behoet U stelde ons in stad te Bewijzen wat de Hand van Een Huis Vader vermag.

„Gave God dat Gij in Dezen Colonie Had kunnen verblijven.

„Dog Berustende in de wil des Koonings Bidden wij God dat Hij an U ver Gelde wat U E an ons Heef Gedan.

„Bidden wij UEd ons ook in et Moederland te Gedenken En zoo et Moogelijk is Een Duissen Colonisatie afteweren want tog dezen zal de Blaam op ons werpen Dat wij on Geschik zijn tod den Arbijt O Hoevele Duizenden van onze Land Genooten zallen U: H: W: Naam Zeegend Gedenken Zoo men Hun in stad wilden stellen zoo als U ons in stad Gesteld Heef al onze poogeningen zullen wij aan Wenden om Hun te onderrigten en Eewijzen dat wij Niet ondank Baar zijn voor de Gunst Aun ons Bewezen om Nuttige Leeden eener Maatschappij te worden.

„Toen in et afgelopen Jaar de ziekten ons antasten En veelen van onzen Dierbare Betrekking ten Graven sleepten — toen waart Gij Geen Goevernur — toen waart Gij Geen Generaal — toen waart Gij Geen Hoog Geboren — — Maar Mens Edel van Ziel U Holp U troosten U Eezogt ons in onze woningen in et Hospital Holp Gij zelf onz Dierbaren betrekking — Ja — in U wooning verzorgden zelf Mevrou de Wedu Rengers Eenne uit ons midden niet tegen Standen de Hevighijt der Ziekten.

„Dank zij dezen eedelen Menlievend Heid — — — Dog Niet alleen ons — O neen de soldat den Zeeman Ja allen waren U: E: menslievend pogen toegewijd.

„Diek wijls Hebben we U Grood moedig Heid Bewondert — Maar Meer Nog et Gevoel wat wij zoo Dik wijls op U Ed Gelaat zaagen als wij ons verlies U af schetsen Dan was UEd Blik ons troos En ook wezentelijk wij vonden in de zelve kragt om ons verlies met Kalmten te Dragen.

„En nu Gaat Gij van ons Nu wij U raad en Hulp zoo zeer behoefden voor onze ongelukkige Lot Genoten die nog op Groningen zijn – – – Dog U. E: Herd zal hun ook Niet ver Geeten.

„Geef God dat wij U Ed Nog Eenmaal Hier Mogenterug zien En U Meer deren vrugt zied van de Bedoeling Door U ont Gonnen want tog Door U zijn wij nu in stad ons ijgen Broot op onze Grond te verdienen En onbezorgdt de toekomst te Gemoet te Gaan.

„Wat U voor de arbijden klassen waart weet ieder want tog U: E: Heeft den vrij man Geleert Dat werken Geen Armoeden kweek dat Arbijt Geen schanden is Maar Een Eerlijk Stuk Broot Geef door U kunnen wij vrijelijk door de Stad Gaan zonder Bespot te worden zoo als weleer Et geval was.

„Onze Gevoelens Niet Beter kunnende uit Drukken Maar vertrou wende Dat U Gevoel Hert dat Geenen zal Gewaarworden En Gevoelen Wat onze Bedoeling met dezen is Wij Bidden God om Een voordurende Gezondheid voor U: H W G. en U ons zoo dierbaren famielije."

Noemen wij ons Met verschuldigde Agting en Dankerkentenis voor de Weldaden door ons Genooten

U: H: W: G. Dienaars
(get.) pr. A. v. RAVENSWAAY.

In Naam der Gene Die U weldaden op prijs stellen.
(get.) J. C. VAN BRUSSEL.

pr. G. J. VAN DIJK.
P. BRANDS.
E. VAN DER KLIFT.
pr. G. OVERHELM.
G. v. RAVENSWAAY.
G. VAN DIJK.
B. J. EZENDAM.

(*Utr. Courant*)

KOEVORDEN, 7 Augustus.

Gisteren avond arriveerde alhier de heer commissaris des Konings in de provincie Overrijssel. Z. H. E. Gestr. had, naar wij vernemen, eene tournée in zijne provincie gemaakt, laatstelijk de gemeenten Hardenberg, Dedemsvaart en Gramsbergen bezocht, en tevens de plaatsen opgenomen, waar de stuwen in de Vecht bij Ane zullen worden geplaatst, alsmede het terrein, waarlangs de waterloozing van Koevorden, over Overijsselsch grondgebied, zal worden geleid. Na zijne aankomst bezigtigde hij, als ook heden in den vroegen morgen, de vesting, en vertrok vervolgens te 8 uur naar Zwolle.

GRONINGEN, 12 Augustus.

Op onze granenmarkt van Dingsdag l.l. was tamelijk veel levendigheid, doch deze was in alles zoo groot niet als die van den Dingsdag der vorige week. Er werd dien dag o. a. pl. m. 1100 lasten koolzaad ter markt aangebragt. Door den regen, die in de laatste twee weken gevallen is, lieten vele partijen, wat droogte betreft, nog al iets te wenschen over.

De prijzen waren dien ten gevolge ook zeer uiteenloopende. Bij den aanvang der beurs werden al dadelijk eenige partijen verkocht tegen *f* 9,60 à *f* 9,65, doch deze prijzen wilde men niet algemeen besteden, hetwelk ten gevolge had, dat de prijs van *f* 9,60 later enkel werd besteed, en kocht men alstoen het puik drooge zaad voor *f* 9,50 à *f* 9,55, en werden de afwijkende soorten verkocht tegen *f* 8,75, *f* 9, *f* 9,25. De aanvoer werd dien dag zoo goed als opgeruimd.

— Wij vestigen de aandacht onzer lezers op het hoogst interessante rapport, door de daartoe benoemde commissie uit de Statenvergadering onzer provincie opgemaakt, over de zoo belangrijke missive van Z. exc. den Minister van binnenl. zaken, betreffende *eene algemeene verbetering der scheepvaartkanalen in dit gewest*. (Zie het Bijblad bij deze Courant.)

— Bij den scheepsbouwmeester K. K. VRIES, buiten het Kleinepoortje alhier, is gisteren middag met goed gevolg te water gelaten de hektjalk, *de vrouw Margaretha*, groot pl. m. 40 lasten, kap. H. HAGENOUW, van Groningen, beurtschipper van Groningen op Amsterdam.

— Naar men verneemt, zal er bij gelegenheid der feestviering van den 28sten Augustus aanstaande, des avonds in den schouwburg alhier eene tooneelvoorstelling gegeven worden.

— In den nacht van den 8sten op den 9den dezer ontstond er brand in het huis van de wedw. B. RAATJES, te *Bellingewolde*, welk huis niettegenstaande spoedig aangebragte hulp tot aan den grond is afgebrand. Een paard en twee schapen zijn in de vlammen omgekomen, alsmede een groot gedeelte der huismeubelen, benevens eene partij nieuw gezaagd hout, een boerenwagen, een hand-grutmolen en andere gereedschappen.

Het huis was in drie gedeelten bewoond, en daar de bewoners zich allen reeds te bed hadden begeven, hebben eenigen derzelve naauwelijks tijd gehad om het vuur te ontkomen. Het gebouw en een gedeelte der huismeubelen was tegen brandschade verzekerd. Door het zachte weder en buitengewone ijver en inspanning der ingezetenen en de goede werking der brandspuiten zijn de naastbelendende gebouwen bewaard gebleven. De oorzaak van den brand is niet bekend.

— Uit *Onstwedde* schrijft men ons den 10den Aug.:

„Langen tijd verlangde men hier naar regen; dan, men schijnt er in de laatste dagen zijn deel van gekregen te hebben. Zware onweders met hevige stortregens losten zich hier en in deze omstreken op. Heden middag brak weder een geweldig onweder boven dit dorp los, waarop een ontzettende regen volgde. Men heeft echter geene ongelukken daarbij te betreuren; een zware eikenboom is slechts getroffen en van boven naar beneden opgespleten.

„De aardappelziekte schijnt evenwel door den regen erger te worden; althans men hoort hierover algemeen klagen."

— Men berigt ons uit *Warfhuizen*, den 11den Augustus: „Gisteren namiddag ongeveer te vijf uur borst hier weder een hevig onweder los. Bliksemschichten kliefden snel achtereen de lucht en het ratelen des donders vervulde ie[…] met ontzag. Zeer werd men echter verontrust door [..] kleppen der klok en het geroep van brand! De plaats [..] JAN BAKKER JURRIENS BOER, landbouwer te Barnjegat[..] onder Warfhuizen, stond reeds in lichtelaaije vlam! [..] toestroomende menigte menschen kon niets meer dan [..] voorbehuizing en de hut behouden, zoodat de schuur [..] afgebrand, waaruit echter een kapwagen, twee chaises[..] een boerenwagen en eenige kleinigheden zijn gered. O[..] zijn de goederen der dienstboden meest alle eene pro[ie] der vlammen geworden, alsmede cirka 80 voeren hooi [..] 4½ juk gerst, hebbende de ongunstige weersgesteldheid ve[r]hinderd de inoogsting voort te zetten en zijnde het kool[zaad] reeds verkocht. De plaats benevens de losse goederen [..] zijn, ofschoon laag, verwaarborgd; ook hier waren bran[d]spuit en brandhaken in een staat die wel wat te wensch[en] overliet. Ofschoon de ondervinding en de wetenschap be[..] grond genoeg geven om het nut der bliksemafleiders [..] staven, zoo is deze plaats, als daarmede voorzien [m[..] was de afleider wel *behoorlijk* in orde?], daardoor echter ni[et] behouden.

Verscheidene menschen, zelfs van verre, hebben dadel[ijk] het hevige van den bliksemslag opgemerkt en sommigen mee[..] gezien te hebben, dat dezelve in den zoogenoemden uitg[..] was geslagen. Onmiddellijk daarop had men de gans[che] schuur op alle hoeken reeds zien branden. Door de teg[en]woordigheid van geest der vrouw, daar haar man zelf [..] het dorp en de oudste zoon ook afwezig was, is zelfs [..] huisraad op zijne plaats blijven staan, daar zij dade[lijk] had aangeraden het zoogenoemde middelhuis naar bene[den] te halen en daar den brand te stuiten. Daar de wind [..] en gunstig was, gelukte dit volkomen.

— Uit *Bourtange* meldt men d d. 9den Aug.: „Hoe[..] er in het begin dezes jaars met de slooping dezer vesting be[..] een begin is gemaakt, daar de bestaan hebbende brug[..] en poorten nu door aarden dammen en bressen in de wal[..] en ravelijnen zijn vervangen, schijnt de verdere verkoop [..] en slooping van de rijksgebouwen en fortificatiewerken [..] voortgang te zullen hebben, hoewel een en ander t[..] sedert het vertrek van den fortificatieopzigter buiten[..] zigt is en een algemeen eigendom schijnt te zijn. De [..] nenwal is op enkele plaatsen letterlijk weggegraven, [..] dat het vroeger reeds vervallen plaatsje tegenwoordig [..] nog treuriger aanzien verkrijgt en natuurlijk nadeelig [..] den verkoop moet werken. Daar op de gedane aanzo[ek] om 't behoud van klok, toren, uurwerk, brandspuit [..] ongunstig is beschikt, vreest men, dat ons eenigst sier[..] de laan van eikenboomen vóór het fort, ons ook nog [..] ontnomen worden. Wenschelijk ware het daarom, dat [..] krachtiger arm dan de onze, de pogingen tot behoud de[..] van mogt ondersteunen!"

— Den 4den dezer werd te *Oude Pekela* godsdie[nstig] en plegtig herdacht het 25jarig feest der priesterlijke [be]diening van den weleerw. heer D. A. WREESMAN, pa[stoor] dier gemeente. Van het kerkgebouw en de pastorij [..] perden vlaggen, terwijl de kerk van binnen smaakvol [..] groen en bloemen versierd was.

— Men berigt ons uit *Sellingen* den 8sten Augu[stus]: „Aangenaam is het te zien, hoe de landlieden thans b[..] zijn, de rijk beladene korenaren in de schuren te [..] zamelen. De rogge is vooral in onze streek heerlijk u[it]vallen. Ook de andere produkten beloven eenen goeden o[..] De aardappelen leveren evenwel geene groote hoeveelheid[..] maar de kwaliteit wordt zeer geroemd."

— Het *Provinciaal Blad van Groningen*, no. 114, b[..] eene notificatie van Gedeputeerde Staten, d.d. 6den Aug[..] 1852, no. 9, houdende mededeeling van een besluit van [..] raad der gemeente Bedum, dat de voorjaarsmarkt te Bed[um] voor runderen, paarden en schapen, zal worden gehoude[n] den tweeden Woensdag in de maand Mei, en de voor[..] najaarsmarkten te Onderdendam op den laatsten Woensd[ag] de maand April, en de laatste Maandag in de maand Octo[ber].

— De *Gemeentestem* van den 9den dezer bevat de [..] voerige en belangrijke beraadslagingen van den gemeente[..] te Leiden van den 31sten Julij jl. betrekkelijk het voo[r..] van den wethouder HARTEVELT, strekkende tot afsch[..] van het bestaande accijns- en invoering van een nieuw be[..] tingstelsel binnen die gemeente (waarvan wij reeds heb[..] melding gemaakt). — Daar dit de eerste discussiën van [..] aard en deze een uitvloeisel zijn van de voorschriften [..] gemeentewet, die binnen den daarbij gestelden termijn, [..] in andere gemeenten zullen plaats hebben, achten ook [..] het van belang de aandacht van de leden der gemeente[..] daarop in het bijzonder te vestigen, opdat, door wrijving [..] denkbeelden in de onderscheidene plaatsen en de algem[eene] bekendheid daarmede, de waarheid aan het licht kome. (*Tijd N. H. Ct.*)

— Onder de nalatenschappen, welke de *Staats-Cour.* [..] geeft, als berustende bij de Weeskamer te Soerabaija[..] ook die van HARKO ILPSEMA JACOBUS VINCKERS, [..] Groningen geboortig, in leven 3de stuurman aan boord [..] 's gouvernements schoener *Alcinoë*, ten bedrage van *f* 47[..] Hij is overleden den 6den Januarij 1843 te Soerabaija; [..] ouders waren JACOBUS JOHANNES en MARGARETHA M[..] DUBLEN; — alsmede worden opgeroepen de erven ab [in]testato van HENDRIK ADOLPH GROSMAN, geboren te A[..] in leven civiel ambtenaar, benoemd spijsverzorger bij [..] hospitaal te Soerabaija, overleden den 12den Januarij 18[..] te Batavia, en wiens nalatenschap *f* 34,54 bedraagt.

— De *Nederlander* berigt het volgende:

„Den 1sten Augustus 1852 is te *'s Hage* in de Groote K[erk] opgetreden de hoogleeraar PAREAU.

„Wij noemen dit (zoo als toen in Julij 1851 de hoogle[eraar] HOFSTEDE DE GROOT terzelfder plaats optrad) „*een er[..] miskennen van het regt der gemeente op de verkondiging [..] haar eigen kerkleer.*"

„De ongeregtigheid verandert niet van natuur, omdat [..] er in volhardt."

— Door eene vereeniging van fabrikanten van goud- [en] zilverwerken uit *Groningen* en *Friesland* is te Harde[..] eene vergadering gehouden, waarin besloten is een [..] bij de Eerste Kamer der Staten Generaal in te dienen [..] het reeds door de Tweede Kamer aangenomen ontwerp [..] wet op den waarborg van goud- en zilverwerken; [..] met een' vriendschappelijken disch besloten werd. — [..] dan hoogst voldaan keerde men huiswaarts, vooraf beslui[..] in een volgend jaar elkander weder te ontmoeten.

Wij zien met genoegen dat deze taak van nijverheid, [..] ke door den druk der wet den doodslaap scheen ingeslui[merd] tot een nieuw leven is ontwaakt. (*P. Fr. Ct.*)

— Z. M. heeft benoemd tot burgem. der gemeente Pe[..] *H. Burghgraaf*.

— Uit *Goes* wordt gemeld, dat verscheidene personen [..] daar, in den nacht van den 4den op den 5den dezer [..] schudding van den grond gevoeld hebben, welke aan [..] ligte aardbeving deed denken.

— Zekere heer D. M. v. L., uit Amsterdam, zich noe[..] mende leerling van den bioloog DR KONINGH, van Dord[..] recht, heeft zich tot de stedelijke regering te Zwolle gewend [..] met verzoek, om ook daar ter stede tot amusement eenige [..] voorstellingen te geven van de electrische biologie; [..] heeren burgemeester en wethouderen hebben, na ingewonnen [..] berigt der geneeskundige commissie, besloten in dat versoek [..] te difficulteren, en dus die openbare vertooningen te weren.

In 't verloopen jaar passeerden 19,944 schepen de Sond (dat [..] is 820 meer dan in 't vorige jaar). Onder deze waren 20[..] Pruissische, 2880 andere Duitsche, 2906 Noorweegsche, 22[..] Zweedsche, 4730 Engelsche, 2005 *Nederlandsche*, 1520 Deen[..] sche, 1001 Russische, 292 Fransche en 34 Amerikaansche [..] vaartuigen. — In 1847 gingen 21,536 schepen door de Sond; [..] 1849 deed echter ook hier zijn' schadelijken invloed kennen; [..] in 1848 passeerden er 16,857, in 1849 18,959, in 1850 19,124, [..] en in 't laatste jaar 19,944 schepen.

Wanneer een Hindo priester een kind doopt, spreekt hij de volgende treffende woorden: „Kleine zuigeling, gij treedt schreijend de wereld in, terwijl allen rondom u lagchen; tracht zoo te leven, dat gij lagchend de wereld verlaat, terwijl allen om u schreijen."

Tentoonstelling te Arnhem.

De inzending op deze tentoonstelling zijn op de volgende wijze verdeeld (volgens het thans in het licht verschenen en aan de leden der Maatschappij rondgedeeld Rapport der Commissie, benoemd tot het opmaken van een verslag aangaande de Tentoonstelling te Arnhem.)

		Getal inzenders.	Getal der verschill. voorwerpen.
1	Natuurvoortbrengselen............	100	482
2	Werktuigen v. veeteelt en landbouw	16	19
3	Groote werktuigen..............	22	68
4	Voertuigen enz..................	16	118
5	Bereid leder	21	82
6	Passementwerk..................	37	148
7	Geweven wollen goederen........	88	987
8	Voorwerpen van touw..........	12	30
9	Pleister en gebakken aardewerk..	10	139
10	Houten en andere meubelen....	73	275
11	IJzerwerk en bouwkundige versieringen..................	45	329
12	Koper- en blikslagerswerk......	34	129
13	Boekdrukkers- en boekbindersgereedschap..................	41	197
14	Bijouteriën, goud, zilver enz.....	48	278
15	Modellen	19	32
16	Natuur- en scheikundige werktuigen........................	47	188
17	Schoone kunsten................	20	45
18	Voorwerpen van gestichten........	21	214
19	Voortbrengselen van koloniën.....	21	121
		691	3881.

Over de verschillende provinciën zijn de inzendingen aldus verdeeld:

Noord-Braband 48; Gelderland 135; Noord-Holland 97; Zuid-Holland 167; Zeeland 7; Utrecht 76; Overijssel 52; Vriesland 19; Groningen 11; Drenthe 22; Limburg 26; Koloniën 21. Gezamentlijk 691.

Kerknieuws.

De Synode der Ned. Herv. Kerk heeft in hare zitting van den 28sten Julij o. a. bepaald, dat, wanneer nu voortaan na vijf jaren over de toegezegde gelden uit het fonds voor noodlijdende kerken door de kerkvoogdijen niet zal zijn beschikt, de subsidie zal worden beschouwd te zijn vervallen. In dezelfde zitting heeft de hooge kerkvergadering goedgekeurd de geheele handeling der Algemeene Synodale Commissie, ten opzigte van het door haar ontworpen *plan tot oprigting van een fonds voor de Hervormde Kerk in het koningrijk der Nederlanden, ten dienste der Evangelieprediking aan de gemeenten.* Zij heeft tevens afgezien van het regt, om daar, waar *door het fonds in het traktement van den predikant wordt voorzien*, eene voordragt te doen tot het beroepen van een predikant of kandidaat.

ZEETIJDINGEN.

GRONINGEN, 12 Augustus. Heden morgen is op avontuur van hier vertrokken de nieuwgebouwde schooner-galjoot *Emma Maria*, groot 76 tonnen, kapt. G. O. SAP, van de Wildervank.

Binnengekomen te Amsterdam den 8 Aug., kapit. *Huizing* Margaretha, van Londen; den 9den *Dekker* Epimachus, van Dantzig; *Puister* Antje, van Bayonne; *Groenewold* Afina Jonker, van Bordeaux; den 10den *Velt* Engelina, van Odessa; *Lodewijks* Alberdina, van Petersburg; *Dirks* Sjouke, van Bremen. — Te Texel den 9 Aug., *Klunder* Johannes Linthorst, van Patras; *Zwisting* Petrus Honëus, van Londen. — In het Vlie den 7 Aug., *Oostra* Margrietha Hillechina, van Newcastle; *Brouwer* Elsina, van Oudsoen. — Te Brouwershaven den 7 Aug., *Douwes* Eendragt, van Palermo naar Rotterdam. — Te Vlissingen den 7 Aug., *Goosens* Gerardina Klasina, van Triest; *Steenhuyzen* Eolus en *Boon* Annechiena, beide van Livorno. — Te Segna den 25 Julij, *Wold* Meina Segina en den 28sten *Tjakkes* Maria Elisabeth, beide van Triest, om voor Bordeaux te laden. — Te Livorno den 30 Julij, *de Boer* Maria, van Amsterdam. — Te Bordeaux den 6 Aug., *Mooi* Trouw, van Dantzig. — Te Londen den 6 Aug., *Gunter* Cornelia, van Workum; *Lohman* Bertha Gerarda, van Stettin. — Te Douvres den 6 Aug., *Reinders* Jacoba Geziena, van Malta naar Londen. — Te Liverpool den 5 Aug., *Schreuder* Jantina Roelina, van Nissa. — Te North Shields den 5 Aug., *Hagedoorn* Cornelia Catharina, van Schiedam; *Duintjer* Friso, van Harlingen; *Korte* Henriette Margaretha, van Carthagena. — Te Hull den 6 Aug., *Schut* de Hoop, van Dantzig. — Te Hamburg den 5 Aug., *Pekelder* Catharina, van Gend, den 7den *Klein* Jantina, van Amsterdam; *de Haan* Vrouw Gesina, van Makkum; den 8sten *Huisman* Henderina, van Amsterdam. — Te Harburg den 7 Aug., *Mulder* Vrouw Jantina, van Hartlepool. — Te Cuxhaven den 8 Aug., *Kroon* Vrouw Wilhelmina, van Londen. — Te Dantzig den 3 Aug., *Lenger* Tobina, van Amsterdam; *Hilbrandts* Wendelina, van Dordrecht; den 4den *Kroon* Wicherdina, van Amsterdam; *de Jong* Ettina, van Kiel. — Te Pillau den 5 Aug., *Kuiper* Annegina Elsina, van Liverpool; den 6den *Kliphuis* Juffer Grietje, van Dordrecht. — Te Bolderaa den 3 Aug., *Engelsman* Nysina Schuringa, van Koppenhage. — Te Croonstad den 1 Aug., *Huges* Johan Gerard, van Rotterdam. — Te Stockholm den 2 Aug., *Bosscijk* Jantina, van Petersburg. — Te Bergen den 4 Aug., *Scherpbier* Alberdine, van Dordrecht. — Te Tonningen den 6 Aug., *Paap* Margaretha, van Hartlepool naar Dantzig; *Bos* Elisabeth, van Newcastle naar Flensburg; den 7den *Scholtens* Mettina, van Bremen naar Sleeswijk; *Wijbes* Vriendschap, van Amsterdam naar Pillau; *Waterborg* Katharina, van Amsterdam naar Rendsburg.

Binnengekomen te Amsterdam den 10 Aug., kapit. *Vlas* Hendrika, van Londen; den 11den *Klunder* Johannes Linthorst, van Patras; *Drewes* Afina Hillechiena, van Napels; *Fekkes* Tjallinga Aurelia en *Bonder* Echo, beide van Livorno; *Oostra* Margrietha Hillechiena, van Newcastle. — In het Vlie den 9 Aug., *de Groot* Arendina, van Christiansand. — Te Helvoet den 10 Aug, *Potjer* Elsje, van Londen; *de Jonge* Malvina, van Archangel. — Te Brielle den 9 Aug., *Pinksterboer* Gezina, van St. Ubes. — Te Galatz den 26 Julij, *Breeland* Ida Reina, van Newcastle. — Te Constantinopel den 24 Julij, *Mugge* de Hoop, van Newcastle; den 26sten *Wilkens* Harmonie, van Berdianski naar het Kanaal. — Te Londen den 9 Aug., *Reinders* Jacoba Gezina, van Malta. — Te North Shields den 7 Aug., *Boon* Jacoba Hazewinkel, van Zwolle; *Vaalman* Catharina en *Lodewijks* Johanna, beide van Londen. — Te Sunderland den 6 Aug., *Legger Jr.* Marchina, van Londen.

Zeilklaar te Londen den 5 Aug., kapit. *Potjer* Elsje, naar Rotterdam; *Lieffijn* Goede Verwachting, naar Elseneur; den 6den *Hangelbroek* Willem Hendrik, naar Hartlepool; den 7den *Hazewinkel* Harmina, naar Carlscrona. — Te Liverpool den 5 Aug., *Zijl* Alpha en *Duit* Frouwina, beide naar Nerva. — Te Newcastle vóór den 6 Aug., *Dekker* Alida, naar Amsterdam; *Nagel* Triton, naar Lissabon; *Brandt* Jonge Willem, *Hubert* Johanna Margaretha en *de Haan* Agneta Juliana, alle 3 naar Petersburg; *Vos* Anna Luitsia, naar Croonstad; *Hoekstra* Eendragt, naar Stockholm; *Munneke* Margaretha Hendrika, naar Dantzig; *Peper* Fennegina, naar Hamburg. — Te Archangel den 28 Julij, *Wekenborg Jr.* Anna Margretha, naar Amsterdam.

In lading te Londen den 7 Aug., kapit. *Bakker* Jonge Tjamming, naar Koningsbergen.

Vertrokken van Amsterdam den 7 Aug., kapit. *Mulder* Minerva, naar Londen; *Hut* Margina Margaretha, naar Noorwegen; den 9den *Bleeker* Zwaantje Cornelia, naar Leith; *Visser* Eensgezindheid, naar Riga. — Van Texel den 9 Aug., *Schut* de Walvisch en *Kaspersma* Eendragt, beide naar Londen. — Uit het Vlie den 7 Aug., *Visser* Zeemeeuw, naar Sunderland; *Jonker* Thia, naar Bergen; den 8sten *Zaal* Gijsbert Jan, naar Fredrikstadt. — Van Vlissingen den 8 Aug., *Schuur* Agatha, naar Dantzig; *Jonker* Siebelina, naar Koppenhage; *Coerkamp* Gebroeders Coerkamp, naar Harburg; *de Boer* Johannes, op avontuur. — Van St. Thomas den 14 Julij, *Weits* Geertruida Alida, naar Arecibo. — Van Buccari den 26 Julij, *Jonkhoff* de Hoop, naar Marseille. — Van Livorno den 29 Julij, *Mink* Jonge Catharina, naar Falmouth. — Van Nantes den 4 Aug., *Karst* Martha Alida, naar Liverpool. — Van Arbroath den 5 Aug., *Broekema* Ida Hillechiena, naar Charleston. — Van Hartlepool den 6 Aug., *Brouwer* Ons Genoegen, naar Amsterdam. — Van Hamburg den 7 Aug., *Datema* Margaretha Henderika, naar Amsterdam; den 8sten *de Groot* Adriana, naar Bremen. — Van Wolgast den 5 Aug., *de Jonge* Catharina Cornelia, naar de Noordzee. — Van Warnemunde den 5 Aug., *Veenstra* Aukjen, naar Londen. — Van Swinemunde den 5 Aug., *Kuijper* Johanna Catharina, naar Groningen. — Van Memel den 2 Aug., *Douwes* Sieka, naar Londen; *Lindeboom* Helena, naar Dundee. — Van Cronstad den 2 Aug., *Lindeboom* Geertruida, naar Antwerpen; *de Boer* Jantina, naar Amsterdam; *Koster* Jonge Brechtus, naar Rotterdam; *van Wijk* Catharina Elisabeth en *Stomp* Leentje, beide naar Helsingor. — Van Tonningen den 6 Aug., *Post* Afina, naar Londen. — Vertrokken van Texel den 10 Aug., *Stuive* Christina Johanna, naar Colberg; *van der Veen* Johanna Gesina en *Smeer* Jonkvrouw Elizabeth, beide naar Fredrikstadt; *Buining* Magdalena, op avontuur. — Uit het Vlie den 9 Aug., *Hut* Margina Margaretha, naar Stavanger. — Van Aberdeen den 6 Aug., *de Jonge* Gesina, naar Wick.

ZOUTKAMP, 11 Aug. Binnengekomen den 9 Aug., kapit. *Kruizinga* Twee Gebroeders en *Balk* Wilhelmina, van Elmshoorn. — Vertrokken den 9 Aug., kapit. *Mulder* Marchina Catharia en *Johns* Johanna, beide op avontuur; *Sap* Gesina Rena, naar Newcastle. — Zeilklaar kapit. *Bernardus* Agatha Henderika, op avontuur; *Panjer* Heiltina, naar Fredrikstadt.

DELFZIJL, 11 Aug. Binnengekomen den 8 Aug., kapit. *Gust* de Goede Hoop, van Oudsoen; *Jacobs* de Vrouw Johanna, *Katt* de Stad Emden, *Dirks* Fenna, den 9den *Woltman* de Twee Gebroeders en den 10den *Bolmeijer* de Twee Gebroeders en den 11den *Schmidt* Jacoba Gesina, alle 6 van Emden; *Slik* de Jonge Willem en *Feiken* Alida Adriana, beide van Pruisopolder. — Vertrokken den 8 Aug., kapit. *Heins* Bouwina, naar Bremen; *Bolmeijer* Uit Vriendschap, naar Emden; den 10den *Scheffers* de Hoop en *Gust* de Goede Hoop en *Pot* Renske, alle 3 naar Noorwegen.

LIJST DER NEDERLANDSCHE SCHEPEN, welke de Sond gepasseerd zijn.

5 Aug. de Jonge, Egbertus, v. Petersburg n. de Maas, m. rogge.
Potjewijd, Eppien, v. Memel n. Londen, m. ijzer.
v. Driesten, Gesiena v. Wisler, v. Petersb. n. Holl., m. rogge.
Nieboer, Vr. Margrieta, v. Petersb. n. Amst., m. lijnzaad.
Siccama, Eeltje v. Dantzig n. Bordeaux, m. planken.
Zoetekerk, Margrietha, v. Bayonne n. Koppenh., m. stukg.
Bakker, Geert. Femina, v. Hamb. n. Petersb., m. stukgoed.
6 — Douwes, Sieka, v. Memel n. Londen, m. lompen.
Slager, Ida, v. Petersburg n. Holland, m. rogge.
Puister, Rieka, v. Liverpool n. Petersburg, m. soda.
Joosten, Neptunus, v. Amst. n. Petersburg, m. stukgoed.
Kuiper, Cathar. Johanna, v. Stettin n. Groningen, m. hout.
Meijer, Mentor, v. Dantzig n. Londen, m. balken.
Bakker, Elsina, v. Rotterd. n. Petersb., m. suiker.
7 — Wilmink, Harmanna Wilm., v. Amst. n. Petersb., m. suiker.
Gialts, Helene, v. Memel n. Dundee, m. vlas.
Veenstra, Aukjen, v. Rostock n. Londen, m. tarwe.
Ebes, Grietje, v. Harlingen n. Memel, m. dakpannen.

De Wind den 5 Aug. W., Z.W., W.Z.W.; den 6den Z.O., Z.Z.O., W.Z.W.; den 7den Z.O., Z., O.Z.O.; den 8sten Z.Z.O.

SCHEEPSVRACHTEN.

DANTZIG, 5 Aug. De scheepsvrachten zijn weder, bij voortdurende behoefte aan schepen, gestegen, doch zijn slechts schepen op Holland en Frankrijk geplaatst, n.l. naar Amsterdam *f* 17 à *f* 18 per last rogge; Cherbourg 45 fr. en 15 pCt. per last hout; Nantes 48 fr. en 15 pCt. voor hout.

RIGA, 29 Julij. De vrachten waren als volgt: de Maas voor gerst *f* 19 en *f* 1; Amsterdam voor slaglijnzaad *f* 19 en *f* 1; Duinkerken, Calais, Boulogne en Dieppe 45 fr. voor vlas, behalve 15 pCt. per Russische vlag; Hull 3 sh. 3 d. per imper. quarter slaglijnzaad; de Oostkust van Engeland, Londen, Lynn en Boston uitgezonderd, 3 sh. 3 d. per quarter slaglijnzaad; Belfast 40 sh. per ton vlas. Naar de Britsche havens alles in full.

PETERSBURG, 30 Julij. Vrachtnoteringen: naar Londen en de havens der Oostkust, voor hennep 32 sh. 6 d. per ton, talk 16 sh. per ton bruto, lijnzaad 2 sh. 9 d. per imper. quarter; Liverpool en de Westkust 37 sh. 6 d. per ton.

HUSUM, 7 Aug. De schepen Catharina Maria, kapit. *Bronkhorst*, Twee Gebroeders, kapit. *Baas*, zijn hier van de Elbe met steenen, en Rensina, kapit. *Kramer*, van de Zoutkamp met cichoreiwortels aangekomen.

BURGERLIJKE STAND.

Van af den 6den tot en met den 12den Augustus 1852 zijn te *Groningen* geboren 6 zoons en 14 dochters; gehuwd 6 paren; overleden 7 ouden en 11 jongen.

PRIJZEN DER GRANEN, ZADEN ENZ.

GRONINGEN, 10 *Augustus*.

TARWE.	Zw. Zand 64 ℔ *f* 4,40	Bl. Voer, 36 ℔ *f* 2,30
Jarige Bak 70 ℔ *f* 6,80	Veen 64 » » 4,20	Bl. Voer 38 » » 2,50
N. Oml. 68 » » 5,80	» 66 » » 4,50	» 40 » » 2,65
» 70 » » 6,30	N. GERST.	Zw. Voer » »
» 72 » » 6,80	Winter 56 ℔ *f* 3,80	» 38 » » 2,40
» Old. 68 » » 5,55	» 58 » » 4,10	» 40 » » 2,55
» » 70 » » 6,05	» 60 » » 4,20	» 42 » » 2,70
» » 72 » » 6,55	Zomer » »	BOONEN.
N. ROGGE.	» » »	Paardeb. *f* 5,25,35
N. Inl. 64 ℔ *f* 5,00	Knobbe 60 » » 3,70	ZADEN, ENZ.
» » 66 » » 5,40	» 62 » » 4,00	Gr. Gortp. m. *f* 6,½ a *f* 7,20
» » 68 » » 5,80	N. HAVER.	Par. 100 N. ℔ *f* 9½ *f* 12
» » 70 » » 6,20	Dikke 38 ℔ *f* 2,35	Old. Koolz. *f* 8,50,75/9½
» » » »	» 40 » » 2,50	40 puik 50.
N. BOEKWEIT.	» 42 » » 2,65	Oml. dito *f* 8,75 tot *f* 9.25
Gr. Zd. 62 ℔ *f* 4,30	» 44 » » 2,75	50, puik 60.
» » 64 » » 4.60	» 46 » » 2,85	Raapol. p. v. *f* 29
» » 66 » » 4,90	» 48 » » 3,00	Prijs der Boter
		1e soort ¼ Ton *f* 26 a 26½
		2e „ » *f* 23¼

Tarwe met weinig aanvoer goed prijshoudend. — Rogge en Boekweit als voren aan gebruikers afgaande. — Nieuwe Gerst hooger verkocht, Oude dito als genoteerd te plaatsen. — Dikke Haver in een doen, Voersoorten bij geriiven wel zoo goed te plaatsen. — Boonen als voren. — Koolzaad, waarvan de aanvoer ongeveer 1200 lasten bedroeg, gingen de beste soorten wel van de hand; afwijkende kwaliteiten moeijelijk te plaatsen.

ROTTERDAM, 9 *Augustus*. Tarwe: Zeeuws., Vlaams. en Overm. was de aanvoer wederom klein en ruimde, bij het ontstaan van meer kooplust, 10 a 20 cents hooger, goed op; goede en puike *f* 8,40 a *f* 8,70; mindere *f* 7,80 a *f* 8,20; van het nieuwe gewas waren enkele klusjes ter markt die bij voldoende kwaliteit van *f* 8,30 tot *f* 8,75 koopers vonden; Oude Zeeuwsche minder verwaarloosd, goede en puike *f* 7,50 a *f* 7,90; Roode soorten prijshoudend, en van 't nieuwe gewas een paar zeer goede proeven aangevoerd; 156 ℔ O. Witb. Poolsche *f* 315; 167 ℔ jarige Hoogl. Kleefs. *f* 300, *f* 305; 161 ℔ O. dito *f* 285; 168 ℔ N. dito *f* 315; 166 ℔ jar. Bovenl. Ris *f* 293; 165 ℔ puike dito *f* 295; 164 ℔ N. dito *f* 300; 160, 162 ℔ jar. Bovenl. *f* 268, *f* 280; 160 ℔ O. Kleefs. *f* 280; 160 ℔ Fransche *f* 260; 156 ℔ Odessa Poolsche *f* 247; 165 ℔ Petersb. Cubanca *f* 255; 157 ℔ jar. Rijn in Entrep. *f* 230. — Rogge: Overm., Zeeuws. en Vlaams. *f* 6 a *f* 7,30; N. dito was meer ter markt doch vond bij minder voldoende kwaliteit van *f* 6 tot *f* 7 ongenegen koopers; Buitenl. soorten met meerder handel; 150, 151, 152 ℔ Amerik. *f* 195, *f* 200; 149 ℔ O. Limburger *f* 187; 151, 152 ℔ Fransche *f* 188, *f* 195; 146 ℔ Wittinne *f* 175; 140 ℔ O. Arch. *f* 160; 142, 144 ℔ N. dito *f* 164, *f* 170; 142 ℔ dito in Entrep. *f* 155; 144 ℔ Arensb., in cons. te Delfshaven, *f* 194; voorts te Schiedam in cons. 145 ℔ Windau *f* 190, *f* 191; 141 ℔ Werder *f* 190; 144 ℔ Arendsb *f* 193, *f* 194; 144 ℔ N. Arch. *f* 166, en in Entrep. 144 ℔ dito *f* 159. — Gerst: Zeeuwsche, Vlaamsche en Overmaasche Winter 10 cents hooger, *f* 4,20 a *f* 4,70; voorts te Schiedam 131 ℔ Coursche *f* 184. — Haver: Zeeuws. en Inl. Korte *f* 3,10 a *f* 3,90; dito Lange *f* 2,40 a *f* 3,10. — Boekweit op 140 ℔: Noordbrab. *f* 176, *f* 178, *f* 180, *f* 183; Grootbrab. *f* 178, *f* 180; Jar. Rijn *f* 157; Fransche *f* 140, *f* 150, *f* 152, *f* 160. — Erwten: N. Zeeuws. Groene *f* 6,75, *f* 7,25; groote dito *f* 8 a *f* 8,50. — Boonen: Zeeuws. en Walch. Witte *f* 7,50 a *f* 10; dito Bruine *f* 7 a *f* 10; dito Paardenboonen *f* 5,20 a *f* 5,60. — Koolzaad: circa 250 last aangevoerd; Vlaamsch gestort 51, 51½ p. vl.; Zeeuwsch gestort 49, 49½, 50, 50½ p. vl.; Zeeuwsch en Overmaasch in zakken 48, 48½, 49 p. vl.; Flakkeesch in zakken van 45—48 p. vl.

AMSTERDAM, 11 *Augustus*. Tarwe hooger verkocht aan cons. In entr.: 128 ℔ b. Pools. *f* 305; 127 ℔ dito *f* 295. In cons.: 129 ℔ Rost. *f* 276; 127 ℔ o. b. Poolsche *f* 310; 128 ℔ dito *f* 310; 120, 122 ℔ Vries. *f* 200, *f* 210; 121 ℔ Gron. *f* 190; 127 ℔ b. Pools. *f* 305. — Rogge tot de vorige prijzen bij partij verk. In cons.: 121, 123 ℔ Odessa *f* 176, *f* 180. — Boekweit aan benoodigden tot vorigen prijs verkocht; 123 ℔ Amersfoorter *f* 197.

Koolzaad in een doen; n. Noord-Hollandsch 50 p. vl.; Friesch 52½ p. vl.; op 9 vat dadelijk en in Aug. 52½ p. vl.; Sept. 53½ p. vl.; Oct. 54½ p. vl.; Nov. 55 p. vl.; April 56½ p. vl. — Lijnzaad zonder handel. — Raapolie dadelijk en op levering wel zoo aangenaam; op 6/w. *f* 31; Vlieg. *f* 30; Sept. *f* 30,25 a 50 a 25; Oct. *f* 31,25 a 50 a 25; Nov. *f* 31,75 a *f* 32 a *f* 31,75; Dec. *f* 32,25 a 50 a 25; Mei *f* 33,25 a 50 a 25. — Lijnolie op 6/w. *f* 31.25; Vlieg. *f* 30,25 a *f* 30. — Hennepolie op 6/w. *f* 39; Vlieg. *f* 38.

LONDEN, 6 *Aug*. Hollandsche boter met veel vraag en hooger. Men noteert thans: beste Vriesche 88 à 90 sh., mindere soorten 66 à 80 sh.

LONDEN, 9 *Augustus*. De graanmarkt was heden tamelijk wel voorzien bij levendige vraag en 1 a 2 sh. prijsverhooging sedert l.l. Maandag op inl. en vreemde Tarwe. Gerst iets hooger. Boonen onveranderd. Erwten 1 a 2 sh. lager. Haver heeft zich op den vorigen stand gesouteneerd.

VEE- en PAARDENMARKTEN.

HAREN, 11 *Augustus*. Op heden werd alhier de eerste paarden- en beestemarkt gehouden. — Paarden waren weinig aangevoerd en was de markt hierin dus van geringe beteekenis. De aanvoer van horenvee was wel niet overgroot, doch naar de eerste markt gerekend, tamelijk. Kalfkoeijen werden verkocht van *f* 70 tot *f* 100 en de vaalmelkte van *f* 30 tot *f* 50. De handel was niet overgroot, maar er was een groot aantal nieuwsgierigen te zamen gekomen, dat zekerlijk nog grooter had geworden, indien het weder gunstig was gebleven.

SCHEEMDA, 11 *Augustus*. Heden werd alhier de tweede jaarlijksche paarden- en beestenmarkt gehouden. — Paarden waren wel aangevoerd, doch in dezen bestond weinig handel. Horenvee was van alle soorten veel ter markt, doch men vond onder dezen niet veel puik best vee. Melkkoeijen werden verkocht van *f* 70 tot *f* 110. Vaalmelkte van *f* 60 tot *f* 80. Er is eene groote menigte verkocht. — Oost- en Westfriesche en Overijsselsche kooplieden waren mede ter markt, zijnde door dezen veel aangekocht.

LONDEN, 9 *Augustus*. Aan de veemarkt heerschte weder meer kooplust en bedong men voor puike kwal. ossenvleesch 2 p. meer dan l.l. Maandag, geldende de 8 pond 3 sh. 8 p. a 3 sh. 10 p.

PRIJSCOURANT DER EFFEKTEN.

Amsterdam, 11 *Aug*.

NEDERL., Werk. Schuld 2½ pCt. 63¾, 64, 63¾; Dito Dito 3 pCt. 75¾, 75⅞, 75¾; Dito Dito 4 pCt. 96$\frac{11}{16}$, 96$\frac{13}{16}$, 96$\frac{11}{16}$. — BELGIE, bij *Rothschild* 2½ pCt. 52$\frac{3}{16}$, 52¼, 52¼. — FRANKRIJK, Oblig. 3 pCt. 70, 70⅛, 70. — SPANJE, Onbep. St. 1 pCt. 22$\frac{3}{16}$, 22¼, 22$\frac{3}{16}$; Dito 3 pCt. 49⅞; Dito Binnenl. a 6/m. 3 pCt. 44$\frac{11}{16}$, 44$\frac{13}{16}$, 44¾; Coup. Bewijz. 2$\frac{13}{16}$. — PORTUGAL, te Londen 5 pCt. 40⅞, 40$\frac{15}{16}$, 40⅞; Dito Dito 4 pCt. 37½, 37⅝, 37½.

RUSLAND, Obl. *Hope* 1798 en 1816 5 pCt. 108⅞, 109; Dito Dito 1828 en 1829 5 pCt. 106⅛; Cert. bij Dito 1831 en 1833 5 pCt. 97½; Dito 4½ pCt. 103⅞; Dito bij *Hope* 4 pCt. 92; Dito bij *Stieglitz en Co.* 4 pCt. 91⅛. — POLEN, Cert. 4 pCt. 85⅝, 85⅞, 85⅝. — OOSTENRIJK, Metalliek 5 pCt. 77$\frac{7}{16}$, 77⅜; Dito 2½ pCt. 39⅞; Dito Nieuwe 2½ pCt. 40⅛, 40¼; Dito Nieuwe 5 pCt. 90⅛, 90¼, 90⅛; Metall. La. B. 5 pCt. 90⅝, ½, ⅜; Weenerb. bij *Goll en Co.* 5 pCt. 83; Dito 4 pCt. 67½; N. Loten v. 250 fl. 340; Pruiss. 4½ pCt. 102¼; Sardinie 5 pCt. 94¼; Braz. 5 pCt. 99⅞, 100; Nieuwe Mexik. 26$\frac{11}{16}$; Peru 5 pCt. 98; Gren. 2 pCt. 21⅛; Dito Uitg. 9; Venez. 3½ pCt. 41⅛; Oostenr. Bank-Actiën *f* 1375; 2½ pCt. Met. 1851 40, ⅛; Thesaurie Amst. 105½.

De lager afkomende koersen der vreemde beurzen werkten heden nadeelig op den stand onzer fondsenmarkt.

Zoowel onze binnenl. als de meeste soorten van buitenl. effekten werden tot min of meer verlaagde prijzen afgegeven, zonder dat de handel eenige bijzondere levendigheid vertoonde.

Gren. Onb. St. 2 pCt. 20⅞; N. Mexik. Onb. St. 24¾, $\frac{13}{16}$.

Koers van het Geld: Beleening 2½, Prolong. 2½, Disconto 2 pCt.

Laatste Prijzen te 5 uur. Integr. 2½ pCt. 63⅝ a $\frac{11}{16}$; Spaansche 1 pCt. 22$\frac{3}{16}$; Binnenl. 3 pCt. 44⅞; Metall. 5 pCt. 77½.

ADVERTENTIEN.

PRIJSVRAGEN,

uitgeschreven op de ALGEMEENE VERGADERING van het **Genootschap: *ter Bevordering van Nijverheid***, gevestigd te *Onderdendam*.

1. Onder uitloving zijner eerste Gouden Medaille, voor het beste en goedgekeurd wordende antwoord, verlangt het Genootschap, met uitzondering der Zeeuwsche eilanden, eene Geschied- en Natuurkundige beschrijving van de Wadden en de Eilanden, die de noordelijke zoom van het koningrijk der Nederlanden uitmaken, mitsgaders eene beantwoording der vraag, of het uitvoerbaar, raadzaam en voordeelig geacht kan worden, dat de Wadden, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk, binnendijks worden gebragt. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855.

2. Welke verbeteringen kunnen er in onze Vaderlandsche Ooftboomteelt en Tuinbouw, met inbegrip der Warmoezerij, worden aangebragt en welke voorschriften dienen daarbij vooral op het oog gehouden en nageleefd te worden? — Belooning de Zilveren Medaille. Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1854.

3. Het Genootschap verlangt eene naauwkeurige en volledige Statistiek van den Groninger Landbouw en Landhuishouding, met inbegrip van den Tuinbouw, Warmoezerij en Ooftboomteelt, vergeleken met die van vroegere jaren, en met aanwijzing van den vooruitgang in dezen. Dat het dijkwezen, de sluisbouw, de wegen, vaarten, enz. hierbij zullen moeten worden opgenomen, zal wel naauwelijks herinnering behoeven. Belooning de tweede Gouden Medaille. Beantwoording vóór den 1sten Januarij 1855.

3*. In de laatste jaren vooral, zijn onderscheidene, ja de meeste onzer veld- en tuingewassen door verschillende ziekten geteisterd geworden, zoodat derzelver oogst daardoor grootendeels of soms geheel verloren ging. Welke ziekten zijn dat? en bestonden zij hier in vroegeren tijd zijn? Wat leert ten dien aanzien de geschiedenis onzer landhuishouding? Zoo zij hier vroeger niet bestonden, waaraan moet dan het ontstaan en de verschijning dier verschillende ziekten in onzen tijd worden toegeschreven? Kan en mag men aannemen, dat, even als bij den mensch en sommige onzer huisdieren, zoo ook bij onze gewassen, vele ziekten en kwalen van elders — bij voorbeeld door het gebruik maken van vreemd zaaizaad — dat in onze dagen, en niet altijd tot voordeel van onzen landbouw, eene soort van mode is geworden — of het invoeren van vreemde plantensoorten — aan- en ingevoerd zijn geworden, of moet de oorzaak van het verschijnen dezer ziekten veelligt meer gezocht worden in andere uitwendige invloeden, zooals bij voorbeeld in het gebruik maken van vreemde, vroeger in onze landhuishouding onbekende meststoffen, in eene andere wijze van bouwen en vruchtopvolging, enz. enz.? — Belooning de eerste Gouden Medaille. Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855.

4. Het Genootschap verlangt eene Geschiedenis van den Groninger Voetploeg en tevens eene Verhandeling (zoo noodig door teekeningen en platen opgehelderd), waarin duidelijk aangetoond en beschreven wordt, hoedanig de beste ploeg voor de verschillende grondsoorten van dit gewest gebouwd en ingerigt moet zijn. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1855. Belooning de tweede Gouden Medaille.

5. Het Genootschap verlangt eene beknopte en duidelijke beantwoording der vraag: Welke regels men bij de veredeling onzer veldvruchten en winstgevende huisdieren heeft op te volgen en in acht te nemen? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1854. Belooning de Zilveren Medaille.

6. Sedert eenigen tijd ziet men al meer en meer in onze Vaderlandsche Landhuishouding doordringen en opnemen verschillende Engelsche veesoorten, en wel vooral varkens en schapenrassen. Is dit bloot het gevolg van eene zekere zucht tot navolging, het gevolg eener nieuwigheidszucht, of leveren die veesoorten, bij gelijke behandeling, inderdaad grootere en meerdere voordeelen op, dan onze inlandsche? Zoo ja, waarin bestaan dan die voordeelen? en kunnen die gezochte en meer voortreffelijke eigenschappen, door eene doelmatige voortteling en opvoeding, ook niet bij onze inlandsche veesoorten verkregen worden? — Belooning de tweede Gouden Medaille. Beantwoording vóór den 1sten Januarij 1855.

7. Het Genootschap belooft zijne Zilveren Medaille voor de beste en voldoende beschrijving en teekening eener schuur, uitsluitend ingerigt voor zomerstalvoedering en mestmaking, en geschikt om in de jaarlijksche Handelingen van het Genootschap te worden opgenomen. — In te zenden vóór den 1sten Januarij 1854.

8. Het Genootschap belooft zijne Zilveren Medaille aan den inzender van de beste en voldoende teekening van eenen veestal, benevens eene korte beschrijving van denzelven, waarin zoowel de zomer- als winterstalvoedering van het vee op denzelfden stal kan plaats vinden en de meeste en beste mest kan gewonnen worden. Hij moet voor onzen gewestelijken landbouw ingerigt en de teekening en beschrijving zelve geschikt zijn om in de Handelingen van het Genootschap te worden opgenomen. — In te zenden vóór den 1sten Januarij 1854.

9. Verschillende landbouwkundige schrijvers hebben becijferingen nopens de kosten en de waarde van eigen gewonnen mest medegedeeld, doch tot dusver kent men nog geene voldoende en bevredigende berekening wat wel de eigenmestmaking in deze provincie kost. Het Genootschap looft daarom uit zijne Zilveren Medaille voor de beste en goedgekeurd wordende verhandeling, waarin duidelijk berekend en aangetoond is op welken prijs den boer in dit gewest zijn gewone en goed verrotte stalmest, per wagenvracht van 500 Ned. ponden te staan komt. — Antwoorden in te zenden vóór den 1sten Januarij 1854.

10. Het Genootschap belooft zijne Zilveren Medaille aan den inzender van de beste en goedgekeurd wordende verhandeling, aanwijzende de middelen, om veel, weinig kostende en krachtige mest te winnen, zonder dat het noodig is daarbij in de bestaande gebouwen en in de gebruikelijke wijze van bouwen of liever in onze landhuishouding, veel te veranderen. — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1854.

11. Daar in dit gewest het zoogenaamde *Dibbelen*, of het op pollen telen van granen, nog bijna niet anders dan bij name bekend is, zoo belooft het Genootschap zijne Zilveren Medaille aan hem, die vóór den 1sten Januarij 1854 bij hetzelve zal inzenden het beste en goedgekeurd wordende verslag van eene vergelijkende proefteelt van granen op rijen en op pollen geteeld en wel op eene oppervlakte van een' halven bunder zamengenomen.

12. Daar in dit gewest het *verplanten* van granen nog slechts weinig, of wel, zoover bekend is, in 't geheel niet beproefd is en het dus niet is uitgemaakt, of dit verplanten, dat elders met voordeel schijnt te geschieden, boven het zaaijen uit de hand moet worden aanbevolen, zoo belooft het Genootschap zijne Zilveren Medaille aan hem, die het best en goedgekeurd wordend verslag van zoodanige proefplanting vóór den 1sten Januarij 1854 bij hetzelve zal inzenden. Deze proefteelt zal op ten minste een half bunder land moeten plaats hebben, en wel zoo, dat de eene helft beteeld wordt met verplant graan en de andere helft met dezelfde graansoort op de gewone wijze uit de hand bezaaid.

13. Daar er van den zoogenaamden Amerikaanschen *Arendploeg* reeds meer dan honderd stuks in dit ons gewest zijn ingevoerd geworden, en deze ploegsoort thans alzoo op verschillende grondsoorten en in onderscheidene streken van dit gewest beproefd wordt, zoo belooft het Genootschap zijne Zilveren Medaille voor de beste en goedgekeurd wordende verhandeling, inhoudende eene beantwoording der vraag, in hoeverre deze Amerikaansche ploeg aanbeveling verdient, en of hij, zonder of met eene geringe verandering in zijne constructie, in alle gevallen onzen gewonen voetploeg met voordeel kan vervangen? — Te beantwoorden vóór den 1sten Januarij 1854.

Alle antwoorden, welke naar eenen prijs dingen, zullen leesbaar, en bij voorkeur in de Nederduitsche taal moeten zijn opgesteld; wordende echter het gebruik der Fransche, Engelsche, Latijnsche en Hoogduitsche talen, mits met eene Italiaansche letter geschreven, toegelaten. Zij zullen niet mogen zijn geschreven met de eigene hand des inzenders, noch met diens naam en woonplaats onderteekend; maar moeten voorzien zijn van eene zinspreuk, en vergezeld wezen van een verzegeld biljet, op de buitenzijde dezelfde spreuk voerende, en in welks binnenzijde een kenbaar merk zal zijn gesteld, ten einde, in geval van niet-bekrooning, het ingezonden stuk, op vertooning van dat merk, kan worden terugbekomen. In dit biljet zal het naambriefje, met dezelfde zinspreuk als het antwoord voorzien, almede verzegeld, moeten zijn ingesloten.

Degene, die zich, vóór de toewijzing van den prijs, op eenigerhande wijze bekend maakt, zal van alle aanspraak op denzelven verstoken zijn.

Alle bekroonde stukken blijven den eigendom van het Genootschap; zullende ieder Schrijver, bij het ontvangen van den uitgeloofden prijs, zich verbinden, om hetzelve noch geheel noch gedeeltelijk, zonder goedkeuring van het Bestuur, te doen drukken.

ONDERDENDAM, 8 Augustus 1852.

Namens het Bestuur:
Mr. A. J. VAN ROIJEN,
Secretaris.

Broeders en Zusters!

Wij vragen uwe helpende hand voor een groot werk, het zamenbrengen van een **FONDS**, om daaruit eene **KERK** en **PASTORIJ** te stichten en het **TRAKTEMENT** te vinden van den PREDIKANT en de KERKELIJKE BEDIENDEN der nieuwelings opgerigte en met *Roermond* tijdelijk vereenigde Hervormde Gemeente te **WEERT**, Hertogdom *Limburg*.

Er zijn, 't is waar, slechts 24 Protestanten, maar hebben deze weinigen niet evenzeer als velen behoefte aan Godsdienstige toespraak en aan geregelde Eeredienst? Zij wonen in het midden van duizenden goede R.-Katholijken, en tevens uren ver van Protestantsche Gemeenten. Helpt hier eene Gemeente zamenbrengen en in stand houden!

Die kleine Gemeente is voor elken vrijen Nederlander, voor elken vromen Protestant van groote en gewigtige herinnering. *Weert* was de Hoofdstad der beroemde Graven VAN HOORNE. Wie kent niet den edelen FILIPS VAN MONTMORENCY, laatsten Graaf VAN HOORNE, met EGMOND den trouwen Vriend van WILLEM VAN ORANJE? Wie kent hem niet, den bloedgetuige voor de vrijheid van ons Vaderland, geweten en Eeredienst! ALBA deed hem den 5den Junij 1568 te *Brussel* op het schavot onthoofden. Den 23sten Junij 1568 werd zijn lijk te *Weert* begraven. En den 9den Junij 1841 heeft Neêrlands Koning, WILLEM I, op zijn graf eene zerk doen leggen, waarop te lezen staat:

„Hier ligt FILIPS VAN MONTMORENCY, beroemde Graaf van *Hoorne*, *Weert*, *Altena*, *Nijevel*, *Bortessem*, *Bochold* en *Breugel*; Erfvoogd van het land van *Thorn*; Ridder van het gulden vlies; Zeevoogd, enz., enz."

Heeft de erkentelijke Vorst dit grafteeken hem tot eer gesticht, aan het dankbare *Nederland* en de erkentelijke Hervormden blijft het opgedragen den vromen Graaf, den edelen held, den laatste van dat Huis, een monument te stichten geheel in zijnen geest en in overeenstemming met zijnen arbeid. Voor Godsdienst, Vrijheid en Vaderland was hij de Martelaar. Als zulke bloedgetuigen roept bij ons op in zijne stad een teeken daar te stellen tot proef der dankbaarheid. Kan er eigenaardiger en waardiger een teeken hem tot aandenken oprijzen, dan eene Christelijke Hervormde Gemeente en voor hare zamenkomsten een passend Tempelgebouw?

Geloofsgenooten! helpt ook dezen arbeid voleindigen. Voor heldenmoed, beleid en trouw, voor kunst en wetenschap rijst menig teeken tot gedachtenis op, voor FILIPS, laatsten, grooten Graaf VAN HOORNE worde uit uwe liefdegaven een gedenkteeken gesticht in de bevestiging der Hervormde Gemeente te *Weert*.

Wat er is gedaan mag weinig heeten, maar de grondslag is gelgd. Bouwt nu verder. Wat geschieden moet daarvan kan elk zich overtuigen, maar spoedige hulpe is van noode.

De ondergeteekenden, Leden van den Kerkeraad uit en voor de Hervormde Gemeente te *Weert*, verzoeken dringend dat zich overal **COMMISSIEN** vormen, om GELDEN in te zamelen, voor dit doel. Zij twijfelen niet of de WelEerw. Heeren, Ds. VAN HERWERDEN, Pred. te *Groningen*; — Ds. PH. K. BEGEMANN, Pred. te *Belde*; — Ds. MEIJER, Pred. te *Norg*; — de Weled. Heeren Mr. D. LEWE QUINTUS, Kantonregter te *Winschoten*; — R. VAN DER VOORT, Controleur van de Waarborg, enz. te *Groningen*; — Dr. AMSHOFF, te *Hoogeveen*; — Dr. KIJMMELL, te *Havelte*; — Mevrouw de Weduwe TONCKENS, geb. PRINS, te *Meppel*; de Heer G. WOLTERSOM, te *Coevorden*, en anderen op andere plaatsen zullen zich met deze leiding en ontvangst wel belasten willen. Het middenpunt van alle commissiën zij dan de WelEerw. Heer J. W. SURINGAR, Th. Dr., Secretaris van het kerkbestuur van *Limburg* en Pred. te *Maastricht*. Van alle schenkingen zal in deze Courant worden opgaaf gedaan, terwijl de UITGEVERS zich mede belasten om de ontvangsten te doen.

En nu, geliefde Geloofsgenooten! laat onze hope door U vervuld worden. De Heer der Gemeente make U tot medewerking vaardig en schenke U zijnen zegen.

ROERMOND en WEERT, 1 Aug. 1852.

BEGEMANN, *Pred.* A. VAN EEDEN, *Ouderl.*
J. G. JELDERDA, *Diaken.* G. A. RUGHARD, *Kerkmr.*

*** Getrouwd te *Groningen* den 12den Augustus 1852:
A. ARNOLLI,
Wedwn. van F. ROZEMA,
met
S. GARRELSMA.

*** ZUIDBROEK, 5 Augustus 1852. Bevallen van een' ZOON A. A. VAN HOUTEN, geliefde Echtgenoot van *Dr.* **J. H. BUSCH ADRIANI.**
Eenige kennisgeving.

*** De Boekhandelaar **G. W. VAN DER WIEL**, te *Arnhem*, heeft verzonden:

DE MORGENSTER.

VAN DE

MAANDELIJKSCHE UITGAVE,

EERSTE STUK.

Inhoud:

Geloofslicht.

De Redactie, den Lezer Heil.
J. HOOIJKAAS HERDERSCHEÊ, Vooruitgang.
Dr. C. BOON, Één geloof.
J. HOOIJKAAS HERDERSCHEÊ, Werkt uws zelfs zaligheid.
Spranken van HERDER's geest.

Geloofsstaf.

J. P. DE KEIJSER, Orthodoxophobie.
B. TE GEMPT, van Rhijn en het Protestantismus.
Dr. H. J. SPIJKER, Beoordeeling van den kerkelijken toestand van Nederland door vreemdelingen.
Opgevangen.
Dr. H. J. SPIJKER, Theologisch Seminarium ten dienste der vrije Schotsche kerk in Nederland.

Geloofsleven.

H. A. C. DENIER VAN DER GON, Des Christens groote kracht in Christus.
Dr. A. W. VAN CAMPEN, God ook in Zijn Straffen Vader.
H. VAN BERKUM, Eene preek over de liefde.
S. J. VAN DEN BERGH, Het lied des Wachters.

VAN DE

WEKELIJKSCHE UITGAVE No. 5,

Inhoudende:

Geloofslicht.

Dr. M. VAN STAVEREN, Aphorismen over de betrekking des Christens tot het kerkgenootschap, waartoe hij behoort.

Geloofsstaf.

De onfeilbaarheid der Apostelen, volgens Dr. J. I. DOEDES.
Opgevangen (uit *Handwijzer* en *Nederlander*).

Geloofsleven.

Over 't goede, door A. H. VAN DER HOEVE.

De prijs van den jaargang, in **52** Nommers of in **12** stukken, elk van **8** vellen druks is *f* **8—00.**

ST. JACOBS OF ST. JOBS LEEN

te **OLDEHOVE.**

BURGEMEESTER en WETHOUDERS van *Leeuwarden*, Provisoren van het **St. Jacobs** of **St. Jobs Leen** te **Oldehove**, in de thans bestaande **VACATURE** van dit LEEN willende voorzien, roepen bij deze de **COLLATOREN** van gezegd LEEN op, om te comparenen ten **Raadhuize** der stad *Leeuwarden*, op **Donderdag den 16den September 1852**, des voormiddags te elf uur, ten einde aldaar hunne REGTEN als zoodanig te doen gelden.

LEEUWARDEN, 9 Augustus 1852.

Burgemeester en Wethouders voornd.:
J. H. BEUCKER ANDREÆ.
De Secretaris:
M. S. DE WAL.

De ondergeteekende herinnert diegene, welke nog eenige **GELDEN verschuldigd** zijn wegens **BRANDSCHADE** enz. van **MAATSCHAPPIJEN**, waarvan bij **Correspondent** is, zulks binnen **8 dagen na heden** te komen voldoen; zullende daarna dezelve dadelijk worden opgehaald, tegen **bijbetaling** der **kosten** van **inning**, en, bij weigering van voldoening worden de ADSIGNATIËN aan de DIRECTIËN teruggezonden, ten fine van roijering der inschrijving, onverminderd de VERVOLGING van de DEELGENOOTEN, voor het verschuldigde, volgens de bestaande Reglementen.

UITHUIZEN, 11 Augustus 1852.
D. NANNINGA.

De **VOOGDEN** van **HEILIGEN-GEEST-GASTHUIS** te *Groningen* gedenken bij inschrijving aan te besteden: de levering van 2000 Tonnen **BAGGERTURF**. De Voorwaarden liggen ter lezing in het Gesticht, waar de Inschrijvingsbriefjes en Monsters vóór of op den 19den Augustus e.k. moeten worden ingezonden.

PLEIZIERVAART
naar *Norderney*,

per Stoomboot

Kronprinz von Hannover,

MET MUZIJK,

op ZATURDAG den 14den AUGUSTUS.

Afvaart van DELFZIJL te 6½ uur voormiddag.
Van *NORDERNEY* **terug:** MAANDAG den 16den Augustus te 6 uur voormiddag; zijnde de **aankomst** te *DELFZIJL* plus min. 9 uur voormiddag.

Prijs voor de GEHEELE REIS en de **Muzijk** per Persoon *f* **3—60.**

De Agent te Delfzijl:
K. HAZENHOEK.

HERVATTING der

STOOMBOOT- EN DILIGENCEDIENSTEN

HARLINGEN.

De DIRECTIE maakt bekend dat de Diensten van gemelde STOOMBOOT en DILIGENCE tusschen *AMSTERDAM*, *ENKHUIZEN*, *HARLINGEN*, *LEEUWARDEN* en *GRONINGEN*, **Woensdag den 4den Augustus HERVAT** zullen worden.

Vertrek der Stoomboot:

Van *Amsterdam*, ZONDAG, WOENSDAG en VRIJDAG, 's morgens te 7 uur.
„ *Harlingen*, MAANDAG, DONDERDAG en ZATURDAG, 's morgens te 8 uur.

Vertrek der Diligence:

Van *Harlingen*, direct na aankomst der Stoomboot.
„ *Groningen*, ZONDAG, WOENSDAG en VRIJDAG, 's avonds te 11 uur.
„ *Leeuwarden*, MAANDAG, DONDERDAG en ZATURDAG, 's morgens te 5 uur.

Informatiën zijn te bekomen te *Amsterdam* bij den Heer J. MEIJERINCK, in de *Nieuwe Stads Herberg*, aan het IJ; te *Enkhuizen* bij den Heer H. TOP; te *Harlingen* bij de DIRECTIE; te *Leeuwarden* bij Mejufvrouw de Wedw. L. BEUGELAAR; te *Buitenpost* bij den Heer D. WADMAN, en te *Groningen* bij Mejufvrouw de Wed. J. A. BULSING.

Door de **ZWOLSCHE STOOMBOOT-MAATSCHAPPIJ** zal eene **DILIGENCEDIENST** van *GRONINGEN* over *ASSEN* en *MEPPEL* naar *ZWARTSLUIS*, corresponderende van *ASSEN* per Diligence op *VEENDAM*, *in directe verbinding met de Stoombooten dier Maatschappij*, worden geopend, van *GRONINGEN* den 16den Augustus, en van *ZWARTSLUIS* den 15den dezer.

Dagelijksch vertrek uit *GRONINGEN* (behalve DINGSDAGS), 's avonds **Elf** uur **30** minuten.

Dagelijksch vertrek uit *ZWARTSLUIS* (behalve WOENSDAGS), vijftien minuten na aankomst der Stoombooten (circa **6** uur).

Door de Stoombooten der Maatschappij, die dagelijks (uitgezonderd des WOENSDAGS) varen, van *AMSTERDAM* 's morgens te **ELF** uur, en van *ZWOLLE* 's morgens te **ZEVEN** uur, wordt door middel der *directe* aansluiting dezer Diligence-dienst, de goedkoope, korte en snelle gelegenheid geopend, om zonder eenig oponthoud uit de provinciën *Groningen* en *Drenthe* in éééns door te reizen naar *AMSTERDAM*, en van dáár reeds met de vóórlaatste treinen de reis te vervolgen, 't welk *met geen andere* Diligence-onderneming kan geschieden.

De Vracht per persoon op doorloopend kaartje is:

	GR. KAJ.	VOORKAJ.
Van *GRONINGEN* tot *AMSTERDAM*, of omgekeerd	*f* **8.**	*f* **6.**
Van *ASSEN* tot *AMSTERDAM*, of omgekeerd	„ **7.05.**	„ **5.30.**
Van *MEPPEL* tot *AMSTERDAM*, of omgekeerd	„ **4.60.**	„ **3.10.**

KANTOREN DER ONDERNEMING ZIJN GEVESTIGD:

Te *GRONINGEN* bij J. C. G. FRIGGE, in de *Nieuwe Munster*.
„ *ASSEN* „ W. SOMER.
„ *MEPPEL* „ B. TEN WOLDE, in de *Weem*.
„ *ZWARTSLUIS* „ Mejufvrouwen SOMER.
„ *AMSTERDAM*, den Agent V. SCHAEPMAN, en bij den Kapt. op de Stoombooten zelve.

*** Ten overstaan van Mr. **J. H. GEERTSEMA**, Notaris te *Groningen*, zullen, op DONDERDAG den tweeden September 1852, des avonds te 7 uur, ten Huize van den Kastelein J. H. EEKHOFF, aan de Groote Markt, te *Groningen*, publiek ter verkoop worden aangeboden:

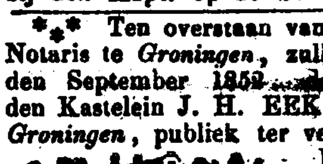

I. Eene nette en wéldoortimmerde HEEREN BEHUIZING, geteekend letter R no. 102 rood, met TUINTJE daarachter, staande en gelegen Oostzijde in de Haddingestraat, te *Groningen*, wordende door Mejufvrouw GOCKINGA in eigendom bewoond.

II. Eene nette BEHUIZING met fraaijen TUIN daarachter, geteekend letter F no. 184 rood, staande en gelegen Noordzijde op de Nieuwstad, tusschen de Folkingeen Haddingestraten, wordende door Mejufvrouw RIJT[...] bewoond.

Over perceel II kan tweederde van den koopschat [...] 4½ pCt. blijven uitstaan.

Beide Perceelen te aanvaarden op den eersten Novemb[er] aanstaande, en te bezigtigen daags vóór en op den V[er]koopdag, van 11 uur des voormiddags tot 5 uur [des] namiddags.

*** Ten overstaan van Mrs. **R. FEITH**, Notaris te *Zuidbroek*, en **W. A. OFFERHAUS**, Notaris te *Nieuwolda*, zal, op DONDERDAG den 16den September 1852, des voormiddags te 10 uur, ten Huize van A. KROON, Logementhouder te *Noordbroek*, in het openbaar, eerst [bij] Perceelen en daarna in Massa, worden verkocht:

I. Het **LANDGOED VEERHUIZEN**, toebehoorende aan Mevrouw de Weduwe en Erven van wijlen Mr. J. GOCKINGA, groot 90 B., 35.06 E., alles vrij eigen Land, gelegen onder de Gemeente *Noordbroek*, Provincie *Groningen*, bestaande behalve in ruime HEEREN BEHUIZING, met KOETSHUIS en STALLING, op een kwartier uurs van het dorp *Noordbroek*, TUINEN met DRUIVENKAST en BROEIERIJ, uit een uitgestrekt **BOSCH**, waarin, onder vele andere Boomen, ongeveer 2000 zware EIKEN; voorts VIJVERS en verderen AANLEG; IJSKELDER; voorts ders BOEREN BEHUIZING, TUINMANS- en ARBEIDERSWONINGEN, BOUW- en WEIDELAND; zijnde het Goed ten Zuiden gelegen aan de Trekvaart en Weg naar *Groningen*, en ten Noorden aan den Grindweg naar *Slochteren*.

II. Drie BANKEN in de Kerk der Hervormden te *Noordbroek*.

III. Vier afzonderlijke TUINEN, bij *Noordbroek* gelegen.

Alles breeder bij de Biljetten omschreven, die [...] *franko* aanvrage te bekomen zijn bij de Notarissen Mrs. J. W. QUINTUS, te *Groningen*, R. FEITH, [te] *Zuidbroek*, en W. A. OFFERHAUS, te *Nieuwolda*, [die] wie, even als ook ten huize van Verkoop, de Voorwaarden van Verkoop ter lezing liggen; terwijl de Bewijzen van [ei]gendom en de perceelswijze opgemaakte Kaart bij [den] tweeden genoemden Notaris ter inzage voorliggen.

Dagelijks te zien op aanvrage bij den TUINMAN [op de] PLAATS.

HOUTVEILING,

onder WERKELIJKE HOUTKOOPERS, op ZATU[R]DAG den 14den Augustus 1852, des voormiddags te [...] uur, ten Huize van den Logementhouder G. TER STEG[E] te *Delfzijl*, van eene groote partij NOORDSCHE V[U]REN en OOSTZEESCHE GREENEN HOUTWAREN, bestaande in LAURVIGSCHE-, BREVIGSCHE- [en] OSTERRUSOËR BALKEN, JUFFERS, ELLING[S], KOLDERS, ENZ.; nieuw aangevoerde STETTINER[S], alsmede DANTZIGER- en RIGA GREENEN BALKEN, en verder eene partij VUREN PLANKEN.

NB. Pl. m. 500 stuks MAATS- en OVERMAAT[S] VUREN BALKEN en eene partij GREENE[N] zullen voetstoots worden verkocht.

Mr. H. J. OFFERHAUS, *Nots.*

*** Mr. **M. DE MUINCK**, Notaris te *Grijpskerk*, gedenkt, ten verzoeke van de Kinderen van wijlen HIL[LE] R. MEDEMA, laatst Weduwe KLAAS E. WIERSEMA, op MAANDAG den 23sten Augustus 1852, des namiddags te 4 uur, ten Huize van den Kastelein J. VELDSEMA, te *Feerwerd*, publiek te verkoopen, om dadelijk te aanvaarden:

I. Eene **BOERENPLAATS** no. 11, bestaande in eene BEHUIZING en SCHUUR, met het REGT der VASTE BEKLEMMING van derzelver *Erf*, *Tuin*, *Hof* en *Landerijen*, groot 33 Bunders 46 Roeden; jaarlijksche vaste huur *f* 165—75.

II. Het REGT der VASTE BEKLEMMING van 4 Bunders, 12 Roeden en 20 Ellen *Land*, jaarlijksche vaste huur *f* 22—50; — alles staande en gelegen onder *Feerwerd*.

Voorts zullen op WOENSDAG en DONDERDAG den 25sten en 26sten Augustus daaraanvolgende, des middags te [...] uur, op de Boerenplaats no. 11 opgemeld, op gewone Boelgoeds Conditiën worden verkocht: 4 PAARDEN, [...] stuks HORENVEE en verder BOERENBESLAG, BOERKEN en MELKGEREEDSCHAPPEN, eene partij HOOI, [als]mede de geheele INBOEDEL.

Mr. M. DE MUINCK.

Bij den ondergeteekende is **puik KOOLZAAD** voor de **uitzaai** te bekomen, gegroeid van Land, waar geen spoor van ziekte of verslag in de steel of peul is geweest, alsmede best **DUBBEL-PEULZAAD**; ook zijn bij denzelven bij continuatie in Commissie **KOORTSPOTTEN** van SMALÉÉ, uit *Vriesland*, te bekomen, voor welker deugdzaamheid de maker instaat.

UITHUIZEN, 11 Augustus 1852.
D. NANNINGA.

Bij den Vleeschhouwer **E. J. DE HAAN** in de N. Ebbingestraat, zal op heden worden geslagt: een extra puik vet en blank **ZOETEMELKS KALF.**

Bij de Wedw. **J. GOEDHUIS**, in de Heerestraat, zal op heden worden geslagt: [een] extra vet, blank **ZOETEMELKS KALF.**

*** Bij **E. DE BOER & ZONEN**, *GEKWALIFICEERDE KOLLEKTEURS* te *Groningen*, zijn [voor] de **219de** *STAATS-LOTERIJ* (waarvan de Eerste Kl[asse] op Maandag den 30sten Augustus e.k. zal beginnen [te] trekken) **LOTEN** volgens *Prijs-courant* te bekomen.

Dr. WHITE'S *Oogwater.*

Dit **WATER** geneest Oogontstekingen zeker en sp[oe]dig. Men kan het zonder vrees gebruiken, daar het d[oor] geloofwaardige en kundige mannen als DR. FILEHNE, Kon. Pr. Sanitäts-Raad in *Erfurt*, DR. WILLIBALD A[R]TUS, Professor der Chemie in *Jena*, en nog anderen derzocht is, die ingevolge hunne bevinding, gelegaliseerde Attesten hebben afgegeven, waarin zij verklaren, dat [het] niet alleen geene schadelijke deelen bevat, maar uit bes[te] deelen te zamengesteld is, die hun als voortreffelijke [mid]delen in de Oogheelkunde bekend zijn. Ook voor geze[nde] maar zwakke Oogen, wordt het als zeer sterkend, w[arm] aanbevolen.

Het Fleschje kost 90 ct. en is in onderstaande Dépôts verkrijgen.

Te *Amsterdam* in het VERKOOPHUIS, te *Assen* bij [...] P. A. v. GORCUM, te *Delfzijl* bij A. W. C. KEYZ[ER], te *Groningen*, bij C. RIKKERS en M. GAASBE[EK], te *Meppel* bij Mej. A. C. BRANDERHORST, te *Veen[dam]* bij S. SAVENYE, te *Winschoten* bij G. WASMA[N] en in de overige Steden des Rijks.

WEERKUNDIGE WAARNEMINGEN,

gedaan te *Groningen*; medegedeeld van wege het Genootschap: *Ter bevordering der Natuurkundige Wetenschapp[en].*

AUGUSTUS **1852.**

DAGEN.	BAROMETER op 0°.			THERMOMETER			VOCHTIGHEIDS TOESTAND.			WINDSTREEK.			LUCHTGESTELDHEID.		
	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 u.	2 u.	8 u.	8 u.	2 u.	8 u.	8 uur.	2 uur.	8 uur.	8 uur.	2 uur.	8 uur.
1	761,43	760,65	760,56	18,8	22,7	17,9	0,89	0,83	0,91	W.N.W.	W.N.W.	N.W.	bewolkt	bewolkt	weinig bewolkt
2	758,46	755,74	754,23	19,7	21,0	17,8	0,89	0,83	0,94	N.W.	N.W.	N.t.O.	„	„	„
3	750,86	748,11	746,65	18,1	27,5	17,0	0,89	0,68	0,96	O.Z.O.	O.Z.O.	O.t.Z.	„	„	betrokken
4	743,69	745,86	747,81	18,0	20,7	17,0	0,90	0,82	0,85	Z.Z.O.	W.t.Z.	W.Z.W.	betrokken	betrokken	weinig bewolkt
5	749,48	750,23	750,29	16,5	22,2	18,9	0,90	0,77	0,82	Z.t.W.	Z.t.W.	Z.W.	bewolkt	bewolkt	bewolkt
6	749,05	749,38	748,55	18,4	20,4	17,1	0,85	0,83	0,92	„	W.N.W.	Z.t.W.	„	„	betrokken
7	48 ,60	747,94	747,23	16,3	20,6	18,3	0,87	0,82	0,92	„	Z.t.W.	Z.Z.O.	„	betrokken	„

Gemidd. over de maand Julij: 761,60 — 21,4 — 0,80 — regen 12,8 strepen.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.

BIJBLAD N°. 18.

Behoort bij de Groninger Courant van 13 Augustus 1852, N°. 65.

KORT VERSLAG
VAN DE HANDELINGEN DER PROVINCIALE STATEN VAN GRONINGEN.

Staten der provincie Groningen.

Zitting van Dingsdag den 10den Augustus.

In deze zitting zijn 39 leden aanwezig. Afwezig: de heeren v. Ittersum, Koning, Damsté, Addens en Mulder.

De notulen worden gelezen en goedgekeurd en hierop aan de orde gesteld:

1). De beraadslaging over het ontwerp van de begrooting van enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven, voor de dienst van 1853 en het rapport der commissie daarover.

De beraadslaging wordt geopend over de algemeene strekking en daarna over de verschillende hoofdstukken der uitgaven en der ontvangsten.

Bij hoofdstuk II der uitgaven, stelt de heer Roemeling voor, de post onder voorkomende onder afd. 1 art 14 „voor het verbreeden van den kunstbaan op het gedeelte van den weg begrepen tusschen Noordbroek en Scheemda ad ƒ 8000" te roijeren.

De voorzitter merkt op, dat deze post, volgens het rapport der commissie is gebragt op ƒ 6000.

De heer de Haan leest de redenen voor, welke den hoofdingenieur geleid hebben om die verbreeding als doelmatig en noodzakelijk te beschouwen. Spr. gelooft ook, dat die verbreeding voor de conservatie van den weg nuttig is, schoon hij niet wil ontkennen, dat het uittrekken van die som op de begrooting niet zoo noodzakelijk uitgesteld.

De heer Roemeling zegt, in de laatste dagen dezen weg dikwijls te zijn gepasseerd, doch het is hem nog nimmer voorgekomen, dat die in zoodanigen slechten toestand verkeert; de berm was goed bewassen en hij had geen spoor gezien van doorploeging of omwoeling. De verbreeding zal natuurlijk wel eene verbetering zijn, maar dan schijnt hem de verbreeding van slechts één el nog niet voldoende, want dan nog zullen 2 rijtuigen elkander niet goed kunnen passeren zonder van den kunstbaan af te raken. En daar deze vergadering den aanleg van nuttige kunstwegen heeft afgestemd, vertrouwt spr. dat ze ook deze onnoodige kosten voor de verbreeding niet zal toestaan.

De heer W. de Sitter is het met den vorigen spr. eens en wel, omdat de verbreeding niet zoo noodzakelijk is en ook omdat ze toch niet dat gunstige resultaat zal opleveren, 't welk men er van verwacht, want dan moest de weg ten minste 1½ à 2 el worden verbreed. Hij wordt in dit gevoelen versterkt, daar de commissie reeds ƒ 2000 van deze post heeft afgenomen en dus het overtollige er van heeft ingezien.

De heer de Haan merkt op, dat Ged. Staten en de commissie de verbreeding niet noodzakelijk hebben geacht, maar nuttig; zij achten haar echter voor uitstelling vatbaar, wanneer er eene meer noodzakelijke post nog moet worden uitgetrokken. Overtollig is evenwel die verbreeding niet; de ondervinding heeft het geleerd met den weg van Winschoten naar Hannover, dat de weg dan veel gemakkelijker valt te onderhouden, alsook dat eene verbreeding van 1 el voldoende is.

De heer Lohman is het hiermede geheel eens; hij merkt alleen nog op, dat de redenering van den voorlaatsten spr. niet op gaat, alsof de commissie, door de vermindering van dezen post met ƒ 2000, het nuttige van de verbreeding wilde betwisten.

De heer Tichelaar wenscht de post onder afd. 5 art. 14 „voor het herstellen der beschoeijing ten westen van den steenen boog te Winsum ad ƒ 644" te roijeren, omdat die, wegens de geeindigde onderhandelingen thans onnoodig is.

Na de opmerking van den voorzitter, dat die onderhandelingen nog niet geeindigd zijn, omdat op de aan te gane dading 's Konings goedkeuring nog wordt vereischt, trekt de heer Tichelaar zijn voorstel weder in.

De heer Mesdag stelt voor de post, voorkomende onder afd. 5 art. 8 „voor het voorzien in den defecten staat van den walmuur, aan de noordzijde der haven buiten de Aapoort ad ƒ 1600" te roijeren. Hij ziet er het noodzakelijke niet van in om reeds dit jaar die walmuur te herstellen en acht het, met het oog op de geprojecteerde verbinding van het Hoendiep met de gracht, van belang, daartoe niet over te gaan, voordat men omtrent die verbinding tot eenige zekerheid gekomen is.

De voorzitter zegt, dat de hoofdingenieur die herstelling noodig oordeelt, hij wenscht daarom deze post op de begrooting te houden; Ged. Staten zullen tot de herstelling niet overgaan, voordat het hun noodzakelijk voorkomt.

De heer Mesdag blijft bij zijn voorstel en dringt nader daarop aan.

De beraadslaging over hoofdst. II gesloten zijnde wordt eerst het amendement van den heer Roemeling in stemming gebragt en met 21 tegen 15 stemmen aangenomen, daarop dat van den heer Mesdag en met 21 tegen 15 stemmen verworpen. (*Voor* het amendement van den heer Roemeling waren: de heeren *Land*, *W. de Sitter*, *Mesdag*, *v. Roijen*, *Noordhof*, *Elema*, *Aalfs*, *Welt*, *Kuiper*, *Vos*, *Wierda*, *Wiertsema*, *Bonthuis*, *Meihuizen*, *Bindervoet*, *Tichelaar*, *Bouman*, *Brouwer*, *Groenman*, *Roemeling* en *ten Cate*; *voor* dat van den heer Mesdag: *Land*, *W. de Sitter*, *Mesdag*, *v. Roijen*, *Noordhof*, *Elema*, *Aalfs*, *Wierda*, *Wiertsema*, *Tichelaar*, *Bouman*, *Waalkens*, *M. v. d. Tuuk*, en *ten Cate*.)

Over de volgende hoofdstukken betreffende de begrooting der uitgaven vraagt niemand het woord en wordt deze hierop met algemeene stemmen aangenomen.

Bij de beraadslaging over hoofdstuk II der inkomsten stelt de heer Tichelaar voor, de opcenten op de hoofdsom der belasting op de gebouwde en ongebouwde eigendommen gelijk te stellen en alzoo die op de ongebouwde met ½ opcent te verminderen.

De heer Diephuis vraagt, of die vermindering van ½ opcent ook de aanneming van de begrooting in den weg kan staan.

De voorzitter lost deze zwarigheid op; door aanneming van het amendement van den heer Roemeling is de som der uitgaven met ƒ 6000 verminderd, terwijl het verlies van ½ opcent slechts eene vermindering oplevert van ƒ 2300.

De heer Land zegt het in beginsel volkomen eens te zijn met den heer Tichelaar. Dat onderscheid tusschen de opcenten der gebouwde en ongebouwde eigendommen in deze provincie was hem steeds opgevallen, terwijl in geene andere provincie dat onderscheid bestaat. Hij maakt echter zwarigheid om thans vóór het voorstel van den heer Tichelaar te stemmen, maar wenscht aan Ged. Staten op te dragen, om bij het ontwerpen der volgende begrooting daarop attent te zijn.

De heer de Haan is het met den heer Tichelaar eens, dat het onderscheid zonder bezwaar kan worden weggenomen, maar acht ook, onder de omstandigheden waaronder men thans verkeert, eene vermindering van opcenten hoogst gevaarlijk.

De heer Tichelaar meent, dat als de behoeften grooter worden de opcenten ook weder kunnen worden verhoogd. — Eveneens de heer Waalkens. — De heer W. de Sitter kan zich ook met het voorstel vereenigen en is door het gezegde van den heer de Haan niet van het onraadzame overtuigd. De opcenten moeten alléen strekken ter voorziening in de behoeften en niet tot de vermeerdering van de batige saldo's, dit is strijdig met de prov. wet.

Het voorstel van den heer Tichelaar wordt hierop met 24 tegen 14 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *Modderman*, *Homan*, *Schilthuis*, *Smid*, *Land*, *Mesdag*, *de Haan*, *S. P. v. d. Tuuk*, *Brongers*, *Trip*, *Lohman*, *Meihuizen*, *Heeres* en *Groenman.*)

Bij hoofdst. III stelt de heer Tichelaar voor de post „van het plantsoen aan de wegen van Zuidbroek naar Winschoten en van Middelstum naar de Lopperiummerklap" weg te laten, opdat niet de vergadering anders zou schijnen aan Ged. Staten op te dragen, de verpachting er van weer te doen plaats hebben.

De heer de Haan merkt op, dat juist het tegendeel waar is en dat de Staten, door de post weg te laten, juist zouden besluiten de verpachting niet weer te doen plaats hebben. — De voorzitter spreekt in denzelfden geest.

Het voorstel van den heer Tichelaar wordt met 37 tegen 2 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Wierda* en *Tichelaar.*)

Over hoofdst. IV en V van de begrooting der inkomsten vraagt niemand het woord en wordt deze met algemeene stemmen goedgekeurd.

De conclusie van het rapport wordt thans in beraadslaging gebragt.

De heer W. de Sitter wenscht op het laatste lid een amendement voor te stellen en wel in dier voege, dat er geen autorisatie tot verkoop van hoogstens 50 stuks inschrijvingen op het grootboek der nat. schuld aan den Commissaris des Konings worde verleend, maar dat aan Ged. Staten magtiging worde gegeven tot verkoop van een op het grootboek der 2½ p.Cts. nationale werkelijke schuld ten behoeve der provincie Groningen en ten name van Ged. Staten ingeschreven kapitaal ter nominale waarde van ƒ 50,000. Spr. doet dit amendement daar hij anders moeijelijkheden vreest met de directie van het grootboek; die som toch is ingeschreven ten name van Ged. Staten en niemand anders zal dus, volgens de regels van de comptabiliteit, afschrijving kunnen erlangen, dan deze. De inschrijving is *een* kapitaal, men kan dus niet spreken van *stuks* inschrijvingen; bovendien vermeldt de conclusie niet op welk grootboek dat kapitaal is ingeschreven; de inlassching van 2½ p.Cts. is dus noodig.

De voorzitter deelt gedeeltelijk het gevoelen van voorgaanden spr., maar meent dat de opdragt tot verkoop moet geschieden aan den Commissaris des Konings, anders handelt men in strijd met art. 132 in verband met art. 32 der prov. wet. Spr. meent, dat men de opdragt geheel zou kunnen weglaten uit de conclusie, daar de prov. wet toch reeds de uitvoering der genomene besluiten aan den Commissaris des Konings opdraagt.

De heer W. de Sitter was ook eerst van die meening geweest, doch was door de inzage van art. 154 der prov. wet in verband met artt. 32, 155 en 33 daarvan teruggekomen; hij kan echter, daar het alleen zijn doel was om moeijelijkheden te voorkomen, zich wel vereenigen met het gevoelen van den voorzitter, om de geheele opdragt weg te laten en dient dus een eenigermate gewijzigd amendement in.

De heer J. W. Quintus meent dat, opzigtens dit punt, de conclusie van het rapport moet blijven, overigens erkennende, dat door het overige van het amendement eene verbetering in de conclusie komt, daar in deze eene vergissing was ingeslopen.

Na eenige woordenwisseling nog over dit punt en over de orde van stemming wordt het amendement, met de wijziging daarin opgenomen, met algemeene stemmen aangenomen.

Thans komt de geheele begrooting gelijk zij door de commissie is voorgesteld met de aangenomene amendementen in omvraag en wordt met algemeene stemmen aangenomen.

2) De beraadslaging over de voordragt van Ged. Staten, betreffende het plaatsen van meer krankzinnigen te Zutphen.— Met algemeene stemmen aangenomen.

3) Die over het adres aan den Koning, betreffende de afschaffing van den turfaccijns. — Met 33 tegen 3 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *Modderman*, *Lohman* en *Quintus*).

De zitting wordt hierop voor ¼ uur geschorst.

Na de heropening der vergadering worden de volgende onderwerpen in beraadslaging genomen:

1) het rapport der commissie betreffende het gedaan voorstel tot wijziging van art. 23 van het reglement van orde en eene nota van bedenkingen van den minister van binnenl. zaken. — Overeenkomstig de conclusie van het rapport wordt met 34 tegen 3 stemmen besloten. (*Tegen:* de heeren *M. v. d. Tuuk*, *J. W. Quintus* en *Brongers.*)

2) Het adres van den heer J. W. C. baron van Ittersum e.a. verzoekende voor de daarstelling van een kanaal van Groningen naar Assen, uit de provinciale fondsen een subsidie van ƒ 25.000 beschikbaar te stellen. — De commissie had geadviseerd het gevraagde subsidie toe te staan onder bijvoeging van eenige te vervullen voorwaarden.

De heer van Rossem geheel kunnende instemmen met de conclusie van het rapport vermeent echter zijne stem daaraan niet te kunnen geven, voordat hij weet dat de bezwaren daartegen, betreffende den waterstand nader zijn opgehelderd. De hoofdingenieur schijnt deze zaak zeer oppervlakkig te hebben behandeld. Als spr. toch zijn gezond verstand raadpleegt, dan is het hem onverklaarbaar, dat er geen of slechts gering nadeel uit ontstaan zal. Het si toch waar, dat het Reitdiep, vooral bij de werking van eb en vloed, veel nadeel heeft, als de toevoer van water van boven grooter wordt en dit zal het geval zijn, zoodra het kanaal verlengd wordt. Daarom stelt hij voor het nemen van een besluit omtrent het adres te verdagen en inmiddels den hoofdingenieur meer bepaald om inlichtingen te vragen, of de ontworpen graving van het kanaal op den waterstand van het Reitdiep geen nadeeligen invloed zal uitoefenen, zoolang de afsluiting van het Reitdiep niet heeft plaats gehad.

De heer de Haan is er niet tegen, dat de behandeling dezer zaak worde uitgesteld, tot dat nadere opgaven zijn verkregen omtrent de opgenoemde bezwaren, maar ziet toch niet in, waartoe dit zoude dienen, hij ziet niet in, dat daaruit meerder licht zoude gekregen worden. Het is zeker moeijelijk hierin een bepaald op mathematische gronden steunend gevoelen uit te brengen en men zal grootendeels op onderstellingen moeten afgaan. Maar de commissie heeft ook de middelen aangewezen, welke zij begreep, dat leiden konden om de bezwaren weg te nemen.

De heer Dijkhuis ondersteunt het gevoelen van den heer van Roijen, omdat hij oorspronkelijk ingenomen met het plan van het te graven kanaal, als lid der commissie, door het inzien der stukken van den hoofdingenieur ingelicht omtrent de bezwaren, geene bijzondere bezwaren meer tegen het plan ziet; daarom wenscht hij, dat ook aan de overige leden tijd en gelegenheid gegeven wordt om daaromtrent te kunnen worden ingelicht.

De heer van Roijen stemt den eersten spreker toe, dat het gevoelen van den hoofdingenieur gunstig omtrent deze zaak was gestemd, maar de ondervinding leert genoegzaam, dat men, en vooral niet in eene zaak van groot gewigt, maar zoo dadelijk moet aannemen, wat als met een pennestreek is beslist; hij wenscht de zaak grondig onderzocht en aangetoond te zien.

De heer Land motiveert zijne stem, welke hij voor de conclusie van het rapport zal uitbrengen, dewijl hij steeds bereid is om mede te werken tot bevordering der belangen van handel en scheepvaart, ook al gaan die over de grenzen van ons gewest, hoezeer hij de bevordering van onderlinge handel en vertier voor geen minder echt provinciaal belang rekent. Voorts nog doende opmerken, dat vele dier grootsche ondernemingen dikwijls blootstaan aan groote wisselvalligheden en misrekeningen, waarvan men nog onlangs het bewijs in eene naburige provincie heeft kunnen zien en dat de voordeelen, welke men zich daarvan voorspiegelt, dikwijls niet anders dan onopgeloste problema's zijn, terwijl werken van minderen omvang meer practisch en zeker nut ten gevolge kunnen hebben, wil hij toch, in de hoop dat de onderscheidene aangevoerde bezwaren door de ondervinding niet bevestigd zullen worden, door zijne stem het zijne doen, om algemeene belangen te bevorderen.

De heer Homan deelt de bezwaren niet, welke door den eersten spreker (den heer van Roijen) zijn aangevoerd. Deze heeft gezegd, dat er een verhang zou komen van 11 el, dit is geen nieuw bezwaar, want dit verhang bestaat nu reeds; spr. kan zich niet voorstellen, dat daarin verandering zal kunnen komen, hij gelooft zelfs dat het verhang nu grooter is, dan het zal zijn op het kanaal dat in behandeling is. Bovendien komt hierbij, dat dit kanaal ook in 't belang van den landbouwer zal zijn, want als het kanaal naar Groningen verwijd wordt, dan is het ook in de gelegenheid om het water uit het Winschoterdiep te ontvangen en zal zich ook het water bij Haren niet meer verzamelen. Deze reden zal ook moeten medewerken om dit kanaal in provinciaal belang te doen zijn en daarvoor een subsidie toe te staan.

De heer Schilthuis deelt enkele tegenbedenkingen mede. Hij doet opmerken, dat, zoo als door den hoofdingenieur meermalen is gezegd, tot bevordering van afwatering kan strekken eene snelle afvoer van water en dit zal hierdoor bereikt worden. Wat betreft het gezegde, dat men niet vertrouwen moet op eene met éénе pennestreek gedane beslissing, hierop merkt hij aan, dat het niet enkel een gevoelen is van den hoofdingenieur, maar men zal op de griffie uit de onderscheidene stukken hierop betrekkelijk kunnen zien, dat eene schielijke afvoer van water van het Hoornsche en Winschoterdiep medewerken tot verdieping en betere afwatering van het Reitdiep. Dan nog zal dit kanaal zijn in het belang van den handel, en als het waar is, dat verbetering van communicatie eene verhoogde waarde der producten ten gevolge heeft, zal het ook strekken tot bevordering van den landbouw. In vereeniging tevens met de plannen, welker uitvoering alleen maâr op de beslissing omtrent dit kanaal wachten, zal door verbetering van de vaart van Assen op Meppel en door het graven van een kanaal uit de Drentsche hoofdvaart over Steenwijk naar Blokzijl, de kortste weg van hier over Blokzijl naar zee verkregen worden, en uit dat oogpunt zal de daarstelling van dit kanaal van belang zijn voor handel, landbouw en scheepvaart dezer provincie.

De heer Roemeling, hoezeer gaarne willende erkennen, dat er werkelijk belangrijke voordeelen voor de provincie en inzonderheid voor de stad aan dit kanaal verbonden zijn, moet echter, na inzage der stukken, op enkele bezwaren terugkomen; hij vreest, dat de meerdere en spoedige toevoer van water den waterstand van de provincie in nog grooter ongelegenheid zal brengen, dan er nu reeds bestaat; de hoofdingenieur zelf schijnt dit eenigzins te erkennen, als hij zegt, dat die meerdere toevoer geen nadeel zal toebrengen, als het water even spoedig weder kan wegstroomen. Ook loopt hij niet zoo hoog met de voordeelen voor den handel en weet niet of de daarstelling geen grooter nasleep van kosten voor de provincie ten gevolge zal hebben.

De heer Dijkhuis herinnert dat de inzage der stukken hem van vele bezwaren, die hij had, heeft doen terugkomen dat dit een scheepvaartskanaal zal zijn en geen afwateringskanaal. Overigens ziet hij daarin niet zulk een overwegend voordeel, maar vindt ook geen bezwaar om voor de conclusie van het rapport te stemmen.

De heer de Haan geeft de vergadering in overweging, dat het eerste pand van het Hoornsche diep, 't welk op provinciaal territoir ligt, dringend verbetering vereischt, waarin zal worden voorzien door de graving van het kanaal en dat het te verleenen subsidie voor dat kanaal waarschijnlijk niet zooveel zal bedragen, als de kosten van graving en verbetering van dat pand zal vorderen. Voor de behoorlijke afwateringen zijn genoegzame voorwaarden gesteld, terwijl Drenthe, indien ze voortgaat met de ontginningen, dan ook wel eenigzins verpligt zal zijn tot tegemoetkoming aan de provincie.

De heer Quintus vraagt het woord, om bij hetgeen door de beide laatste sprekers is gezegd, nog te voegen, dat door de commissie uitdrukkelijk is bepaald, dat alle overlaten van 3 □ el tot 5 □ palmen zullen worden teruggebragt, zoodat al het water, dat Drenthe afvoert, daar ook moet blijven. Buitendien, daar ook bepaald is, dat de deuren der schutsluizen 1 palm hooger moeten zijn, volgt hieruit, dat het water, dat nu langzaam afvloeit, dan in eens, als er eb is, schielijk langs het Reitdiep zal worden afgevoerd. Eindelijk zelf de beoordeeling dezer zaak aan meer deskundigen wenschende over te laten, doet hij opmerken, dat twee der meest deskundigen in deze vergadering aanwezig zijn, van welke de een van zijne bezwaren is teruggekomen, terwijl de tweede erkent, dat ze niet in die groote mate bestaan. Omtrent het voorstel nu door den eersten spreker gedaan, zegt spr. verder, dat deze niets anders wil dan een uitstellen van de beslissing der vergadering, tot na een rijper onderzoek. Maar het gevoelen van den hoofd-ingenieur bevat berekeningen over den stand van het water zoo als die is en zijn zal; hij heeft die gegrond op zijne kennis, zijne wetenschap, zijne ondervinding en waartoe zal het nu dienen, dat men nogmaals inlichtingen vraagt? Waartoe zal het dan dienen eene onderneming uit te stellen, welke goedgekeurd is door de regering van Groningen, van Assen en Drenthe en die ook ondersteund wordt door de hooge regering, terwijl de volvoering daarvan reikhalzend door ieder deskundige te gemoet gezien wordt. Hij ziet dus in het gedane voorstel tot uitstel niets dat tot iets zal kunnen leiden.

De heer Brongers, ofschoon eerst zeer met het plan ingenomen, deelt de bezwaren van den heer v. Roijen en vreest door het geven van zijne toestemming mede te zullen werken, dat aan een belangrijk deel der provincie groote schade wordt berokkend.

De heer v. Roijen zegt, dat zijne overtuiging, hoe schoon ook de zaak zij voorgesteld, niet aan het wankelen is gebragt, alsof het kwartier, waar hij woont, niet benadeeld zou worden in hare afwatering door dit kanaal. Hij wil daarom alleen een nader onderzoek, geen uitstel.

De heer M. v. d. Tuuk, welke zegt een kwartier te bewonen, dat uitwateren moet op het Reitdiep en dat genoeg bekend is om zijnen ongelukkigen waterstand, is daarom juist voor de conclusie, omdat door het kanaal het water sneller zal worden afgevoerd.

De heer Homan, als beter dan misschien een lid der vergadering bekend met de gesteldheid van het terrein, geeft daaromtrent eenige inlichtingen, waaruit bewezen wordt, dat er geen meerder water zal afgevoerd worden, waarom hij ook de bezwaren van een hoogeren waterstand op het Reitdiep niet deelen kan.

De voorzitter, zonder zich in te laten met het onderwerp zelf, dat reeds genoegzaam toegelicht is, bestrijdt het voorstel van den heer van Roijen. Hij beschouwt den loop der zaak aldus: de minister van binnenl. zaken zendt het adres van belanghebbenden aan Gedep. Staten, deze doen wat ter voorbereiding der zaak noodig is en stellen het in handen van den hoofd-ingenieur. Het rapport van dezen ambtenaar is bij de stukken overgelegd; als men dat rapport leest, dan zal men zien, dat de zaak daarin uitvoerig is uiteengezet, en indien de vergadering het verlangt, dan zal het kunnen worden voorgelezen. Die ambtenaar nu ziet geen bezwaar ten opzigte van de gemaakte bedenkingen en spr. zou daarom niet weten, welke nadere inlichtingen men nu nog zal kunnen vorderen. Maar ten tweede is de zaak onregelmatig; indien men nadere inlichting verlangt, dan zal men die aan Gedep. Staten moeten vragen; deze moeten de vergadering voorlichten en men moet het aan dat collegie overlaten, om zich daartoe den ambtenaar te kiezen, welke hun inlichtingen zal geven. Spr. is ook daarom tegen het amendement.

De heer Mesdag vraagt het woord, om de gronden aan te geven, waarop hij voor de conclusie van het rapport zal stemmen. Hij wordt daartoe geleid door de redenen in de discussie ontwikkeld, en ten gevolge van de beperkingen tegen de groote toevoer van water. Maar aan de anderen kant kan hij niet deelen in de gevoelens omtrent de voordeelen, die daarmede voor handel en scheepvaart verbonden zijn.

Na het sluiten der beraadslaging wordt het amendement van den heer van Roijen in rondvraag gebragt en met 24 tegen 13 stemmen verworpen. (*Voor:* de heeren *Noordhof*, *Elema*, *Aalfs*, *Brongers*, *v. Roijen*, *Dijkhuis*, *Welt*, *Bindervoet*, *Tichelaar*, *Bouman*, *Brouwer*, *Waalkens* en *Roemeling.*)

De conclusie van het rapport wordt hierop met 25 tegen 12 stemmen aangenomen. (*Tegen:* de heeren *Noordhof*, *Elema*, *Aalfs*, *Brongers*, *v. Roijen*, *Welt*, *Bindervoet*, *Tichelaar*, *Bouman*, *Brouwer*, *Waalkens* en *Roemeling.*)

De heer van Roijen verzocht hierop aanteekening in de notulen, dat de onderteekenaars van het adres, in de vergadering tegenwoordig, mede hadden gestemd. De heeren Schilthuis en Quintus geven hierop te kennen, dat zij ingevolge art. 73 der prov. wet geene behoefte gezien hadden, om zich in deze zaak van stemming te onthouden, als hebbende daarbij in 't geheel geen persoonlijk belang, 't welk ook uit het adres zelve blijkt, waarin aangeboden wordt, om de concessie, zoodra die verkregen zal zijn, aan een der subsidiërende autoriteiten, over te doen terwijl de laatstgenoemde spreker ook nog wijst op eene ministerieële decisie, in dien geest genomen.

De voorzitter geeft hierop aan den heer van Roijen te kennen, dat aan zijn verlangen niet voldaan kan worden, dewijl het strijdig is met het reglement van orde.

3) Het rapport der commissie betreffende het adres van den gemeenteraad van Scheemda.

De heer Waalkens kan zich met de conclusie, om het verzoek van de hand te wijzen, niet vereenigen. Oorspronkelijk toch had de gemeenteraad aanspraak op een subsidie van 30 pCt. en het schijnt hem onbillijk, alleen omdat de vorm niet goed is in acht genomen, dit te weigeren.

De heer Land verwondert zich over dit gezegde van iemand, die bij de discussie over de wegen een streng voorstander was geweest van handhaving van het besluit van den 14den Augustus 1849; hij was dit volstrekt niet, maar als het geldt de opvolging van bepaalde voorschriften en vormen, dan moet daaraan worden vastgehouden.

De heer Homan is het ook niet eens met den heer Waalkens — Ingelijks de heer Borst, die nog wijst op de inconsequentie van de vergadering, als ze thans tegen de conclusie der commissie was.

De conclusie van het rapport wordt hierop in omvraag gebragt en met 33 tegen 4 stemmen aangenomen. (*Tegen*: de heeren *de Haan*, *S. P. v. d. Tuuk*, *Waalkens* en *Roemeling.*)

De voorzitter stelt thans voor de vergadering te eindigen en de volgende te houden op Dingsdag a.s. te 10 uur.

De heer v. Roijen doet eene motie van orde en verzoekt eene vergadering met gesloten deuren; de vereischte ondersteuning vindende wordt daartoe besloten.

Rapport over eene algemeene verbetering der scheepvaartkanalen in dit gewest.

Wij hebben reeds in het kort verslag van de zitting der Prov. Staten van Maandag l.l. medegedeeld, dat onder de ingebragte rapporten ook behoorde het rapport der commissie in wier handen was gesteld de voordragt van Gedep. Staten, ten geleide van eene missive van Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken, *nopens eene algemeene verbetering der scheepvaartkanalen in dit gewest*, rapporteur de heer Schilthuis.

De korte inhoud van dit belangrijk rapport, dat volgens besluit der vergadering gedrukt en aan de leden rondgedeeld wordt, is de volgende:

De moeijelijkheid erkennende om, bij het hooge gewigt der ontwerpen, uitgedrukt in de missive, welke eenen hoogst aangenamen indruk had gemaakt, naar eisch aan hare opdragt te kunnen voldoen, herinnert de commissie, welke die ontwerpen zijn, n.l.

1) Het openen van een' nieuwen waterweg voor geladen zeeschepen van de stad Groningen naar Delfzijl, door het verbeteren van het Damsterdiep en het verbouwen of vernieuwen van eene schutsluis voor de haven van Delfzijl.

2) Een verbindingskanaal tusschen het Damsterdiep en het Reitdiep, loopende buiten om de stad, ten zuiden van de militaire linie van Helpman, en zulks zoowel voor zeeschepen, ten einde langs eenen anderen weg, dan zij gekomen zijn, naar zee terug te keeren, als voor de te Hoogezand, Sappemeer, enz. nieuwgebouwde schepen van groot charter, welke daaruit langs de Eems of de Hunze de zee kunnen bereiken.

3) Eene verbetering van het Winschoterdiep, van Groningen naar Zuidbroek en verder van daar naar Veendam en de Wildervank voor den vervoer van de aldaar nieuw gebouwde schepen.

4) Het maken eener leg-, los- en laadplaats aan het sub 2 vermelde verbindingskanaal.

5) De vereeniging, door middel eener doorgraving en het leggen van eene schutsluis, van het Hoendiep met de waterwegen der stad, in het belang van de binnenlandsche scheepvaart.

6) Het verbeteren van de Pekela, ten einde de nieuwe onopgetuigde zeeschepen, welke in een niet onaanzienlijk getal op de werven beneden het tweede verlaat gebouwd worden, kunnen worden uitgebragt, en in de onderstelling dat de verbetering der Statenzijl tot stand zal komen.

7) De verbetering van het Reitdiep door de afsnijding van eenige zeer sterke kronkelingen, vooral belangrijk, zoo niet het Reitdiep wordt afgesloten, dewijl alsdan door betere in- en uitloop der zeevloeden de diepte zal toenemen.

Ten aanzien van de afsluiting van het Reitdiep of de inpoldering der Lauwerzee opmerkende, dat deze zaak in geen onafscheidelijk verband bestaat tot bovengenoemde ontwerpen, geeft de commissie te kennen, dat zij deze zaak zooveel mogelijk buiten behandeling zal laten, den wensch daarbij tevens uitende, dat het daaromtrent ingesteld onderzoek tot een lang gewenscht einde moge leiden van een ontwerp, dat reeds een vierde van eene eeuw een punt van overweging bij deze vergadering heeft uitgemaakt.

Ter juiste beoordeeling van de bijzonderheden en het belang dezer ontwerpen en om de bezwaren, die de uitvoering vroeger in den weg stonden te leeren kennen en eindelijk om tot dankbaarheid op te wekken voor de tegenwoordige gelukkige tijdsomstandigheden, treedt de commissie in eene beknopte beschouwing van de vroegere hetzij geheele hetzij gedeeltelijke behandeling van alle deze ontwerpen.

Wat het eerste ontwerp betreft, reeds ten tijde der Bataafsche Republiek, 19 December 1796, vestigde de municipaliteit van Delfzijl de aandacht op het belang voor het rijk op de uitmuntende situatie der haven en reede van Delfzijl; sedert dien tijd was er herhaaldelijk spraak van dergelijke verbeteringen en werden Gedep. Staten in November 1833, — naar aanleiding van hunne aanbeveling van een ontwerp van uitwatering langs het Damsterdiep, aan Z. Exc. den Minister van Binnenlandsche Zaken van den 23sten Augustus 1833, — uitgenoodigd om het grooter ontwerp van uitwatering langs het Damsterdiep en de verbetering van het kanaal van Groningen naar Appingedam, tot een punt van onderzoek te maken. Dientengevolge werd in 1835 aan den hoofdingenieur van den waterstaat opgedragen, om een uitgewerkt plan van het bevaarbaar maken van het bestaande kanaal te maken, zoodanig, dat groote zeeschepen te Delfzijl binnenkomende, vandaar zonder belemmering tot in, door, of om de stad Groningen kunnen gebragt worden en tevens van eene haven bij of binnen de gemelde stad. Hierop is in 1841 door den hoofdingenieur Knos eene beschouwing ingezonden over den aanleg van een kanaal van den uithoek van de gracht te Groningen langs de Harkstede en Middelbert, het Slochterdiep voorbij Woltersum enz. Eindelijk is ten gevolge van het adres van J. Th. Doornbosch c. s. van den 29sten Julij 1851, te dezer zake een voorloopig plan van een nieuw kanaal of de verwijding van het bestaande, door de beambten van den waterstaat ontworpen en door Gedep. Staten in de zitting van den 7den Julij dezes jaars ter tafel gebragt.

Omtrent het tweede der gezegde ontwerpen, het verbindingskanaal tusschen het Damsterdiep en het Reitdiep, wordt medegedeeld, dat in 1830 door gecommitteerden uit eene toen nog bestaande vereeniging onder den naam van graansocieteit een verbindings-kanaal tusschen het Damsterdiep en het Reitdiep *ten noorden om de stad* is aanbevolen. Voorts zijn in 1846 en 1847, ten gevolge van adressen van de kamer van koophandel en fabrijken te Groningen en van scheepsbouwmeesters en reeders te Hoogezand en Sappemeer, onderhandelingen gevoerd over het ontwerp van eene vereeniging van het Winschoterdiep, mede door het verbeteren der gracht ten zuiden van de vestingwerken en het benedenste pand van het Hoornsche diep, de wegneming der Marwix-pijp en het veranderen der Apoortenboog in de stad Groningen in eene klapbrug, — over welk ontwerp belangrijke beschouwingen zijn vervat in de missives van den hoofdingenieur van den waterstaat en van burgemeester en wethouderen der stad Groningen, waarin aan deze vereeniging de voorkeur gegeven wordt, aangezien dan slechts eene enkele steenen boog binnen de stad, n.l. die over de haven bij de Apoort zou behoeven te worden veranderd. Omtrent dit ontwerp echter konden toen nog geene vereischte afdoende beschikkingen genomen worden, niettegenstaande Gedep. Staten de bereidwilligheid te kennen gaven om tot de verwezenlijking van het plan, zoodra zulks met uitzigt op een gunstig gevolg plaats kon hebben, mede te werken, onder aanbeveling tevens dezer zaak aan het bestuur der stad Groningen. Sedert dien tijd is echter deze zaak blijven rusten.

Het derde ontwerp hangt te zamen met de behandeling van het vorige. Daaromtrent is in de missive van burgem. en weth. der Stad Groningen, welke eigenares is van het kanaal van Groningen naar Zuidbroek, van het daarin liggend verlaat en de drie daarover liggende bruggen, het voornemen medegedeeld om bij de vernieuwing van bruggen en boogen voortaan maatregelen te nemen, ten einde de in den weg staande beletselen weg te ruimen, zooals gedeeltelijk reeds geschied is bij de vernieuwing van de ophaalbrug bij de stad over het Winschoterdiep, de opruiming der waterbogen van het Kleine Poortje en de verwijding van het verlaat te Martenshoek, hetgeen men ook bij de vernieuwing van de Bekhofsklap zoude trachten in het oog te houden. Eindelijk wordt in de missive van Z. Exc. den min. v. b. z. melding gemaakt van een adres van scheepsbouwmeesters te Hoogezand van September des vorigen jaars, waarbij zij verzoeken, om te overwegen, door welke middelen grootere zeeschepen hetzij door Groningen, hetzij langs een korteren weg naar Delfzijl zouden kunnen gebragt worden, welk adres mede aanleiding schijnt gegeven te hebben om Z. Exc. belangstelling in deze zaak te vermeerderen.

Opzigtens het vierde ontwerp zegt de commissie, dat er bij de vroegere behandeling der reeds vermelde ontwerpen, nimmer sprake is geweest van de daarstelling van zulk eene los- en laadplaats; alleen was bij de beide volgende ontwerpen van den aanleg van eene legplaats voor schepen gesproken, hetzij daartoe zoude strekken de verdieping van de stadsgracht bij de Kranenpoort en het daarstellen van eene steenen walbeschoeijing langs de gracht aldaar, hetzij bij de vereeniging met het Hoornsche diep eene legplaats ten Oosten van dit diep zou daargesteld worden.

De vereeniging, sub 5to vermeld, is het laatst in 1848 bij de vergadering ter sprake gekomen, doch is om verschillende redenen daaraan geen gevolg gegeven, vooral omdat men vreesde, dat, zoolang Groningen geene betere communicatie naar zee had, haar handel en voornamelijk die in granen zich grootendeels naar elders zou verleggen. Ook zullen tot die uitstelling hebben bijgedragen de mindere kosten van daarstelling bij eene eventuële afsluiting van het Reitdiep. Eene voorname reden ook, waarom toen geen gevolg werd gegeven aan de daarstelling van de verschillende werken, waarvan de uitvoering werd voorgesteld, bij eene missive van Ged. Staten van den 27sten Aug. 1833, zal wel daarin gelegen zijn, dat de hooge regering toen niet, gelijk thans, verklaarde de uitvoering krachtdadig te willen ondersteunen, maar integendeel zeide, dat van wege het rijk geene bijdragen daartoe konden worden verstrekt.

Ook aan het 6de ontwerp is reeds lang behoefte gevoeld. In de laatste Novembervergadering der Staten is besloten voor het graven van de Pekela een provinciaal subsidie beschikbaar te stellen, waaraan echter, bij gebreke van de vereischte medewerking nog geen verder gevolg is gegeven, terwijl in de vergadering van den 19den Julij j.l. is besloten, een adres van den gemeenteraad van O. Pekela, daarop betrekkelijk, in gunstig advies te houden, totdat de resultaten van het onderzoek dezer commissie bekend zullen zijn.

Eindelijk wordt ten opzigte van het laatste ontwerp het gevoelen medegedeeld van den inspecteur van den waterstaat, volgens 't welk de verbetering van het Reitdiep kan worden verkregen door de afsnijding van eenige zeer sterke kronkelingen, omdat bij beteren in- en uitloop der zeevloeden de diepte zal toenemen. Ook dit punt heeft reeds meermalen een punt van ernstige overweging der vergadering uitgemaakt. Bij missive van den hoofdingenieur van den waterstaat van den 23sten Febr. 1848 werden twee daartoe strekkende plannen van afsnijding behandeld; het eene aan den regteroever, waardoor eene bekorting van het Reitdiep van 2500 ellen zou worden verkregen, het andere aan den linker oever, gevende eene bekorting van 2300 ellen; welker kosten geraamd werden op eene som, voor het eerste van *f* 186,255, voor het tweede van *f* 147,408. In de vergadering der Staten van den 18den Julij van dat jaar werd besloten de zaak, betreffende die 2 afsnijdingen, in advies te houden, totdat omtrent de afsluiting van het Reitdiep eene finale schikking zoude zijn genomen.

Hoezeer uit het door de commissie gegeven overzigt aan haar blijkt, dat de verschillende ontwerpen, bij de aan haar medegedeelde missive behandeld, reeds genoegzaam allen bij het bestuur dezer provincie vroeger zijn overwogen, zoo heeft zulks toch nimmer in zulk een onderling verband plaats gehad, als thans en is dientengevolge nog geene der werken tot stand gekomen.

De commissie gaat in de tweede plaats over om te onderzoeken, aangaande welke punten de minister, blijkens zijne missive, het gevoelen der vergadering wenscht te kennen. Dit gevoelen wordt verlangd 1) over de ontwerpen, zooals die in de missive in groote trekken zijn aangeduid.

2) over de grootte der schepen, zoowel van die, waarmede op Groningen wordt handel gedreven, als van die, welke nieuws gebouwd van de werven naar zee worden gevoerd, en zulks in verband met de eischen van den handel en de scheepvaart.

3) over de vraag of het noodig is, dat de grootste zeeschepen geladen uit het verruimde Damsterdiep in het Reitdiep kunnen komen, dat is, of de kleine spilsluis in het belang van den handel al dan niet verruiming behoeft, wat de minister allezins zou goed oordeelen.

4) over de verbetering van het Winschoterdiep, voor charters van minstens 200 roggelasten of zooveel grooter als de Staten raadzaam oordeelen.

5) over het maximum van de grootte der zeeschepen, die men onopgetuigd langs de Pekela wenscht af te voeren, in de veronderstelling dat de verbetering der statenzijl tot stand komt, waaromtrent met de stad Groningen in overleg moest worden getreden.

De commissie acht het, om verschillende redenen wenschelijk, dat aan het verlangen van den minister met zooveel spoed wordt voldaan als het belang der zaak en een naauwkeurig onderzoek der ontwerpen maar eenigzins toelaten, ook om Z. Exc. een overtuigend bewijs te geven, op welken hoogen prijs de Staten de pogingen van Z. Exc. stellen en hoe deze vergadering bereid is, die pogingen te ondersteunen.

Daarom meende de commissie dan ook nog in deze zitting haar rapport te moeten uitbrengen, onder bijvoeging eener concept-missive aan z. exc. den minister van binnenlandsche zaken. Enkele punten zijn echter niet voor eene dadelijke beantwoording vatbaar, omdat daaromtrent met het bestuur der stad Groningen en de directiën van onderscheidene zijlvestenijen eerst in overleg moet worden getreden en acht de commissie het wenschelijk dat, ter bespoediging der zaak, daartoe eene staatscommissie worde benoemd. Dit zal echter niet beletten, dat de vergadering reeds eene beslissing neme omtrent de punten aan haar oordeel onderworpen en dat alsdan de hoofdingenieur belast worde met het opmaken van een algemeen ontwerp en raming van kosten.

De commissie gaat hierop over tot het belangrijkste gedeelte van haren arbeid en biedt aan de beoordeeling der Staten eene concept-missive aan, ter beantwoording van de missive van den minister.

Nadat in deze missive op het belang was gewezen van de bedoelde algemeene verbetering van scheepvaartkanalen, niet alleen voor de welvaart van deze provincie, maar voor den handel van geheel Nederland, wordt aan Z. Exc. den opregten dank betuigd voor het blijk van bijzondere zorg en belangstelling in de materiële welvaart van deze provincie, 't welk, zoo mogelijk, nog zal strekken tot vermeerdering van gehechtheid aan het tegenwoordig bestuur en bijzonder aan Z. M. den Koning, onder wiens regering zulke belangrijke werken worden ontworpen. Hierop gaat men over tot de beantwoording van de punten, waaromtrent het gevoelen der Staten gevraagd is en wel in dezelfde, boven vermelde, volgorde, als door den minister is opgegeven.

Nadat in het algemeen van de hooge belangstelling der staten in deze ontwerpen was gesproken, vooral ook om het onderling verband, dat de uitvoering van ieder op zich zelf des te belangrijker maakt, terwijl daaruit het vooruitzigt wordt geopend op eene algemeene verbetering van de afwatering van dit gewest, wordt omtrent de verschillende ontwerpen in het bijzonder het gevoelen der staten medegedeeld en kort herinnerd, wat reeds omtrent die ontwerpen bij de Staten is voorgevallen, terwijl de daarover gewisselde stukken en plannen, ter inlichting van den minister, bij deze concept missive worden overgelegd. Hierbij wordt nog opmerkzaam gemaakt op het verschil van gevoelen tusschen den inspecteur en den ingenieur van den waterstaat over eene nieuwe of eene verbouwde schutsluis bij Delfzijl; verder wordt het wenschelijk geacht, dat het verbindingskanaal uit het Damsterdiep, zoo nabij mogelijk aan de stad aanvange; dat de leg-, los- en laadplaats zoo nabij mogelijk aan het verbeterde kanaal van Delfzijl en aan de stad kome; dat eene vereeniging van het Hoendiep onmiddelijk met de stadsgracht, boven andere ontwerpen de voorkeur verdient en wordt eindelijk melding gemaakt van de bewering van de zijde van Hannover, dat de verwijding van de Statenzijl zonder hare toestemming niet mag plaats hebben, doch zoude, zoo van die zijde moeijelijkheden werden in den weg gelegd, voor de groote zeeschepen te Pekela misschien de gelegenheid kunnen worden geopend om langs de Ommelanderwijk of de Zuidwending het verbeterde Winschoterdiep en zoo de Zoutkamp of Delfzijl te bereiken, en waarover dan de scheepsbouwmeesters te Pekela en de plaatselijke besturen moesten worden gehoord.

Men vermeent verder, dat de onderscheidene vragen, waaromtrent het oordeel der staten gevraagd wordt en die boven opgenoemd zijn sub 2), 4) en 5) in zulk een naauw verband staan, dat die gevoegelijk gezamenlijk kunnen worden beantwoord. Hierover deelt de missive het volgende mede: De grootte der schepen, waarmede met de stad Groningen handel wordt gedreven is thans beperkt tot die, welke langs het Reitdiep kunnen opkomen of afvaren, terwijl schepen van grooter charter, met granen van de witte of zwarte zee komende genoodzaakt zijn in andere havens van dit Rijk, of buitenlandsche havens als die van Bremen, en in enkele gevallen te Delfzijl, te komen lossen.

Het laatste der voor weinige jaren voor de vaart op Oostindiën gebouwde schepen, het barkschip *Lewe van Nijenstein*, inhoudende 350 Java-lasten, omtrent gelijkstaande met 275 roggelasten, heeft eene lengte oversteven van 35,20 ellen, bij eene wijdte van 9,83 el, en eenen diepgang ledig van 2,94 el, geladen 5 el. Men acht het wenschelijk, dat voor zoodanige schepen de vereischte diepte aan het kanaal van Groningen naar Delfzijl worde gegeven, hetgeen overeen schijnt te komen met het gevoelen van den heer Ferrand omtrent den diepgang van schepen van 200 roggelasten, waarbij komt, dat voor alle schepen eenige diepte onder den bodem wordt vereischt.

Ten aanzien van de kanalen van Groningen naar Sappemeer en verder naar Veendam en Wildervank, en ook van de Pekel A naar de Statenzijl is men van oordeel, dat deze ingerigt moeten worden tot een geschikte afvoer voor nieuwe en onopgetuigde zeeschepen van 200 roggelasten, terwijl de informatiën zoowel van de commissie als van den heer Ferrand de overtuiging hebben gegeven, dat alle scheepsbouwmeesters in genoemde plaatsen, ofschoon zij in hun adres ook voor grootere charters verbetering verzocht hebben, zeer tevreden zullen zijn, indien de gelegenheid tot afvoer van schepen van 200 roggelasten wordt geschonken. Voorts schijnen er ook geene te groote bezwaren te bestaan tegen de verbreeding van het kanaal van Zuidbroek naar Veendam, zonder welke verbreeding de verbetering van het kanaal van Sappemeer naar Zuidbroek overtollig zoude zijn.

Niettegenstaande de wel eens gemaakte aanmerking, dat de scheepstimmerwerven in alle zoo even genoemde dorpen bij den te grooten afstand van zee niet op hare plaats waren vindt men het toch wenschelijk, dat de verbeteringen der kanalen en daarmede in verband staande waterwerken tot stand komen, en wel op grond van de tot nu sinds jaren langzaam toenemende en voor het Vaderland verblijdende belangrijkheid van dezen tak van nijverheid in dit gewest, welke ook hieruit blijkt, dat er te Hoogezand, Sappemeer, Muntendam, Veendam en de Wildervank 51 werven bestaan, op welke in 1849 en 1850 te zamen 103 nieuwe zeeschepen gebouwd zijn, terwijl bovendien een aanzienlijk gedeelte der gezagvoerders van onze Nederlandsche koopvaardijvloot aldaar is gevestigd. Daar de overbrenging naar elders, behalve de andere groote daaraan verbonden zwarigheden, haar bestaan in gevaar zoude kunnen brengen, is men wel gedrongen om haar de noodzakelijke verbeteringen voor den afvoer voor zeeschepen te verschaffen.

Dit zelfde geldt eveneens omtrent den afvoer van zeeschepen langs de Pekel-A door de Statenzijl, terwijl er te Pekel-A 14 werven voor zeeschepen bestaan, op welke in gezegde jaren 27 nieuwe zeeschepen zijn gebouwd, welke meestal van iets grooter charter worden gebouwd, dan op de evengenoemde plaatsen, omdat van de Pekel-A door de Statenzijl iets wijder schepen kunnen worden afgevoerd, dan langs de kanalen door de stad.

Nopens de vraag eindelijk of het noodig is dat de groote zeeschepen geladen uit het verruimde Damsterdiep in het Reitdiep kunnen komen, dat is, of de kleine Spilsluis al dan niet verruiming behoeft in 't belang van den handel, doet men opmerken dat bij z. exc. den minister blijkens de missive reeds het bepaald gevoelen bestaat, dat de zeeschepen, welke van Delfzijl langs den westelijken waterweg naar Groningen gekomen zijn, de gelegenheid behooren te hebben, om langs eenen anderen weg naar zee te kunnen komen, waartoe deze met den westelijken waterweg door het Reitdiep bij Groningen in gemeenschap gebragt dient te worden.

Opdat derhalve de grootste en diepst geladen schepen, welke langs Delfzijl uit zee te Groningen komen, na geheel of gedeeltelijk gelost te hebben, door de kleine Spilsluis het Reitdiep kunnen bereiken, moet deze sluis, welke thans 7.20 el is, verruimd worden. Men meent, dat bij de uitvoering der gezegde werken, deze verwijding niet achterwege kan blijven èn om het doel van het bovengenoemde verbindingskanaal niet uit het oog te verliezen, èn omdat de schepen, welke langs het Winschoterdiep zullen afgevoerd worden eene sluiswijdte van 8,60 vereischen. Men vermeent dat deze sluis (om geschikt te zijn tot doorlating van schepen, welke door het verruimde kanaal van Delfzijl naar Groningen komen) eene wijdte van ruim 10 el zal moeten hebben, zoodat dan ook de grootste zeeschepen te Groningen gebouwd, des verkiezende, van daar naar Delfzijl kunnen komen. Indien deze verwijding echter eenig bezwaar mogt opleveren geeft men in bedenking of dit niet in verband gebragt kan worden met het plan ter verbinding van het Hoendiep met de stads wateren, waarbij de ééne sluis bij de doorgraving in de nabijheid van het Hoornsche diep en de andere in de beer bij de kranenpoort zou kunnen worden geplaatst.

Ten slotte komt de commissie in deze missive nog kortelijk terug op enkele punten van de missive des ministers. Zij vereenigt zich met diens gevoelen, dat tusschen de ontwerpen der staatscommissie nopens de bedijking der Lauwerzee en de zaak thans in behandeling, geen onafscheidelijk verband bestaat; de afsnijdingen van het Reitdiep zouden daarop echter eene uitzondering maken. De commissie acht deze van groot belang, om redenen door den hoofd-ingenieur in zijne missive van den 23sten Februarij 1848 opgegeven, en beveelt ze in de belangstelling des ministers aan; zij oordeelt, dat iedere verbetering van het Reitdiep, hetzij als scheepvaart- hetzij als afwateringskanaal in deze stad en provincie op hoogen prijs wordt gesteld, getuige het besluit der Prov. Statenvergadering om *f* 2133,50 aan de staatscommissie voor het onderzoek der bedijking van de Lauwerzee toe te staan.

Verder merkt de commissie nog op, dat haars inziens de inspecteur van den waterstaat iets te ongunstig denkt over den toestand van het Friesche gat, vooral in vergelijking van andere Nederlandsche zeegaten, waarin de schippers toch ook wel niet anders, dan bij hoogen nood des nachts zullen binnenloopen. Bovendien is de veiligheid reeds zeer bevorderd en is er reeds veel en zal nog meer voor het binnenkomen en uitgaan van schepen in het Friesche gat worden gedaan door het daarstellen van een loodswezen, het oprigten van een vuurtoren op Schiermonnikoog en de invoering van de stoomsleepbootdienst. — Nog wordt het groote gewigt van het Reitdiep als afwateringskanaal daaruit aangetoond, dat 170.000 bunders verschillende gronden langs deze rivier hare eenige uitwatering naar zee hebben, waarvan ruim 78.000 bunders in de provincie Drenthe gelegen zijn.

Nadat door de commissie nog is opgegeven, dat zij de beantwoording van de missive des ministers meende niet te behoeven uit te stellen, totdat met het bestuur der stad Groningen in overleg was getreden, als uitoefenende het beheer over het kanaal en de sluizen, langs welke de te Pekela nieuwgebouwde schepen naar de Statenzijl zullen varen, eindigt men met het verzoek, om de bijgevoegde stukken, na gemaakt gebruik, terug te mogen erlangen.

Ten slotte stelt de commissie aan de vergadering voor de voorgelezene missive goed te keuren en aan z. exc. den minister van binnenl. zaken te doen afzenden.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. van BOLHUIS HOITSEMA.

BIJBLAD N°. 19.

Behoort bij de Groninger Courant van 17 Augustus 1852, N°. 66.

KORT VERSLAG

VAN DE HANDELINGEN VAN DEN GEMEENTERAAD VAN GRONINGEN.

Gemeenteraad van Groningen.

Zitting van Zaturdag den 14den Augustus.

Aanwezig: de heeren VAN IMHOFF, LOHMAN, v. HEIJNINGEN BOSCH, v. HOUTEN, SLOT, v. CALCAR, CREMERS, ONNES, DE SITTER, DOMMERING, ROELFSEMA, MULLER, TRIP, SWAAGMAN en MEIJER.

De punten van behandeling zijn:

1) Missive van den commissaris des Konings in deze provincie, van den 28sten Julij l.l., inzendende eene missive van zijn ambtgenoot in de provincie Friesland, met een verzoek van het gemeentebestuur van Dokkum, *om een beurtveer tot vervoer van goederen op te rigten tusschen Dokkum en Groningen.* — In handen gesteld van de heeren v. CALCAR, DE SITTER, DOMMERING, QUINTUS en MEIJER.

2) Missive van burg. en weth. van Pekela, van den 7den Aug., houdende voorstel *tot oprigting van eene bargedienst tusschen die gemeente en Groningen.* — Op voorstel van den voorzitter wordt besloten, burg. en weth. te magtigen om van Ged. Staten autorisatie te vragen, ten einde met het bestuur van Pekela over deze zaak in overleg te treden.

3) Missive van burg. en weth. van Gasselte, van den 2den Aug., houdende verzoek *tot oprigting van een trekveer tusschen Groningen en Gasselternieuwveen.* — Besluit als boven.

4) *Missive* van de firma BEEKHUIS DAMSTÉ en Comp., loodwitfabrikanten alhier, inzendende afschrift van een adres aan Z. M. den Koning, waarin hunne bezwaren zijn ontwikkeld tegen *de oprigting van eene stedelijke gazfabrijk op het land in de Bloemstraat.* Adressanten geven in dit adres de redenen op, waarom deze oprigting op hun fabrikaat een hoogst schadelijken invloed zal uitoefenen en verzoeken, dat Z. M. een naauwkeurig onderzoek *de commodo et incommodo* gelieve te bevelen (volg. art. 1 van het Kon. besluit van den 31sten Januarij 1824) of, zoo Z. M. dit ongepast oordeelt, alsdan afwijzend te willen beschikken op het verzoek tot concessie door het bestuur van Groningen gedaan.

De heer DE SITTER rapporteert, als lid van de gascommissie, dat deze de geopperde bezwaren heeft onderzocht; het was haar echter gebleken, dat de bezwaren van allen grond ontbloot waren, weshalve zij adviseert in de aangevraagde concessie geene verandering te maken, maar met alle gepaste middelen de oprigting van eene gasfabrijk in de Bloemstraat te bevorderen. — Ter secretarij ter inzage van de leden.

5) *Rekest van* E. J. ENSING, *tolgaarder te Foxham*, verzoekende remissie van verschuldigde pachtpenningen wegens het openstellen van de Vrouwenlaan. — Dit rekest was in handen gesteld van eene commissie, om berigt en raad; het rapport dier commissie met de stukken is bij de leden rondgeweest, zoodat de voorzitter voorstelt nu te besluiten, volgens de conclusie van dat rapport, om aan den tolpachter kwijtschelding te verleenen van de nog verschuldigde pachtgelden voor het heffen van tol te Kolham, over de dienst van 1851, ten bedrage van *f* 658.33½, onder voorwaarde, dat hij binnen 14 dagen na ontvangst van een afschrift van het besluit van den raad, de verschuldigde pachtpenningen over 1850, ten bedrage van *f* 658.36, betale.

Nadat omtrent deze conclusie het woord was gevoerd door de heeren SWAAGMAN, ONNES en CREMERS, welke met het oog op art. 139 der gemeentewet niet genoegzaam overtuigd waren van de gronden van billijkheid voor zoodanig besluit en de heeren TRIP en LOHMAN, die het voorstel op gronden van billijkheid ondersteunden, wordt dit voorstel met 8 tegen 7 stemmen aangenomen. (*Tegen: de heeren Onnes, de Sitter, van Houten, Swaagman, Meijer, Cremers en Dommering.*)

6) *Rekest* van E. J. HARDENBERG, e. a., te Stadskanaal, verzoekende, dat een gunstig gevolg moge worden gegeven op hun rekest, waarop door burg. en wethouders afwijzend was beschikt, om hun twee gewone stadsheemsteden vrij van de gewone jaarlijksche pacht of heemhuur af te staan, tot oprigting van eene bijzondere school der eerste klasse, voor of nabij den Drouwendermond. — De voorzitter deelt aan de vergadering mede, dat op dat rekest, volgens advies der veencommissie, afwijzend was beschikt; tot inlichting hierbij nu nog voegende, dat er te Stadskanaal 2 scholen bestaan onder de gemeente Wildervank en 2 onder de gemeente Onstwedde en in de Drentsche monden 3 scholen, op plus minus ½ uur afstand van Stadskanaal; dat voorts door de stad voor 3 scholen aldaar subsidie is verstrekt. Hij stelt daarom voor, afwijzend op dit rekest te beschikken. — Aangenomen.

7) *Rapport* nopens het verzoek van het gemeentebestuur van Haren om een subsidie voor den aanleg van een' kunstweg van Haren naar Paterswolde, bij monde van den heer VAN CALCAR. De commissie, na kortelijk uit de brieven van het gemeentebestuur, de schetsteekening der bestekken en de begrooting der kosten van dezen kunstweg te hebben medegedeeld, geeft als hare overtuiging te kennen, dat deze weg niet alleen zal strekken tot meerder genoegen der ingezetenen, maar dat hij ook zal medewerken tot meerder vertier en verlevendiging van den handel met het noordwestelijk gedeelte van Drenthe, 't welk sedert de oprigting der markten te Assen en Meppel veel verminderd is. Zij meent dan ook, dat deze onderneming eene krachtdadige ondersteuning verdient, te meer daar toch ook de gemeente Haren bij dezen weg niet zooveel belang heeft, ofschoon eenigzins in haar belang moet gerekend worden het te graven kanaal uit het Hoornsche diep naar Haren, begroot op *f* 1250; indien men dit belang op 10 pCt. der kosten van aanleg begrootte, dan zou de commissie aanraden hetgeen er dan nog te kort kwam voor rekening der gemeente te nemen, en adviseert zij diensvolgens om te besluiten tot den aanleg van den genoemden kunstweg toe te staan een subsidie van 20 pCt. der som, waarvoor hij zal worden aanbesteed, mits dit niet meer bedrage dan *f* 4755.20 en onder bepaling 1) dat de uitvoering van dezen weg vóór den 1sten Januarij 1855 geheel voltooid zij; 2) dat geen hooger tol worde geheven dan op de provinciale kunstwegen van Groningen; 3) dat geen tol worde geheven voor de passagie van den brug over het Harenderdiep, en 4) dat voor altijd van een' boerenwagen van of naar de Groninger weekmarkten voor het passeren van de tol op de marktdagen niet meer dan 2½ cent en na den middag van vorige dagen, naar de stad toe niet meer dan 5 ct. tol worde geheven. Hiervan zijn uitgezonderd de wagens strekkende tot vervoer van personen en goederen en de zoogenoemde korrewagens en is deze bepaling van geene toepassing voor de passagie van rijtuigen naar de Norger en Rhonder veemarkten. — Wordt besloten dit rapport ter secretarij ter visie der leden neder te leggen.

8) *Nader voorstel van de 5 leden van den raad, omtrent eene wijziging in het stelsel der stedelijke belastingen.* — De heer DE SITTER merkt op, dat de voorstellers op hun vroeger voorstel van den 14den April de adviezen gelezen hebben van den inspecteur en ontvanger der stedelijke belastingen en de bedenkingen van eenige raadsleden op dat voorstel en dat zij, naar aanleiding daarvan, eenige toelichtingen en wijzigingen hebben ontworpen; daar echter het stuk te uitgebreid is en toch gedrukt aan de leden zal worden rondgedeeld, stelt hij voor het niet voor te lezen. [Zie het geheele voorstel hieronder door ons medegedeeld.]

De voorzitter stelt voor, dit nader voorstel ter behandeling, gelijk vroeger, naar de afdeelingen te verzenden, waartoe wordt besloten.

De voorzitter zegt mededeeling te hebben ontvangen door den commissaris des Konings van eene missive van den minister van binnenl. zaken over de grensscheiding van Hannover, waarover met gesloten deuren zal worden beraadslaagd. — Na voorlezing der korte notulen wordt deze publieke zitting opgeheven.

Nader voorstel van de 5 raadsleden tot wijziging van het stelsel der stedelijke Belastingen.

MIJNE HEEREN!

Na de aanbieding van het voorstel door de ondergeteekenden aan den Raad gedaan, op den 14den April dezes jaars, betreffende eene wijziging in het plaatselijk belastingstelsel, is door den Raad besloten dat stuk te stellen in handen van den Inspecteur der plaatselijke belastingen en van den Gemeente-Ontvanger, om den Raad te dienen van berigt en raad.

De Inspecteur der stedelijke belastingen, was bij ons bekend als een man van een helder doorzigt. Z.e. was te zeer bekend met alle de grieven tegen de plaatselijke accijnsen bestaande, daar hij zelf dagelijks de reglementen toepast — en voor een groot deel mede heeft ontworpen — waarin die grieven gegrond zijn.

Wij willen dat niet doen gelden als eene bewering, dat die grieven aan den Inspecteur zijn te wijten, neen! Zij zijn voor het meerendeel het natuurlijk gevolg van het systema van consumtieve belasting, dat allerlei formaliteiten, de een lastiger en meer belemmerend voor den handel dan de andere, noodzakelijk maakt.

Die ambtenaar, zóó bekend met de zaak, zóó bekend met den kanker die het welzijn van zoo menig neringdoend ingezeten ondermijnt, hij kon niet tegen ons voorstel ingenomen zijn.

Als *Inspecteur der stedelijke belastingen* moest deze welstaanshalve, de bestaande belastingen trachten te verdedigen, te meer, omdat het gevoelen van de meerderheid van het collegie van dagelijksch bestuur op grondslagen berustte, door hem zelven aangegeven, grondslagen, lijnregt in strijd met die door ons in ons voorstel van den 14den April aangenomen; als *mensch*, als *burger van Groningen*, konde z.e. met de accijnsen niet sterk ingenomen zijn. Vandaar ook dat de Inspecteur de argumenten door ons tegen het systema van consumtieve belasting aangevoerd, volkomen billijkende, en de gegrondheid daarvan erkennende, in deze woorden:

„Deze consideratiën pleiten gewis voor de afschaffing der gemeenteaccijnsen," daar nog een argument bijvoegt, zeggende: „Waartoe" (tot de afschaffing der accijnsen als gemeentebelasting n.l.), „hier nog te eerder besloten zoude mogen worden, dewijl het te „voorzien is, dat, ten gevolge van den geest des tijds, en in verband „met de vigerende gemeentewet, onderscheidene der thans bestaande „reglementaire bepalingen door onze locale situatie geboden, en zoo „zeer strekkende om het verkorten van het belang der gemeente te „keer te gaan, in een op nieuw te redigeren belastingreglement niet „weer opgenomen zullen kunnen worden, waardoor de sluikingen „minder te beletten zullen zijn."

Staan wij een oogenblik stil bij dit argument, M. H.

Is het niet afdoende? Is het niet het bewijs geleverd door een' man, die het best de zaak kan beoordeelen, als chef van de active dienst der recherche en surveillance, dat de accijnsen voor deze gemeente in het vervolg niet meer zullen opleveren, wat zij vroeger opbragten, dat de dienst verlamd, de gemeenteinkomsten verminderd zullen worden? dat het stelsel niet meer vol te houden is? Immers ja! — Wel laat z.e. daarop volgen, dat daardoor vreemdelingen en minvermogenden niet meer zullen bijdragen; — maar is die bewering juist? Wij gelooven het niet.

De doortrekkende vreemdeling toch, betaalt thans geene andere belasting, dan door zijne vertering; de logementhouders en herbergiers in hun inkomen belast, zullen op de te leveren voorwerpen van verbruik, op de kosten van logement hunne opcenten heffen, daar zij toch den verkoopprijs berekenen naar de kosten die zij hebben moeten maken, naar de kapitalen die zij tot hunne affaire benoodigd zijn, onverschillig of een deel dier onkosten in de gedaante van accijns, van grondlasten, van personele belasting, patent of income-tax van hen wordt gevorderd; zij vragen van iederen gast een aandeel in die kosten, vermeerderd met de winst, die zij berekenen daarop te moeten genieten, terug. De verhuurders van woningen, zullen zij den huurprijs hunner panden niet eveneens berekenen naar de hoegrootheid der onkosten, welke zij hebben te bestrijden, de renten hunner kapitalen, hunne belasting op die perceelen (en die worden immers in ons systema iets hooger), zullen zij ze niet met eenige winst van den minvermogenden huurder terugvragen? Het is zeker dat deze laatsten daardoor minder zullen betalen, dan zij tot nu toe betaalden, maar dit is juist wat wij wenschen, daar wij overtuigd zijn, dat ze tot dusverre door de accijnsen in verhouding tot het genot, dat *hun* wordt verschaft, in verhouding tot *hun* vermogen, te veel betaalden.

Wij kunnen het toch niet ontveinzen, dat er op de begrooting vele uitgaven voorkomen, waarbij die menschen weinig of geen belang hebben, waartoe zij dus ook weinig of niets dienen te betalen.

De heer Inspecteur zelf levert hiervan het volmaaktste betoog, in deze woorden: „worden alzoo de accijnsregten afgeschaft" (ceteris ommissis), „dan zal de grondeigenaar zijne landerijen tot hoogeren prijs verhuren, fabrikanten, bakkers, slagters en andere neringdoenden" (hieronder behooren toch ook logementhouders en herbergiers) „zullen bij de bepaling van den koopprijs hunner goederen het bedrag der meerdere door hen te betalen belasting berekenen.

Dit is juist hetgeen ook wij beweren: alleen vergeet de heer Inspecteur daarbij te berekenen, dat die verhooging niet willekeurig kan zijn, zoo als dit bij een', door accijnsen belemmerden invoer het geval is, daar zij zich zal moeten voegen naar de marktprijzen door vraag en aanbod geregeld, prijzen welke altijd lager zullen zijn dan thans, althans wat de eerste levensbehoeften aangaat, door de vrije, onbelaste invoer van vleesch en brood. Daar de vele slagers en bakkers, die nu buiten de stad, doch in hare nabijheid wonen, en onze buitenwijken voorzien naar een' veel goedkooper marktprijs, die goederen *dan* voor denzelfden prijs in de stad zullen leveren; de in de stad wonende slagers en bakkers *moeten* dan hunne prijzen daar wel naar regelen, willen zij hunne kalanten behouden; zij *kunnen dit ook zonder schade* doen, omdat zij van de accijnsen ontheven en in verhouding tot hun inkomen belast zullen worden.

De heer Inspecteur ziet eenige onbillijkheid in onze voordragt, doordien, naar zijn beweren, de vaders van huisgezinnen die nog meerderjarige kinderen ten hunnen laste hebben, evenveel moeten betalen als die, hoezeer even vermogend, welke in zoodanig geval niet zijn.

Deze bedenking, M. H., is ons bij het doen van ons voorstel niet ontsnapt, doch men dient daarbij in aanmerking te nemen, dat zulk een huisvader in die meerderjarige kinderen, voor zooverre zij bij hem inwonen, ook eene vermeerdering van productieven arbeid bezit, dat zij hem in zijne zaken behulpzaam kunnen zijn, en dikwijls eene vermeerdering van het personeel zijner bedienden besparen; kunnen zij dit niet, verdienen zij niets hoegenaamd, zijn zij daartoe ongeschikt, hij zal het zich in de meeste gevallen zelve te wijten hebben, dat hij hun eene opvoeding gaf, die hen ongeschikt maakte om op dien leeftijd iets te verdienen, waarop men door de wet gerekend wordt zelfstandig te zijn.

Wij erkennen gaarne, dat de kosten van opvoeding dier kinderen, tot aan den tijd hunner meerderjarigwording, niet in verhouding staan tot de korting door ons toegestaan op het inkomen, voor ieder minderjarig kind, maar het was ook slechts onze bedoeling, de vaders van talrijke huisgezinnen eenigermate te gemoet te komen.

Wenscht de Raad die sommen verhoogd tot een ander cijfer, die wensch zal bij de voorstellers geene tegenkanting vinden.

De argumenten tegen ons systema door den Inspecteur bijgebragt, dat de accijnsen meer ongevoelig worden betaald, dat het anders in de belasting betaalde, ten voordeele van den verkooper en niet van den verbruiker zal strekken, zijn argumenten, reeds te lang door de wetenschap als verkeerde argumenten verworpen, reeds te dikwijls door de ondervinding gelogenstraft, dan dat wij noodig zullen hebben, dezelve met vele woorden te wederleggen; met verwijzing naar hetgeen wij boven over den marktprijs in het midden bragten, zij dit weinige genoeg: wanneer iemand in een jaar *f* 100 aan accijnsen betaalt, betaalt hij ze *onwetende*, maar op het einde des jaars heeft hij *f* 100 betaald. Wanneer hij *f* 100 in de income-tax betaalt, betaalt hij ze *met kennis van zaken*, en bij het einde des jaars is hij eveneens *f* 100 kwijt; de resultaten zijn dus volkomen dezelfde. Men mag uit het thans bestaande geene gevolgtrekkingen maken tot hetgeen onder eenen geheel anderen toestand van zaken zal geschieden, want het gevolg zal met de oorzaak ophouden te bestaan. De neringdoenden zullen, ja, hunne belasting, zoo als teregt door den heer Inspecteur is opgemerkt, terugvragen van den kooper en dus zal ook de vreemdeling, de minvermogende daarin betalen; maar zij kunnen dit na de afschaffing der accijnsen met opzigt tot de levensbehoeften niet doen, zoo als thans, met uitsluiting van alle concurrentie; het bedrag dier belasting zal voor hen ook geringer zijn en in allen gevalle in hoofdsom met een groot deel der perceptiekosten zijn verminderd.

Eindelijk vermeent de heer Inspecteur te moeten opmerken, dat die perceptiekosten bij het behoud der belasting op wijn- en gedisteleerd in verhouding tot de opbrengst te groot zullen zijn.

Wij zouden deze aanmerking geheel billijken, wanneer het noodig ware daartoe *veel* personeel te behouden; die zwarigheid wordt echter ten eenenmale weggenomen door art. 267 der gemeentewet, waarbij wordt bepaald, dat de belastingen op voorwerpen van verbruik, waarvan binnen de gemeente een rijks-accijns wordt geheven, door middel van opcenten op dien accijns en te gelijk met dien accijns, dus door rijks-ambtenaren, moet worden geheven; die perceptiekosten kunnen dus weinig meer bedragen dan de gewone 3 pCt., waarvoor het Rijk gewoon is de gemeente-opcenten in te vorderen.

De Inspecteur erkent de belemmeringen en de nadeelen, die de handel zal ondervinden bij de voortdurende heffing van gemeenteaccijnsen. Hij ziet met ons daarin de voornaamste rede om die accijnsen af te schaffen. Z.e. ziet in de toekomst voor de handelaren in wijn en gedisteleerd *nog meerdere belemmeringen*, *nog meerder nadeelen* te gemoet met het ophouden van het massale fonds.

Wij deelen dat gevoelen geheel, M. H., en het is ook *daarom*, dat wij gezegd hebben de belasting op wijn en gedisteleerd tijdelijk te willen behouden, met het oog *op de plannen der hooge regering* en *op het bestaan van het massaal fonds;* worden die plannen ten uitvoer gebragt, valt dat massaal fonds, dan *moet* noodwendig ook deze consumtieve belasting voor de gemeente wegvallen; *wanneer die tijd daar is,* zal men *daarover* kunnen beraadslagen; wij hebben begrepen voor het oogenblik niet meer te moeten afbreken dan voor 't oogenblik noodig was; wij hebben begrepen met het allernoodzakelijkste eenen aanvang te moeten maken, om later tot het noodzakelijke, tot het bloot wenschelijke te komen. Wij zijn van oordeel, dat bij alle hervorming, groote schokken, wanneer zij vermeden kunnen worden, moeten ontweken worden en dat er voorshands geene behoefte bestaat eene belasting af te schaffen, die wij, uit het oogpunt van belemmeringen en nadeelen, welke zij den handel toebrengt, in hooge mate afkeuren, maar die wij uit een oogpunt van zedelijkheid, (evenwel met wegruiming van eenige bezwaren voor den handel), *tijdelijk* willen behouden.

Dit alles zamenvattende, is de slotsom deze: dat ons voorstel met de opinie van den heer Inspecteur, voor zoo verre betreft het wenschelijke van het afschaffen der gemeenteaccijnsen, hand aan hand gaat; dat wij door de beschouwingen van den Inspecteur in onze zienswijze niet zijn geschokt, maar zelfs versterkt zijn geworden, dat onze voordragt in zijn advies eenen krachtigen steun heeft gevonden.

De Inspecteur gaat hierop over, eenige opmerkingen te maken omtrent de grondslagen en de wijze, waarop eene belasting op het inkomen in deze gemeenten geheven zoude dienen te worden. Ook daaraan hecht Z.e. zijne goedkeuring in vele opzigten. „Het ten dien aanzien voorgestelde," zegt hij, „komt mij *en gros* zeer aan„nemelijk voor, dewijl daardoor veel wordt weggenomen van het „odieuse aan de heffing eener belasting op het inkomen in eenen „strikten zin verbonden."

Wij bemerken, dat ons plan ook juist *en gros* moest worden beschouwd; was het ons voornemen geweest een gedetailleerd plan aan te bieden, dan zoude het 5de lid van ons voorstel „om aan eene „commissie van 7 leden uit den Raad op te dragen, om met den „meesten spoed de noodige reglementen op de invordering der te „heffen belastingen, voor zooverre die niet aan rijks-ambtenaren „kunnen worden opgedragen, te concipiëren ter vervanging van de „bestaande, en aan den Raad aan te bieden" onzin geweest zijn; dan zouden wij zelve die reglementen daarbij hebben gevoegd; wij zouden ons plan uitgewerkt hebben, eene taak die wij alleen daarom achterwege hebben gelaten, omdat het ons te voorbarig scheen, het door den Raad op ons voorstel te nemen besluit vooruit te loopen, omdat wij ons niet wilden vermeten, de zaak te behandelen als of zij voor geene wijziging, voor geene verbetering vatbaar was, omdat het ons voornemen niet was, een bepaald plan door te drijven, maar alleen een voorstel te doen, gemotiveerd met gronden, die, zoo wij hopen, den Raad zullen overtuigen, dat *dat* voorstel in het belang der ingezetenen is gesteld.

De wijzigingen door den Inspecteur voorgesteld zijn grootendeels geheel in den geest waarin wij het plan wenschten uit te werken; de bedoeling was, om alleen te treffen het *zuiver inkomen* van het hoofd des gezins, als betalende voor dat gezin. Wij hebben als belastbaar inkomen beschouwd, alles wat door de ingezetenen *wordt genoten.* Hij, die dus, een of meer, meerderjarige kinderen buiten huis, geheel of gedeeltelijk, ten zijnen laste heeft, kan niet gezegd worden te *genieten* hetgeen hij aan *die kinderen*, tot onderhoud van *hun* gezin, medegeeft; hij trekt uit de voortbrengende diensten, uit den arbeid *dier kinderen* geen voordeel, die kinderen zullen zelve als hoofden van een gezin, of als op zich zelf staande personen, belast worden, en ons voornemen was, om hetzelfde kapitaal niet tweemalen te belasten (men zie het voorstel), — die kosten kunnen dus *geheel* worden afgetrokken; iets anders is het met *inwonende meerderjarige kinderen* zoolang zij tot het gezin behooren, zij brengen dan hunne verdiensten in dat gezin aan en maken even als de andere inwonende, niet op zich zelf staande leden van het gezin, een deel van het gezin uit: van hen wordt geene belasting gevraagd, en evenwel moet men aannemen, dat zij in hunne bekwaamheden een belastbaar kapitaal, een voortbrengend vermogen bezitten; het zoude dus onbillijk zijn voor de zoodanigen korting toe te staan; bij minderjarigen *kan* dit het geval zijn, doch *is* dit in den regel het geval niet: van daar dat wij eene korting, opklimmende in verhouding tot de klassen, voor dezen hebben voorgeslagen. Is die som, die nimmer in evenredigheid kan zijn met de kosten van opvoeding enz., daar ook die kinderen hun aandeel hebben in de lusten, welke ieder staatsburger geniet, zoodat ook hun aandeel ook in de lasten moet worden betaald; te gering, welnu. wij zijn bereid die som te verhoogen tot zoodanig cijfer als bij naauwkeurig onderzoek billijk zal worden bevonden.

Wij beamen volkomen dat er een aantal ingezetenen aanwezig is, die meer dan 7500 gld. belastbaar inkomen hebben: door de tabellen door ons met zorg opgemaakt uit de kohieren der belastingschuldigen naar alle de verschillende grondslagen, door eene voorloopige taxatie van het vermogen der ingezetenen, door ons, en door bevoegde beambten op ons verzoek, opgemaakt, was ons dit overbekend, maar wij achtten het destijds overbodig de reeks der klassen ten einde toe uit te werken, daar dat getal ingezetenen betrekkelijk gering is en hun te betalen quotum geen noemenswaardigen invloed op de slotsom uitoefent.

Met dat al gaarne willende voldoen aan die opmerking, zullen wij hier eene meer uitgewerkte klasificatie van den omslag zoo als dezelve zal kunnen worden ingevoerd inlasschen.

Tevens maken wij van deze gelegenheid gebruik om door eene geringe verandering in de opklimming der klassen eene kleine onbillijkheid met opzigt tot de 3de, 4de, 9de en 10de klassen, tegen onze bedoeling, in onze aangegevene klassificatie ingeslopen, weg te nemen. Het middengetal van de sommen als grenzen voor de verschillende klassen gesteld, tot grondslag nemende, en de tabel aanvullende met eene lagere klasse van een inkomen van 150—250 gulden en 4 klassen boven de 7500 gld. inkomen, zoude volgens onze vroegere klassificatie van iedere 100.000 gld. inkomen in de verschillende klassen worden betaald als volgt:

Klasse.	Inkomen: van	Inkomen: tot	Gemiddeld bedrag van het inkomen.	Getal personen, welke een inkomen genieten.	te zamen bedragende ongeveer *f* 100,000.	Ieder persoon betaalt.	Het inkomen dezer klasse betaalt van plus minus *f* 100,000
1	*f* 150	*f* 250	*f* 200	500	*f* 100,000	*f* 0,05	*f* 25,00
2	251	350	300	333	99,900	0,10	33,30
3	351	500	425	240	102,000	0,15	36,00
4	501	800	650	160	104,000	0,25	40.00
5	801	1.200	1,000	100	100,000	0,35	35,00
6	1,201	2,000	1,600	63	100,800	0,50	31,50
7	2,001	3,000	2,500	40	100,000	0,80	32,00
8	3,001	4,000	3,500	29	101,500	1,20	34,80
9	4,001	5,000	4,500	22	99,000	1,80	39,60
10	5,001	7,500	6,250	16	100,000	2,40	38,40
11	7,501	10,000	8,250	12	99,000	3,00	36,00
12	10,001	15,000	12 500	8	100,000	4,00	32,00
13	15,001	20,000	17,500	6	105,000	5,00	30,00
14	20,001	25,000	22,500	5	112,500	6,00	30,00

Hieruit blijkt, dat volgens onze eerste berekening, in de 1e klasse 500 personen gezamentlijk zullen hebben een gemiddeld inkomen van *f* 100,000 en daarvan zullen betalen b. v. *f* 25,00, terwijl in de 4e klasse 160 personen zullen hebben een gelijk inkomen van pl. m. *f* 100,000 en daarvoor zouden betalen *f* 40,00; 63 personen in de 6e klasse, genietende insgelijks nagenoeg *f* 100,000 inkomen, daarvan zouden betalen *f* 31,50. Ofschoon wij nu de laagste klassen wel eenigermate hadden willen te gemoet komen, lag *deze onevenredigheid* geheel buiten onze bedoeling. Door de volgende berekening hebben wij een billijker maatstaf gevonden, waardoor naar onze meening eene billijke opklimming in de klassen, en eene billijke opklimming in de verhouding, waarin die klassen zullen moeten betalen, wordt daargesteld; de 3 laagste klassen worden daarin eenigermate ontlast, de laagste wel het meest, de overigen zullen vrij gelijkmatig betalen, dat is: van iedere honderdduizend gulden inkomen, zal in iedere klasse eene gelijke som worden opgebragt. Wij merken daarbij op, dat de som van *f* 100,000 niet altijd juist gevonden kon worden, en dus *aproximatief* moest worden genomen, en dat het verschil van *f* 1,00 hier en daar in de per *f* 100,000 te betalen som gevonden, naar den nu aangegeven maatstaf, verdeeld moet worden over het getal personen welke er moeten bestaan om in deze of gene klasse *f* 100,000 inkomen gezamentlijk te genieten,

Klasse.	Inkomen: van	Inkomen: tot	Gemiddeld bedrag van het inkomen.	Getal personen, welke een inkomen genieten.	te zamen bedragende ongeveer *f* 100,000.	Ieder persoon betaalt	Het inkomen dezer klasse betaalt van plus minus *f* 100,000
1	*f* 150	*f* 250	*f* 200	500	*f* 100,000	*f* 0,05	*f* 25,00
2	251	400	325	310	100,750	0,10	31,00
3	401	550	475	210	99,750	0,15	31,50
4	551	900	725	140	101,200	0,25	35,00
5	901	1,350	1,125	90	101,250	0,40	36,00
6	1,351	2,000	1,675	60	100,500	0.60	36,00
7	2,001	3,000	2,500	40	100,000	0,90	36,00
8	3,001	4,000	3,500	29	101,500	1,25	36,25
9	4,001	5,500	4,750	21	99,750	1,75	36,75
10	5,501	7,500	6,500	16	104,000	2,30	36,80
11	7,501	10,000	8,250	12	99,000	3,00	36,00
12	10,001	13,000	11,500	9	103,500	4,00	36,00
13	13,001	16,000	14,500	7	101,500	5,00	35,00
14	16,001	20,000	18,000	6	104,000	6,00	36,00
15	20,001	24,000	22,000	5	110,000	7,00	35,00

Eindelijk nog deze opmerking, dat uit deze cijfers geene gevolgtrekking moet worden afgeleid, dan, voor zoo verre betreft *de opklimming van het vermogen in de verschillende klassen* en *de verhouding waarin de omslag moet worden vermeerderd* in die klassen.

Moet dus de eerste klasse naar de om te slagene som 1 cent betalen, dan zal de tweede 2 centen, de derde 3 centen, de vierde 5 centen enz. betalen.

Wanneer dus uit de aangiften het juiste getal personen in iedere klasse, en daardoor het geheele belastbare inkomen dier gezamentlijke personen, uit de begrooting het juiste bedrag der om te slane som, zal zijn gevonden; dan is gemakkelijk te berekenen de *eenheid* welke als grondslag voor de opklimmende belasting in de laagste klasse zal moeten worden betaald, deze stellende gelijk *Een*, zal de verhouding waarin betaald moet worden in de gestelde klassen, opklimmen als volgt:

1e kls.	Een	inkomen	van	150—250,	zal	betalen	Een.
2e „	„	„	„	251—400,	„	„	twee.
3e „	„	„	„	401—550,	„	„	drie.
4e „	„	„	„	551—900,	„	„	vijf.
5e „	„	„	„	901—1350,	„	„	acht.
6e „	„	„	„	1351—2000,	„	„	twaalf.
7e „	„	„	„	2001—3000,	„	„	achttien.
8e „	„	„	„	3001—4000,	„	„	vijfentwintig.
9e „	„	„	„	4001—5500,	„	„	vijfendertig.
10e „	„	„	„	5501—7500,	„	„	zeeenveertig.
11e „	„	„	„	7501—10,000,	„	„	zestig.
12e „	„	„	„	10,001—13,000,	„	„	tachtig.
13e „	„	„	„	13,001—16,000,	„	„	honderd.
14e „	„	„	„	16,001—20,000,	„	„	honderdtwintig.
15e „	„	„	„	20,001—24,000,	„	„	honderdveertig.

Door deze verandering in de tabel zal tevens de zwarigheid zijn opgeheven, dat een omslag veel boven de raming zal opbrengen, daar de uitkomst door deze berekening met meer zekerheid kan worden nagegaan.

Nadere bijzonderheden, zoo als de betaling der belasting in kleine termijnen, b. v. ieder maand het twaalfde, ten einde de betaling zoo gemakkelijk mogelijk te maken, behoudens de bevoegdheid om vooruit meer dan een termijn te voldoen, de regeling van het overschot of het te kort van het eene jaar door de belasting van een volgend dienstjaar, enz., enz. hadden wij achterwege gelaten, als behoorende tot de uitvoering niet tot de beginselen van het plan.

Wij merken nog op, dat het volkomen juist is wat de Inspecteur zegt, dat het onmogelijk is de bestaande reglementen te behouden, het was ook niet de missive van den Inspecteur die wij bestreden, het was de voordragt van de meerderheid van het collegie van dagelijksch bestuur en daarin worden de bestaande reglementen gehandhaafd.

Met opzigt tot het bedrag van de vermoedelijke opbrengst van het gemaal, erkennen wij, dat, door eene misstelling, de opbrengst *f* 4000 hooger is geraamd dan zij werkelijk zoude zijn, volgens den Inspecteur; in de berekening, waarin dat cijfer voorkomt, is die *f* 4000 zoo wel in het voor- als in het nadeel berekend, en beide sommen dus daarmede verminderende, zal het eindcijfer hetzelfde blijven, n.l. het verschil, niet tusschen *f* 177687 en *f* 114101, zoo als door ons is gesteld, maar tusschen *f* 173687 en *f* 110101; in beide gevallen is dit cijfer *f* 63586: — deze fout, hoezeer ze niet in het voorstel had behooren te zijn, ontneemt dus aan de waarde van onze berekening niets.

Ook de Gemeente-Ontvanger heeft aan den last hem door den Raad opgedragen, voldaan. Wij konden uit den aard van de betrekking aan z.e. opgedragen, bij z.e. geene zoo volledige kennis van de belastingszaak verwachten als bij den heer Inspecteur, daar het op den weg des Gemeente-Ontvangers ligt, de gelden door de Ontvanger der stedelijke belastingen, den Ontvanger der stadsgrondpachten en den Rentmeester van ter Apel en ter Haar bij hem gestort in ontvang te nemen, eenige pachten en heemhuren te ontvangen enz.; van de invordering van belasting kan op zijn kantoor geen sprake zijn; maar wij hadden toch op eene ernstige behandeling van de zaak gerekend, wij hadden de vergelijking van de belasting bij de contributiën van begrafenisbussen en bij gelden door vriendenkringen gestort, om te zamen ééns in het jaar genoegelijk bijeen te komen, niet van een' ambtenaar in een advies aan den Raad verwacht. Z.e. had zich kunnen houden aan hetgeen eenige regelen later door hem wordt gezegd, dat hij, daar de daadzaken betrekkelijk de belemmering van den handel door formaliteiten — het ontduiken der belasting — de kosten van invordering en de daartoe betrekkelijke cijfers *hem onbekend zijn*, de behandeling van die punten aan den heer Inspecteur zal overlaten; z.e. zoude dan gezegden als het volgende: »*Bestaan er alzoo verkeerde bepalingen* »*ten dien aanzien, deze kunnen en moeten zooveel mogelijk* »*veranderd worden*," welke onbekendheid met het bestaande, met den aard dier reglementen, en met de gevolgen, welke de gemeentewet op die belastingen zal uitoefenen, verraden; terug kunnen houden. Z.e. zoude dan de voorstellers niet vooruit zijn geloopen en, hen verwijzende op art. 264 der gemeentewet, de artikelen 54 en 55 dierzelfde wet niet hebben voorbij gezien, welke wij bij ons voorstel op het oog hadden.

Er zal toch wel niets onwettigs, niets vexatoirs in gelegen zijn, dat Burgemeester en Wethouders zich doen voorlichten door eene commissie, of door wie dan ook. De Ontvanger vindt er verder bezwaar in, dat het beginsel van hoofdelijken omslag berekend naar het inkomen worde aangenomen vóór dat de reglementen zijn vastgesteld. Wij verklaren ronduit, niet te weten, hoe er een reglement zal kunnen worden gemaakt, wanneer niet eerst het beginsel, dat er een zoodanige omslag, en de maatstaf waarnaar, dezelve geheven zal worden, is vastgesteld, daar juist dat beginsel den grondslag van het daar te stellen reglement moet uitmaken.

Z.e. beschouwt daarop de zaak in verband met de begrooting; wij hebben dezelve beschouwd in verband met de voordragt van de meerderheid van het collegie van dagelijksch bestuur, in verband met de plannen van den heer Inspecteur, afgescheiden van de begrooting; de vraag was, om hetgeen *die voordragt* omvatte, op eene andere, in ons oog betere wijze te vinden; al de redeneringen uit de begrooting getrokken tegen ons voorstel, zij doen in dezen niets af, daar zij evenzeer strekken tegen de voordragt van de meerderheid van Burgemeester en Wethouders.

De vraag is eenvoudig deze (afgescheiden van den meer of min gunstigen toestand onzer gemeentefinanciën, afgescheiden van de begrooting van welk jaar dan ook); of de som benoodigd voor uitgaven voor zoo verre zij niet door gewone vaste inkomsten kan worden gedekt, zal worden gevonden door accijnsen, nadat grondlasten en personeel op de bij de gemeentewet gevorderde hoogte zijn opgevoerd, dan wel door eene directe belasting door eenen hoofdelijken omslag naar het inkomen.

Wij hebben gepoogd aan te toonen, dat de accijnsen schadelijk zijn voor handel en nijverheid, door belemmerende formaliteiten, tijdverlies en te kostbare inning. Wij hebben daarbij beweerd, dat zij onbillijk worden gedragen, vooral voor zoo verre zij op de eerste levensbehoeften drukken, en getracht daarvoor eene belasting in de plaats te stellen, die, dit erkennen wij, evenals iedere belasting, aan bezwaren verbonden is, maar stellig minder belemmerend voor handel en nijverheid, stellig minder onbillijk dan eene consumtieve belasting, in allen gevalle veel minder kostbaar in de inning, is.

Is onze raming van *f* 35,000 voor 1853 gemaakt, gelijk er beweerd is, te laag, welnu, die som is door ons slechts als maatstaf voor onze berekening in verhouding met het door de meerderheid van Burgemeester en Wethouders gedaan voorstel aangenomen, daar het wel van zelve spreekt, dat men in April 1852 de juiste behoefte van het jaar 1853 niet met zekerheid kan ramen, omdat de resultaten der comptabiliteit van 1851 dan nog onbekend zijn; zij kan verhoogd worden tot het cijfer dat door den drang der omstandigheden, door de behoefte van het oogenblik wordt aangewezen; is zij voor eenig dienstjaar te hoog, zij kan eveneens verminderd worden; dat cijfer zal door de besparing op de perceptiekosten altijd aanzienlijk lager zijn dan het cijfer der accijnsbelasting ter voorziening in dezelfde behoefte te heffen. Hetgeen door den heer Ontvanger verder wordt aangemerkt omtrent de berekening van het inkomen van effecten, huizen en landerijen, doet bij ons het vermoeden ontstaan, dat onze bedoeling niet regt begrepen is; tot nadere toelichting strekke het volgende: Dat wij niet alles hebben opgesomd, wat van de bruto inkomsten moet worden afgetrokken, de voordragt zoude er veel *omslagtiger* en *slechts een weinig duidelijker* door geworden zijn, maar dat onzes inziens uit het opgenoemde, (de kosten eener fabrijk of bedrijf, enz.), genoegzaam bleek, dat wij *alle* onkosten wilden hebben afgetrokken, om alleen te belasten het *zuiver revenu*, de ambtelooze of niet neringdoende personen zijn daarbij wel niet speciaal genoemd, maar het spreekt wel van zelf, dat wij geen onderscheid hebben willen maken tusschen neringdoende en niet neringdoende personen; onder de kosten eener fabrijk of bedrijf hebben wij wel degelijk begrepen grondlasten, personele belasting, patent, grondpacht, rente van hypotheek, rente van losse opgenomene kapitalen of wat van dien aard zij. Evenzeer zal dus de verhuurder of bewoner van een huis van den huurprijs kunnen aftrekken al de aan dat huis verbondene bezwaren van belasting of rente: zelfs is er, ofschoon dit niet in het voorstel is opgenomen, sprake geweest om dat inkomen van huizen nog met een zeker tantum voor jaarlijksch onderhoud te verminderen.

Wanneer dus de grondslag door ons aangegeven in dien geest wordt uitgewerkt, dan is dit bezwaar geheel opgeheven, terwijl de bepaling van het bedrag der af te trekken sommen, aan den belastingschuldige bij het doen zijner aangifte moet worden overgelaten.

Na de genoemde en nog meer bezwaren, die wij met stilzwijgen zijn voorbijgegaan, omdat zij of bereids door het voorstel zelf waren wederlegd, of bij het antwoord op het advies van den heer Inspecteur door ons zijn behandeld, te hebben opgesomd, gaat de heer Ontvanger over om een nieuw systema van belasting te ontwikkelen, namelijk het accijnsstelsel, niet slechts de bestaande accijnsen behouden en gedeeltelijk verhoogen (de rogge eenigermate verminderende), maar, wat meer zegt, er nog *nieuwe accijnsen* op de nog niet belaste voorwerpen van verbruik en eene belasting op de honden bijvoegen wil.

Het ligt niet op onzen weg dat voorstel te bestrijden, alleen willen wij wijzen op art. 246 van de gemeentewet, luidende: »Plaatselijke belastingen op voorwerpen van verbruik worden niet geheven, alvorens de gemeente-opcenten op de grondbelasting het in art. 244 vermelde getal (nl. 10 op de gebouwde, 15 op de ongebouwde eigendommen) en de gemeente-opcenten op de in art. 242 bedoelde rijksbelastingen (personele belasting en rijks directe belastingen direct naar het vermogen of inkomen geheven, met uitzondering van het patentregt) 25 bedragen, of deze laatste tot 15 zijn opgevoerd en in de gemeente eene directe plaatselijke belasting wordt gevorderd, wier bedrag ten minste met 10 van die opcenten gelijk staat."

De hoofdelijke omslagen en andere directe plaatselijke belastingen nu *moeten* (art. 243 gemeentewet) worden geheven naar grondslagen, die voor eenen redelijken maatstaf van het inkomen der belastingschuldigen zijn te houden. Een hoofdelijke omslag of andere plaatselijke directe belasting naar het inkomen der belastingschuldigen berekend zal dus *in de bedoeling* der wet voorafgaan iedere consumtieve gemeentebelasting; iedere andere volgorde daarbij in acht genomen, zal strijden, zoo al niet met de letter, dan toch met de bedoeling en geest der gemeentewet, (zie art. 240 gemeentewet) en dus ligtelijk de vereischte koninklijke goedkeuring niet kunnen verwerven.

Het is ook om deze reden, dat het door ons gedane voorstel den voorrang schijnt te verdienen boven dat door de meerderheid van het collegie van dagelijksch bestuur, boven dat door den heer Gemeente-Ontvanger gedaan.

In de voordragt toch van de meerderheid van Burgemeester en Wethouders wordt voorgesteld om te heffen 150 opcenten op de tarwe, geraamd op zuiver *f* 15200: — 100 opcenten op de rogge, zullende opbrengen nagenoeg *f* 13676; — 150 opcenten op rund- en kalfsvleesch geraamd op eene zuivere opbrengst van *f* 16150; — 75 opcenten op wijn en gedisteleerd, geraamd op *f* 77950; — op den turf volgens tarief *f* 5800; — en zegel *f* 590; — nadat de opcenten op de grondbelasting en personeel tot hun maximum zullen zijn gebragt. Die verhooging van de gemeenteopcenten op de tarwe op rund- en kalfsvleesch tot anderhalfmaal de rijksaccijns, vindt haren regtsgrond in het tweede lid van art. 250 der gemeentewet; maar het schijnt dat het derde lid van dat artikel bij die voordragt over het hoofd is gezien. — Wij lezen daarin:

„Waar de plaatselijke gesteldheid eene eigene directe belasting „toelaat, *moet* evenwel de heffing daarvan voorafgaan aan de be„doelde verhooging der opcenten op het gemaal, het geslagt, den „wijn en gedistilleerd."

Het sedert jaren bestaan van eene eigene directe belasting in Groningen, heeft het bewijs geleverd dat de plaatselijke gesteldheid eene eigene belasting toelaat; de hoofdelijke omslag, thans geheven, kan men blijven heffen, met verandering van den grondslag, waarnaar hij geheven wordt, omdat de grondslag, waarnaar hij thans geheven wordt, bij art. 243 der gemeentewet is afgekeurd en verboden.

De Raad zal dus altijd het door ons bestreden gevoelen van de meerderheid van Burgemeester en Wethouders moeten wijzigen, door de opcenten op de tarwe, op rund- en kalfsvleesch met 50 te verminderen, gezamenlijk nagenoeg *f* 10348 zuiver bedragende, en daarvoor eene plaatselijke directe belasting in de plaats stellen, en dan vragen wij met vertrouwen: waarom zal de Raad dan te gelijk met die directe belasting behouden een gedeelte van de accijnsen ook op de eerste levensbehoeften? Waarom zal hij *die* belemmeringen voor den handel doen voortduren? Waarom zal hij, om een veel minder bedrag te innen, die perceptie- en surveillancekosten tot een bedrag van *f* 18675 blijven uitgeven om een bedrag van *f* 113612 te innen, terwijl dat na verloop van twee of drie jaren met eene som van hoogstens *f* 4000 kan worden geïnd door de heffing eener belasting naar het inkomen, en door de surveillance en perceptie der belasting op wijn en gedistilleerd, overeenkomstig de gemeentewet, op te dragen, tegen een defroijement van nagenoeg 3 pCt. (bedragende van de geraamde *f* 77950, *f* 2338,50) aan de rijksambtenaren?

De eerste 2 of 3 jaren zal men de ambtenaren aan welke ontslag wordt gegeven, natuurlijk een billijk wachtgeld moeten toekennen, maar dit b. v. vaststellende voor 2 of 3 jaren, het eerste jaar $\frac{2}{3}$, het tweede jaar $\frac{1}{2}$, het derde jaar $\frac{1}{3}$ van hun tractement, zoo zouden die ambtenaren 3 jaren tijd hebben zich een ander bestaan te zoeken en de stadskas na 3 jaren van die uitgave gelibereerd zijn, terwijl het onderhoud van wachthuizen, poortierswoningen enz. al dadelijk zoude kunnen ophouden, en laatstgemelden ten voordeele der stadskas verhuurd of verkocht kunnen worden.

En dat die belemmeringen geene hersenschimmen zijn, blijkt uit de volmondige erkentenis van haar bestaan en van de nadeelen, die zij veroorzaken (en onder eenen veranderden toestand van zaken nog meer zullen veroorzaken), door den heer Inspecteur afgelegd, een getuigenis dat in dezen als dat van een volkomen bevoegd persoon mag gelden.

Er rest ons nog; Mijne Heeren! eenige bedenkingen op te lossen, door sommigen uwer bij de lezing van ons plan gemaakt en vervat in de nota's bij de stukken gevoegd, voor zooverre zij niet reeds hare wederlegging vinden in het bovenvermelde.

Men heeft tegen ons aangevoerd verschillende gezegden van den grooten staatsman VAN HOGENDORP. Wij laten die gezegden in waarde. Ten tijde toen de heer VAN HOGENDORP ze uitte, hadden zij eene hooge waarde, maar sedert is over het systema van vrijen handel, over het systema van belasting een licht verspreid, door de staathuishoudkunde, toen nog niet in die mate gekend en beoefend als thans; dat de zaken uit een eenigzins ander oogpunt doet beschouwen. Ten allen overvloede zij het gezegd met allen eerbied voor den kundigen man, dat die aangehaalde gezegden gedeeltelijk juist in zich dragen de bewijzen voor de billijkheid van onze stelling. Wanneer hij toch zegt: „Il va sans dire qu'il faut trouver „quelque objet d'accise, parceque nous ne pouvons pas demander „de l'argent aux classes laborieuses", ligt de onbillijkheid om van dien stand geld te vorderen in dat gezegde voor de hand.

Nous ne pouvons pas toch kan hier niet beteekenen dat de Staat *onmagtig* is om het te doen, maar dat er andere redenen bestaan, die hem daarin verhinderen, die rede vinden wij in de daarop volgende »*impot caché dans le prix de l'objet imposé — eene belasting verborgen in den prijs van het belaste voorwerp* — als *onwetend* wil men dus doen betalen wat men openlijk niet *kan* vragen.

Maar wij vragen het, was niet HOGENDORP zelf een groot bestrijder van den *rijksaccijns?* Immers ja! en is het niet volkomen waar, dat de formaliteiten en belemmeringen in eenen uitgebreiden kring af te keuren, de kosten van invordering reeds bezwarend op groote sommen, in kleine kringen, op kleine sommen betrekkelijk nog meer zullen drukken?

Door dit zelfde lid is eene bedenking gemaakt, in onze oogen van meer gewigt, eene bedenking ook door andere leden gedeeld en aangedrongen, namelijk deze, dat door ons niet zijn opgegeven de middelen om tegen verkeerde aangiften te waken, de wijze van invordering der belasting op het inkomen; één lid zelf ziet daarin zooveel bezwaar, dat hij verklaart: „het voorstel zelf zoude ik waarschijnlijk, zooverre mijne stem reikt, aannemen, omdat," enz. — „Eene inkomstenbelasting is alles of niets, wat men er van maken wil, het is te gevaarlijk ze zoo als beginsel vast te stellen," enz.

Ons voorstel strekte om de regeling van de zaak, het maken der vereischte reglementen aan eene commissie op te dragen. Wij waren van oordeel dat het aangeven van de gronden en beginselen, waarop wij ons stelsel wilden uitbreiden, voldoende was. Daar dit echter tegenstand ondervindt, nemen wij de vrijheid die gronden hierbij nader toe te lichten en het plan door ons voorgesteld, meer uiteengezet, aan Ulieden mede te deelen. Wij hebben daarbij partij getrokken van die opmerkingen, welke wij, hetzij ze door den Inspecteur of den Ontvanger of door een' Uwer gemaakt zijn, vermeenden voor juist te mogen houden, terwijl wij tevens aan den uitgedrukten wensch van eenige leden, met opzigt tot de geraamde bezuinigingen en eene uitbreiding der klassen, hebben trachten te voldoen.

Slechts deze aanmerking veroorloven wij ons nog ten slotte. Door een paar leden is het wetenschappelijk beginsel bestreden, waarop ons systema berust, voor zooverre dit op de regeling van de bijdragen in de lasten naar eens ieders vermogen betrekking heeft. Men beweerde „*dat een ieder moest betalen, niet naar zijn vermogen of naar zijn inkomen, maar naarmate van het genot dat hij van de maatschappelijke of stedelijke zamenleving trekt.*" Wij hebben, Mijne Heeren! op den voorgrond gesteld, wegneming van belemmeringen in den handel, wegneming van den druk der accijnsen op de nijverheid, omdat wij in vrijen handel, in onbelemmerde nijverheid eene bron van welvaart, — in die belemmeringen, in dien druk, eene bron van ellende zien. Als grondslag voor iedere billijke belasting hebben wij gesteld, dat een ieder daarin naar zijn *vermogen* moet bijdragen, om dat vermogen te belasten in het *inkomen*, als vrucht van het materieël en intellectueel vermogen. Wij hebben dus niet, zoo als men schijnt te vooronderstellen, vermogen en inkomen met elkanderen verward, neen! wij wenschten dat inkomen te treffen als de maatstaf van eens ieders genot.

Men zegt: „hoeveel of hoe weinig iemand heeft, hij geniet de voordeelen der politie, straatverlichting, regering en dergelijke." 't Is volkomen waar, Mijne Heeren! maar niet allen hebben daarvan hetzelfde genot: hij die schatten heeft te bewaren, die rijtuig of paarden houdt, die door zijn stand in de maatschappij de straten en wegen tot in den laten avond gebruikt, die uitgestrekte bezittingen heeft, heeft oneindig meer genot van dat alles, dan hij die weinig of niets heeft, die steeds te voet gaande, vermoeid van den arbeid, reeds vroegtijdig zijn nachtleger opzoekt en geene bezittingen heeft waarvan hem het ongestoorde genot door eene wijze regering, door billijke wetten behoeft te worden verzekerd.

Wij willen deze stelling niet verder bestrijden, maar vermeenen de leden, die beweren, dat een ieder moet betalen, niet naar zijn inkomen, maar naar zijn genot, te vragen, welken anderen billijken maatstaf zij kunnen aangeven voor het genot dat iemand heeft van de maatschappelijke instellingen, dan het vermogen der ingezetenen. Wij willen hen wijzen op de begrooting, die vele posten bevat van enkel nut en genoegen, welke niet ten voordeele van alle ingezetenen worden aangewend. Wij willen hen wijzen op de gemeenteaccijns en vele andere bestaande belastingen, als *naar dien maatstaf*, de onbillijkste van allen, daar de eerste slechts de noodzakelijke levensbehoeften, geenszins de specerijen en andere levensbenoodigdheden treffen, daar de mingegoede, die zich het genot van vruchten, groenten en ander in den gemeenteaccijns onbelast smakelijk voedsel moet ontzeggen, de belasting van zijn brood en vleesch altijd moet betalen.

Een uwer, Mijne Heeren! heeft den omslag vergeleken met den armen-tax in Vriesland, en tracht daaruit te bewijzen, dat het gevaarlijk is eenen omslag of belasting naar het inkomen te heffen. Wij antwoorden, dat vooreerst de daadzaak, dat men elders misbruik maakt van eenen maatregel, niets tegen den maatregel, maar wel tegen den misbruiker bewijst, en vragen dat lid, waarom men dan den tot dusverre geheven omslag naar de huurwaarde, die toch ook, door het heffen van eenige opcenten meer, onbepaald verhoogd konde worden, in Groningen niet allengs heeft opgedreven. De goedkeuring der begrooting en der rekening door het Provinciaal bestuur, en de formaliteiten bij iedere buitengewone uitgave door den Raad in acht te nemen, zijn heilzame perken aan noodelooze geldverkwisting gesteld; de in het oog springende cijfers eener directe belasting maken, dat men er niet zoo spoedig toe komt, eenen omslag b. v. met *f* 1000 te verhoogen, dan $\frac{1}{2}$ opcent op een of ander middel van accijnsbelasting te leggen.

Wij willen het niet ontveinzen, en hebben ook niet gepoogd te verbergen, dat aan eene inkomsten-belasting bezwaren zijn verbonden. Integendeel, wij erkennen die, maar wij hebben beweerd en kunnen het bewijzen, dat de bezwaren uit het stedelijk accijnsenstelsel voor handel en nijverheid voortvloeijende, veel drukkender, veel nadeeliger zijn en werken, dan ooit eene belasting op het inkomen kan werken; dat de invloed van dat stelsel op de zedelijkheid der bevolking oneindig nadeeliger is, dan die van eene directe belasting naar het inkomen.

Wij wilden in ons voorstel de erkende bezwaren van het laatstgenoemde stelsel zooveel mogelijk wegnemen; onze voordragt strekte daartoe om handel en nijverheid vrij te maken, om eene billijke belasting op een zoo min mogelijk hinderlijke wijze te doen innen.

Tot verdediging daarvan zij dit weinige voorshands genoeg.

Tot nadere toelichting en opheldering strekke het volgende voorstel, dat wij als een eenigzins gewijzigd, meer ontwikkeld voorstel, aan den Raad aanbieden, als grondslag voor een te nemen besluit.

De ondergeteekenden stellen voor te besluiten:

1) De thans geheven wordende plaatselijke belastingen niet meer te heffen na den 1sten Januarij 1854, invoege zulks tot dusverre is geschied.

2) Daarvoor onder de bij de wet vereischte goedkeuring te heffen:

a. 15 opcenten op de rijks grondbelasting op de gebouwde eigendommen.

10 opcenten op dezelfde belasting op de ongebouwde eigendommen.

b. 25 opcenten op de rijksbelasting op het personeel.

c. 50 opcenten op de rijksbelasting op wijn en gedistilleerd.

d. eene plaatselijke directe belasting naar het inkomen.

3. De heffing en de surveillance op den wijn en het gedistilleerd op te dragen aan de rijks ambtenaren.

4) De commiezen en verdere beambten der stedelijke belastingen, zoo gewone als buitengewone, voor zoo verre niet één of meer hunner in dienst dienen te worden behouden tot adsistentie van de rijks ambtenaren bij surveillance van de belasting op wijn en gedistilleerd, onder toekenning van een billijk wachtgeld eervol te ontslaan.

5) aan eene commissie van zeven leden uit den Raad op te dragen, om met den meesten spoed de noodige reglementen op de invordering der te heffen belasting te concipiëren naar de volgende grondslagen:

Ieder meerderjarig persoon, hoofd eens huisgezins of op zich zelf staande wordt in deze belasting naar zijn inkomen belast, en wel zoo, dat de belasting betaald wordt naar het inkomen, dat hij genoten heeft het jaar voorafgaande aan dat waarin de belasting wordt geheven.

Hij zal daartoe eene vrijwillige aangifte doen aan Burgemeester en Wethouders.

Bij die aangifte zal hij den volgenden maatstaf van berekening volgen.

Als inkomen wordt gerekend:

a. Renten van effecten, losse kapitalen, hypotheken enz., huren van huizen, landerijen of van welke vaste goederen ook.

b. Tractementen, pensioenen, wachtgelden.

c. Verdiensten van handels- en nijverheidsbedrijf, van eenig beroep of van eenige maatschappelijke betrekking, van welken aard ook.

d. Alle overige inkomsten, van welken aard ook.

Alleen van het netto provenu der inkomsten zal de belasting worden geheven; van bovenvermelde bruto inkomsten zal de belastingschuldige kunnen aftrekken:

a. Renten verschuldigd voor opgenomene kapitalen, hypotheken.

b. Bureaukosten, zoo dezelve niet afzonderlijk worden vergoed.

c. De kosten eener fabrijk of trafijk.

d. De rijks grond- en personele belasting met de opcenten ten behoeve van het Rijk, de Provincie en de Gemeente; van huizen en gebouwen 5 pCt. van het zuiver revenu voor jaarlijksch onderhoud.

e. Voor ieder minderjarig kind in de 1ste klasse *f* 10, en zoo opklimmende in iedere klasse *f* 10 meer.

f. De kosten, welke ouders jaarlijks besteden tot ondersteuning van de gezinnen hunner op zich zelf staande, niet meer in het ouderlijke huis wonende meerderjarige kinderen, met dien verstande, dat nimmer tweemalen van hetzelfde kapitaal worde betaald.

De belastingschuldigen zullen zich aangeven in eene der volgende 15 klassen, en de belasting wordt omgeslagen naar den volgenden maatstaf. Ten dien einde zal ieder een beschrijvingsbiljet ontvangen, hetwelk zal worden teruggehaald.

1ste klasse enz. (Men zie de tabelle.)

Die aangiften zullen door eene Raadscommissie van drie leden, aan Burgemeester en Wethouders toegevoegd, worden beoordeeld.

Zij die zich niet hebben aangegeven of zich naar het oordeel der commissie te laag hebben geklassificeerd, worden ambtshalve in die klasse geplaatst, waarin zij naar het oordeel der commissie behooren.

Belastingschuldigen ambtshalve aangeslagen zijnde, kunnen binnen 14 dagen nadat zij het aanslagbiljet hebben ontvangen, in appél komen en hunne bezwaren bij de commissie indienen, en hun beweren met zoodanige bewijzen staven, als zij in hun belang vermeenen te behooren; den eed alleen uitgezonderd.

De omslag zal daarna door Burgemeester en Wethouders voorloopig vastgesteld, en gedurende 3 weken ter inzage voor de belanghebbenden ter secretarij worden nedergelegd (art. 264 gemeentewet).

Daarna wordt dezelve door den Raad gearresteerd, die tevens de reclames tegen de einduitspraak der commissie en het vastgestelde kohier van Burgemeester en Wethouders ontvangt en beslist (art. 265 gemeentewet).

Na de vaststelling van het kohier door den Raad, zullen de kohieren gedurende 14 dagen voor een ieder ter inzage liggen ter secretarij, ten einde een ieder van de uitspraak van den Raad in beroep kunne komen bij Gedeputeerde Staten (art. 265 gemeentewet)

De Raad wijzigt daarna de kohieren overeenkomstig de uitspraken van Gedeputeerde Staten (art. 266 gemeentewet).

De belasting kan worden betaald in 12 termijnen, naar aanleiding van art. 245 der gemeentewet, ten kantore van den Gemeenteontvanger, met vrijlating aan iedere belastingschuldige om meer dan een termijn tegelijk te betalen.

Ten slotte nog dit weinige. Het is u bekend, Mijne Heeren! dat korten tijd nadat ons voorstel was gedaan, in de gemeente Leiden een voorstel in denzelfden geest aan den Raad is aangeboden. Op dat voorstel is gevraagd het advies van de kamer van koophandel en fabrijken. Dat advies, in allen deele gunstig, ofschoon gunstiger voor een voorstel in onzen geest dan voor het Leidsche plan, daar dat collegie aan eene belasting van *de hoofden van huisgezinnen* de voorkeur geeft boven een *hoofdgeld*, zoo als dáár is voorgesteld, vermeldt een belangrijk feit, namelijk de gelukkige gevolgen van de afschaffing der stedelijke accijnsen op de brandstoffen voor de gemeente Leiden, tevens eene hoogst belangrijke gevolgtrekking daaruit met opzigt tot de voordeelen, welke uit de afschaffing der andere consumtieve belastingen zullen voortvloeijen; dat feit, en de daaruit zeer te regt afgeleide gevolgtrekking, geheel overeenstemmende met ons plan, is voor ons eene reden te meer om met al den ernst en den nadruk, welke het gewigt der zaak vordert, op de aanneming van ons voorstel te blijven aandringen. Moge dan al de tijd, om voor het jaar 1853 wijzigingen in het plaatselijk belastingstelsel te maken, te kort zijn, de spoedige aanneming van ons voorstel achten wij desniettemin wenschelijk, opdat de zaak bij tijds en in zijn geheel kunne worden voorbereid om met 1854 te worden ingevoerd.

En hiermede, Mijne Heeren! bevelen wij het door ons op den 14 April l.l. gedane en hierbij nader toegelichte eenigermate gewijzigde voorstel aan Ulieder ernstige en onpartijdige overweging aan, in de volkomene overtuiging, dat het motief, dat ons noopte dat voorstel te doen, *het algemeene welzijn*, de eenige maatstaf zal zijn, waarnaar Gijlieden hetzelve zult beoordeelen.

(get.) W. DE SITTER.
H. B. ONNES.
E. DOMMERING.
W. J. ROELFSEMA.
D. VAN HOUTEN.

Te *Groningen*, bij de Erven C. M. VAN BOLHUIS HOITSEMA.